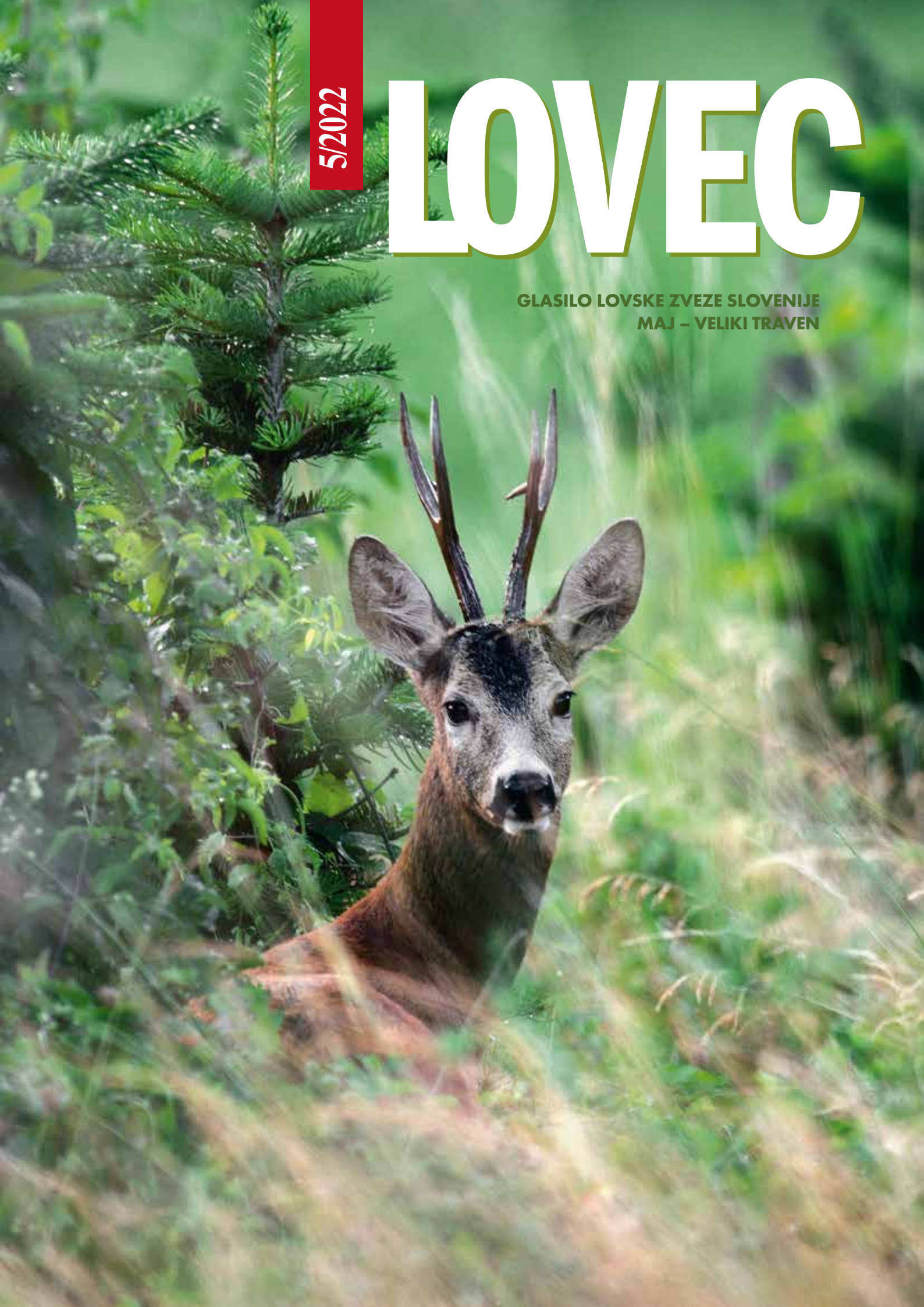

5/2022

LOVEC

GLASILO LOVSKE ZVEZE SLOVENIJE
MAJ – VELIKI TRAVEN

PREIZKUSITE

STEINER

Steiner Nighthunter H35

TERMOVIZIJSKI MONOKULAR

Izjemna robustnost

Možnost zajemanja slik in videov

Jasna in ostra slika

Napravo lahko
preizkusite
meseca

maja in junija

v trgovini

LOVSKI MOJSTER

na Šmartinski cesti 152

v Ljubljani (BTC – klet

Emporiuma).

Nakup je možen na spletni strani www.optics-trade.eu ali vseh
bolje založenih lovskih trgovinah. Za več informacij nas
pokličite na 031 770 520 (Optics-Trade).

**OPTICS
TRADE**

Obojestranska flis jakna Elk hunter

Vodni stolpec:
10 000 mm

Dihanje:
8 000 g/m²/24 ur

89,00 €

Lovske hlače Extreme Lite 3

Vodni stolpec:
20 000 mm

Dihanje:
20 000 g/m²/24 ur

110,00 €

ALASKA
1 7 9 5

Lovska flis jakna Dawson

Vodni stolpec:
10 000 mm

Dihanje:
8 000 g/m²/24 ur

89,00 €

Lovske hlače Vapor PRO

Vodni stolpec
(na določenih delih):
20 000 mm

Dihanje:
20 000 g/m²/24 ur

95,00 €

**Kakovostna finska oblačila za
lovce nove generacije**

**Na voljo v trgovini in na spletu
www.avantura.info**

Avantura Trade d.o.o., Ljubljanska c. 44, 6230 Postojna | 05 726 40 70 | info@avantura.info

LOVEC

Revija za lovstvo, lovsko
kinologijo in varstvo narave
Letnik CV., št. 5
maj – veliki traven

Lovce je z odločbo Ministrstva za
kulturo RS, št. 61510-129-2009/8,
od 6. 7. 2011 vpisan v razvid
medijev pod zap. št. 1633.
ISSN 0024-7014

Glasilo izdaja

Lovska zveza Slovenije

Župančičeva ulica 9, 1000 Ljubljana
TRR: SI56 0201 0001 5687 097 (NLB, d. d.)
ID za DDV: SI 23864516

Priprava in tisk
Tiskarna Evrografis, d. o. o., Maribor
Poština je plačana pri pošti
1102 Ljubljana

Odgovorna urednica:
Jasna Kovačič Siuka

UREDNIŠKI ODBOR:
Predsednik: dr. Arpad Köves
Marjan Gselman, Jurij Lampe,
dr. Boštjan Pokorny, Marko Rajkovič

Lektorica in korektorica:
Marjetka Šivic
Tehnični urednik: Milan Samar
Tajnik uredništva: Andrej Miklavčič

Lovce izhaja v začetku vsakega meseca,
razen poletne številke 7–8, ki je združena
in izide v začetku julija.
Ta številka je izšla v 22.000 izvodih.
Po zakonu o DDV je glasilo LOVEC
obdavčeno po 5% stopnji.

Besedila za objavo v reviji Lovce pošljite
na e-naslov lovce@lovska-zveza.si v
Wordovem dokumentu, podpisane in
žigosane uradne dopise pa skenirane ali
po navadni pošti. Fotografije sprejemamo
prav tako po e-pošti v formatu jpg, in
sicer v nezmanjšani resoluciji.

Fotografi, ki se ukvarjajo z naravoslovno
fotografijo, lahko svoje fotografije,
namenjene za banko fotografij revije
Lovce ter Zlatorogove in Strokovne
knjižnice, pošljejo po vnaprejšnjem
dogovoru po katerem od elektronskih
transferjev.

Avtorji s tem, ko pošljejo fotografije v
uredništvo, soglašajo z obdelavo fotografij
pred objavo v reviji Lovce oziroma
Zlatorogovi ali Strokovni knjižnici.

Uredništvo glasila Lovce
Župančičeva ulica 9, 1000 Ljubljana
e-naslov: lovce@lovska-zveza.si
Tel.: (01) 24-10-922
Glasilo Lovce na spletu:
<http://www.lovska-zveza.si>
zavihek Glasilo Lovce

Foto: Jasna Kovačič Siuka

IZ VSEBINE:

M. Rajkovič:	Odgovorne naloge lovcev	220
L. Bradač:	Predsednikov pogled	222
ZAPISANO, IZBRANO, PREBRANO ...		224
LOVSTVO		226
G. Vengušt,		
D. Ž. Vengušt:	Spremljanje zdravstvenega stanja divjadi v Sloveniji v letu 2021	226
M. Bartol, M. Stergar:	Podatki, ki jih lovci zbiramo v okviru štetja medvedov na števnih mestih	231
H. Potočnik, J. Črtalič:	Telemetrično spremljanje volkov v Alpah	236
DREVESNE VRSTE		240
M. Kišek:	Visoki pajesen	240
LOVSKI NABOJI		243
G. Hodnik:	.222 Remington	243
NA KRATKO IZ TUJEGA TISKA ...		245
LOVSKO PRIPOVEDNIŠTVO		246
M. Toš:	Jazbec pod šlemom	246
LOVSKO PESNIŠTVO		249
B. Bone:	Zvesta krila	249
LOVSKA ORGANIZACIJA		250
F. Rotar:	Na sejmišču Pomurskega sejma v Gornji Radgoni je bilo spet živahno	250
F. Rotar:	15. aprilsko sejmsko oponašanje jelenjega rukanja	252
F. Rotar:	Tretje Mednarodno ocenjevanje divjačinskih salam	253
F. Rotar:	Lovski in ribiški kuharji so se spet izkazali	254
J. Kovačič Siuka:	13. Slovenski lovski dan	255
Hrvaška lovska zveza:	Umrli je Đuro Dečak, aktualni predsednik Hrvaške lovske zveze (1952–2022)	256
B. Žerdin:	Lovci v Prekmurju so s čistilno akcijo pripomogli k lepšemu okolju	256
JUBILANTI		257
MLADI IN LOVSTVO		258
M. Kišek:	Učenje o gozdu v gozdu	258
M. Kišek:	Divjad na travnikih in poljih	259
LOVSKI OPRTNIK		260
Č. M. Vučić:	Logaški lovci sodelovali na Gregorjevem sejmu	260
LD Handil:	Poslovil se je 32-letni Jure Novak	261
M. Toš:	Franc Kangler – lovec, kinolog, kmetovalec in domoljub	261
Optics Trade:	Predstavljamo: kombinacija termovizijskega monokularja Pulsar Axion XM30F in digitalnega nočnega nastavka Pulsar Forward FN455S	262
M. Toš:	Ne društvo, ne bratstvo in ne tovarišija, družine naj bodo!	263
Žan in Eva:	Nadevano srnje meso s kaprami	263
V SPOMIN		264
LOVSKA KINOLOGIJA		265
T. Lavrin:	Jelen, jêsen in ABC	265
KZS:	Predvidena legla lovskih psov	266

SLIKA NA NASLOVNICI:

Srna (*Capreolus Capreolus L.*)

Foto: Oton Naglost

Na računalnik natipkane prispevke pošiljajte na elektronski naslov lovce@lovska-zveza.si. Poslanih prispevkov in fotografij ne vračamo. Uredništvo si pridržuje pravico do objave ali neobjave, krajšanja, povzemanja ali delnega objavljavanja nenaročenih prispevkov v skladu s svojo uredniško politiko in prostorskimi možnostmi. Mnenje avtorjev ni tudi nujno mnenje uredništva in Lovske zveze Slovenije.

Morebitni priloženi letaki niso povezani z uredniško politiko Lovca in niso publikacije, ki bi jih izdala Lovska zveza Slovenije ali uredniški odbor. Za njihovo vsebino odgovarja naročnik storitve (oglaševalec).

LOVNE DOBE:

Ur. list, št. 101/17, 9. 2004
in št. 81/14, 11. 2014

Srna

srnjak, lanščak:
1. 5.–31. 10.

srna, mladici obeh spolov:
1. 9.–31. 12.

mladica:
1. 5.–31. 12.

Navadni jelen

jelen:

16. 8.–31. 12.

košuta:

1. 9.–31. 12.

telela:

1. 9.–31. 1.

junica, lanščak:

1. 7.–31. 1.

Damjak

damjak:

16. 8.–31. 12.

košuta:

1. 9.–31. 12.

telela:

1. 9.–31. 1.

junica, lanščak:

1. 7.–31. 1.

Mufon

oven, lanščaki obeh spolov in
jagnjeta obeh spolov:

1. 8.–28. 2.

ovca:

1. 8.–31. 12.

Gams

kozel, koza, kozlički obeh spolov,
enoletni obeh spolov:

1. 8.–31. 12.

Kozorog

kozel, koza, kozlički obeh spolov,
enoletni obeh spolov:

1. 8.–31. 12.

Divji prašič

merjasec:

1. 1.–31. 12.

svinja:

1. 7.–31. 1.

ozimci in lanščaki obeh spolov:

1. 1.–31. 12.

Poljski zajec

1. 10.–15. 12.

Kuna belica, kuna zlatica

1. 11.–28. 2.

Jazbec

1. 8.–31. 12.

Lisica

1. 7.–15. 3.

Šakal

1. 7.–15. 3.

Rakunasti pes (enok)

1. 8.–31. 3.

Navadni polh

1. 10.–30. 10.

Alpski svizec

1. 9.–30. 10.

Pižmovka

1. 1.–31. 12.

Nutrija

1. 1.–31. 12.

Fazan

1. 9.–28. 2.

Poljska jerebica (gojena)

1. 9.–15. 11.

Raca mlakarica

1. 9.–15. 1.

Šoja

1. 8.–28. 2.

Sraka

1. 8.–28. 2.

Šiva vrana

1. 8.–28. 2.

Medved in volk

Po veljavnem Pravilniku in Odločbi o odvzemu
osebkov vrst rjavega medveda (*Ursus arctos*) in
volka (*Canis lupus*) iz narave

Odgovorne naloge lovcev

Marko Rajkovič,
član Uredniškega odbora glasila
Lovec, Zlatorogove in Strokovne
knjižnice ter spletne strani
LZS in član Komisije za lovski
informacijski sistem

V majskem uvodniku bom pisal o pomembni vlogi lovcev pri spremljanju stanja prostoživečih vrst živali, trajnostnem upravljanju divjadi in ohranjanju njihovega življenjskega okolja. Svetovni dan prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst je, kot je razglasila Generalna skupščina Združenih narodov, 3. marec. Ob letošnjem je bila glavna tema ohranjanje ključnih vrst za obnovo ekosistemov, s katero želimo ozaveščati o pomenu ohranjanja ogroženih vrst in habitatov ter spodbujati trajnostno rabo naravnih virov. Temeljne funkcije ekosistema, kot so zgradba združb, sukcesija¹

in trofčni nivoji,² so odvisne od ključnih vrst. Mednje štejemo opravevalce, prenašalce semen in plenske vrste. Odsotnost ključnih vrst lahko povzroči tudi zmanjševanje števila drugih vrst. Povsod po svetu se srečujemo z zmanjševanjem biotske pestrosti, poslabšanjem življenjskih razmer, onesnaževanjem in podnebnimi spremembami, kar ne ogroža samo življenja prostoživečih živali in rastlin, temveč tudi nas samih. Ljudje se zanašamo, da bodo naravni viri zagotovili naše potrebe po hrani, gorivu, zdravilih, oblačilih in bivališčih. Naravni viri so za milijone ljudi po svetu vir preživetja. Razprava tistega dne je bila usmerjena k doseganju ciljev preudarne trajnostne rabe virov, ki preprečujejo lakoto, revščino, osredotočili so se tudi na podnebne spremembe, življenje pod vodo in na kopnem ter kako ustaviti zmanjševanje biotske pestrosti.

Lovci se ne ukvarjamo samo s ključnimi vrstami, temveč tudi s krovnimi. Mednje sodi tudi ris (*Lynx lynx*), ki za svoj obstoj potrebuje obsežna, pogosto nedotaknjena območja. Lovska zveza Slovenije (LZS) je partner pri projektu LIFE Lynx, s katerim ga želimo ponovno naseliti v slovenske gozdove. V tej luči sta LZS in projektna skupina LIFE Lynx organizirala strokovni posvet – 13. Slovenski lovski dan z naslovom Ris v Sloveniji: uspeh slovenskega lovstva? Dogodek je bil namenjen ozaveščanju o pomembnosti ohranjanja risa in vključenosti lovcev v aktivnosti za preprečitev ponovnega izumrtja risa v Sloveniji. Podrobneje so bili predstavljeni biologija in ekologija risa, pomen doselitve novih risov za izboljšanje genetskega stanja populacije in preiskovanje nezakonitega lova. Sodelujoči lovci, ki pomembno prispevajo k uspešnosti projekta, so delili svoje izkušnje iz spremljanja (monitoringa) risa in njegove doselitve s Karpatom.

Lovci smo ključni deležniki in pomembno prispevamo k obnovi habitatov, vzpostavitvi zavarovanih območij in spremljanju stanja prostoživečih živali po vsej Evropi. Za evidenco prispevka lovcev k ohranjanju narave in biotske pestrosti je bila pred nedavnim vzpostavljena platforma, ki so jo poimenovali Manifest biotske raznovrstnosti. Gre za obsežno podatkovno bazo, ki združuje več kot 470 projektov, v katere so aktivno

vključeni lovci in so povezani z lovom ter ohranjanjem narave. V Bruslju omenjeno bazo podatkov vodi Združenje zvez za lov in varstvo divjadi v Evropski uniji (FACE), ki aktivno zastopa interese in vrednote evropskih državnih lovskih organizacij in združuje sedem milijonov lovcev. Trenutno potekajo nekateri zanimivi projekti, v katere so aktivno vključeni lovci.

Švedsko združenje za lov in upravljanje divjadi ter švedska univerza za kmetijske vede razvijata platformo Viltbilt, na podlagi katere bodo zbirali in analizirali fotografije, posnete z avtomatskimi kamerami. S tehničnim razvojem bodo lahko izsledili nova spoznanja o prostoživečih živalih, ki bodo pripomogla k boljšemu upravljanju populacij divjadi.

Estoni lovci pomembno prispevajo k ohranjanju ptic, ki gnezdiijo na obalnih travnikih. V študiji zadnjih let so ugotovili, da na gnezdeče ptice zelo vplivajo srednje veliki plenilci, med katere spadajo lisica, evrazijski šakal in rakunji pes. Slednji spada med invazivne vrste, ki zelo vplivajo na biotsko pestrost. Z uravnavanjem števila teh plenilcev se zmanjšuje pritisk na gnezdeče ptice, ki pa ga v večji meri predstavljajo grožnje, kot so intenzivno kmetijstvo, degradacija³ in fragmentacija habitata.⁴

V Nemčiji, Belgiji in na Nizozemskem lovci aktivno sodelujejo v projektu LIFE MICA, s katerim skušajo zmanjšati populacijo nutrij (*Myocastor coypus*) in pižmovk (*Ondatra zibethicus*) na obvladljivo velikost populacij, da bi preprečili škodo na vodotokih, rastlinstvu in biotski pestrosti na splošno. Z razvojem inovativnih metod poskušajo kontrolirati populacije obeh omenjenih vrst.

Južnotirolski lovci izvajajo ukrepe za gozdne kure v alpski regiji. Izguba in degradacija habitata sodita med glavne razloge za zmanjšanje njihovih populacij. V alpski regiji je izguba habitata posledica zaraščanja površin in pogozdovanja. Lovci vzdržujejo odprte površine, presvetline in gozdne jase, ki ustrezajo gozdnim kuram. Lovska skupnost je od leta 2016 opravila 10.625 delovnih ur na 40 različnih projektih.

Italijanski lovci so v zasebnem lovišču Azienda faunistico venatoria v delti reke Pad vzpostavili območje, ki vodnim pticam na selitveni poti nudi vodo, hrano in mir. Na tamkajšnjem območju nekateri osebki tudi gnezdiijo, živijo pa tudi nekatere redke vrste, na primer sivka (*Aythya ferina*), katere število se drugod zmanjšuje. Omenjeno sladkovodno območje lovci vzdržujejo že več kot 20 let. Italijanski lovci tudi aktivno sodelujejo pri spremljanju stanja in oceni številčnosti v Mednarodnem censusu vodnih ptic (IWC). Letošnje aktivnosti so bile zaradi pandemije in vremenskih razmer težje izvedljive, vendar so uspeli popisati vsa predvidena območja.

Irski lovci izvajajo ukrepe za barjanskega jereba (*Lagopus lagopus hibernicus*) na goratem območju Sliabh Beagh, kjer vzdržujejo in ohranjajo jesensko vreso, odstranjujejo iglavce, zaraščanje preprečujejo s pašo domorodnih irskih pasem goveda, ohranjajo mirne cone, uravnavajo številčnost plenilcev in ozaveščajo javnost.

V Grčiji so lovci vključeni v projekt LIFE ATLAS, kjer so vzpostavili sistem zgodnjega odkrivanja in izkoreninjenja invazivnih tujerodnih vrst. V projektu so se osredotočili predvsem na ameriškega minka (*Neovison vison*), ki poseljuje tudi širše območje zahodne in osrednje Makedonije.

Na Slovaškem so lovci vzeli v najem zemljišča, ki so jih začeli upravljati tako, da bi izboljšali habitat za malo divjad. Naredili so več vodnih kalov, zasadili so različne travne mešanice, ki omogočajo hrano, prostor za zadrževanje in gnezdenje za

malo divjad. Pri sajenju kolobarijo z dve- do triletnimi cikli. Vloženi trud se iz leta v leto odraža v večji številčnosti fazana in poljskega zajca. V organizaciji lovcev je tudi obsežna čistilna akcija na dan Zemlje, v katero so vključene občine, prebivalci, srednje šole in gasilci. V zadnjem času je organizacijo omenjenih dogodkov preprečil koronavirus, zato so se lovci v svojih revirjih organizirali posamezno.

Slovenski lovci smo se v zadnjem času intenzivno posvečali izobraževanju in ukrepom za obvladovanje ter preprečitev širjenja afriške prašičje kuge. Minulo leto je zagotovo izstopalo zaradi velikih izzivov pri upravljanju divjega prašiča. Kljub rekordnemu njihovem odvzemu je na določenih območjih nastala obsežna in večkratna škoda, predvsem v Goriški in Obalno-Kraški regiji. Poleg lova je bilo veliko dela vložnega v komunikacijo s kmeti in lastniki zemljišč, poskrbeti je bilo treba za odpravo škode in za finančno povrnitev nastale škode zaradi divjadi. Nemalo izzivov je bilo tudi z upravljanjem zavarovanih vrst – rjavim medvedom in volkom. Ministrstvo za okolje in prostor je izdalo dovoljenje za odvzem medveda, ki ga je Upravno sodišče po pritožbi AAG z začasno odredbo zadržalo do končne odločitve. Poteka tudi sprejem nove Skupne

kmetijske politike, s katero se obetajo sonaravne spodbude, ki bodo omogočale določene ukrepe za boljše življenjske razmere za malo divjad in prostoživeče živali. To nas navdaja z upanjem, da se bo populacijski trend male divjadi obrnil na bolje.

Naše poslanstvo še naprej opravljamo odgovorno, ohranjamo življenjsko okolje prostoživečih vrst živali, zavzemajmo se za stabilne populacije divjadi in za njihovo trajnostno upravljanje.

¹ V ekologiji je sukcesija usmerjeno spreminjanje združbe organizmov v času na nekem prostoru po določeni motnji (na primer požar, padec drevesa).

² Trofični nivoji – vsaka prehranjevalna stopnja, skozi katero se nadaljuje pretok energije v ekosistemu.

³ Degradacija habitata – poslabšanje življenjskih razmer rastlin in živali, najpogostejše zaradi človekovega delovanja.

⁴ Fragmentacija habitata – razdrobljenost prostora na manjše nepovezane dele.

»Naše poslanstvo še naprej opravljamo odgovorno, ohranjamo življenjsko okolje prostoživečih vrst živali, zavzemajmo se za stabilne populacije divjadi in za njihovo trajnostno upravljanje.«

Foto: Milan Vogrin

Predsednikov pogled

Po odpravi omejitvenih ukrepov za zajezitev širjenja covid-19 smo imeli v aprilu Upravni odbor Lavske zveze Slovenije (LZS) »v živo« v prostorih **Naravovarstvenega izobraževalnega centra (NIC) Lavske zveze (LZ) Koper** v Srgaših 38/b. Preden smo začeli s sestankom, nam je predsednik LZ Koper Fabio Steffe predstavil sam center in tudi, kaj vse bo NIC **v končni fazi vključeval**: strelišče za glinaste golobe s pripadajočimi objekti (TRAP), strelišče za malokalibrsko puško in pištolo, rov za jamarjenje, učno gozdno lovsko pot s prikazom lovskega objekta in naprav – učni park, večnamensko zgradbo z multimedijško učilnico, dermoplastične preparate divjadi in ptic s poudarkom na vrstah, ki živijo v slovenski Istri in seveda parkirni prostor. Vse skupaj je lep celovit projekt, ki bo živel v prostoru z ljudmi in predvsem zanje. Velja le pohvaliti vse, ki sodelujejo pri tem projektu.

Odstrel medveda je bil pričakovano ustavljen. Kot stranka bomo imeli možnost sodelovati pri razpravi na upravnem sodišču. Kakršnakoli že bo odločitev sodišča, če bo le pravočasna in vsebinska, bo naredila konec nenehnemu prerekanju o medvedu. Četudi se sodišče odloči za popolno prepoved odstrela medvedov, bo rešitev prišla, ko se bodo medvedje sprehajali po ljubljanskih ulicah! Tako kot se je zgodilo v Romuniji. Dejstvo pač je, da dandanes živimo v kulturni krajini, kjer je treba skrbeti za uravnavanje populacij prostoživečih živali. To še kako razumejo ljudje na podeželju, ki so v nenehnem stiku z naravo, gozdom in njihovimi prebivalci. Sobivanje pač terja uravnavanje.

Še vedno nismo prejeli predloga rešitve z Ministrstva za okolje in prostor, ki bi uredil interveniranje lovcev v primeru povoza ali drugih interventnih dogodkov, ki jih povzročijo zavarovane vrste živali, prav tako ne zapisnika sestanka. Konec aprila sem bil na sestanku pri okoljskem ministru mag. Andreju Vizjaku. Osnovna tema je bil projekt Divji petelin. Na Hrvaškem dr. Ivica Križ ohranja divjega petelina v obori in že nekaj časa poskušamo najti rešitev, s katero bi izdatneje podprli njegovo delo. Pripravljenost za sodelovanje je na naši in na hrvaški strani. Pogosto slišim očitek, da smo v Sloveniji zavarovali divjega petelina, ki pa izgineva, saj nihče več ne skrbi zanj. V Avstriji je še vedno lovna vrsta in zanj naj bi bolje skrbeli. Ne glede na različna mnenja sem prepričan: če želimo ohraniti divjega petelina, ga bomo morali naseliti. Pred tem pa pripraviti primerno naravno okolje, v katerem bo lahko bival. Verjamem, da bodo prenekateri naši nasprotniki modrovali zgolj o odstrelu in da ga želimo naseliti zato, da ga bomo mogoče nekoč lovili. A pustimo jim njihovo veselje. Pomembno je, da se zavedamo pomena davno izrečenih besed, da lovska puška pri nas ni iztrebila nobene zavarovane vrste. Zagotovo pa jih je ohranila. Tudi pri ponovni naselitvi

Mag. Lado Bradač,
predsednik Lavske zveze
Slovenije

risa so bili enaki očitki. A dejstvo je, da je ris v Sloveniji zaradi lovcev, kar lahko predstavimo s ponosom. Večna dilema o lovcu varuhu narave s puško v roki pač je in bo burila duhove.

S svojim delom dokazujemo, da veliko naredimo in model upravljanja lovišča z lovsko družino je tudi z vidika države postal uspešna rešitev – dokazana v praksi! Vmes smo bili deležni žalitev o »ljubiteljskih lovcih« ali »ostareli organizaciji«. Interventni zakon za afriško prašičjo kugo pa je dokazal, da v Sloveniji lovstvo temelji predvsem na volonterskih lovcih. **Vendar moramo tudi sami ceniti naše delo!** Delo lovcev je treba ovrednotiti in bo cenjeno.

Niso daleč časi, ko je bil pri nas v veljavi zasebni »zakupniški sistem«. Šele po letu 1945 smo lovci lovišča pridobili v upravljanje. Toda kmalu so se začela oblikovati »državna lovišča«, ki so nastala praviloma na območjih lovskega društva. Takšen primer je recimo lovišče Ljubljanski vrh; res je z njim upravljala LZS, a je bilo z zakonom iz leta 2004 to lovišče odvzeto LZS. Zakaj ni bilo vrnjeno lovskim družinam? Se lahko o tem sprašujemo ali moramo molčati in biti tihi? Se lahko sprašujemo, kam so prišla državna lovišča, kje so danes in kje jih želimo videti v prihodnosti? Očitno ne, ker se potem začne običajna metoda diskreditacije in proti temu se moramo boriti. Tudi lovci oziroma lovske družine imajo pravico izraziti svoja pričakovanja in navesti argumente. Žal ni bilo veliko priložnosti za vsebinsko razpravo. Proti diskreditaciji in zavajanju se lahko borimo le z dejstvi. Zato bom citiral veljavni zakon, ker obstoječa sprememba zakona ne omogoča privatizacije in nikakor ni negativno vplivala na lovske družine! Z loviščem in divjadjo kot naravno dobrino po Zakonu o divjadi in lovstvu lahko upravlja le lovska organizacija, za kar mora celo plačevati koncesijo! Na razpisu koncesijo pridobi lovska družina, ki izpolnjuje vse zakonsko predpisane pogoje. Ni odveč omeniti, da mora imeti najmanj 15 članov. Številčnost v lovski družini je pomembna. Sam že leta 2008 nisem zagovarjal »privatizacije lovišč«, ko je bilo treba po ustavni presoji popraviti lovski zakon iz leta 2004 v skladu z napotki ustavnega sodišča. Leta 2008 je bila, tudi na mojo pobudo, uveljavljena določba, da ima ob prvi podelitvi prednostno pravico obstoječi upravljavec. Sodeloval sem tudi pri komisiji, ki je ugotavljala pogoje za podelitev koncesij. Pri naslednji podelitvi ostaja nespremenjen 26. člen Zakona o divjadi in lovstvu. Prednosti pri izbiri koncesionarja imajo naslednje lovske organizacije, ki imajo najmanj 15 članov: a) lovska organizacija, ki ima več članov, ki so lastniki kmetijskih zemljišč in gozdov na območju lovišča oziroma ki ima več članov s stalnim bivališčem na območju lovišča, b) dosedanji koncesionar in c) lovska organizacija, ki meji na lovišče dosedanjega koncesionarja.

Društva ni mogoče privatizirati. Čemu je torej namenjeno širjenje govoric o »podpori privatizaciji, ki je niti ne omogoča sprememba lovske zakonodaje«? Žal se ceste in naselja ali »industrijske cone« širijo in lovišča zmanjšujejo. Dokler bom predsednik, bom vedno podpisal razumne predloge lovskih družin. Pomembno je, da njihovo delo podpira tudi lokalna skupnost. Predvsem celovito pogledajte, kaj je bilo narejenega, dejstva!! Lovci in lovske družine so materialno in vsebinsko pridobile. Torej ne gre le za en člen, veliko zakonov se je spremenilo, predvsem pa se tudi skozi zakonske spremembe spreminja odnos do LZS!

Model lovskih družin se izkazuje za uspešnega, in to je pač dejstvo! Lovci z izvajanjem javnih nalog ustvarjamo dodano vrednost. Vseh opravljenih ur niti ne evidentiramo, a jih je več kot 600.000 in ob tem državi plačamo še koncesijo. V zakon smo zapisali pravilo, po katerem najlažje dobijo koncesijo za lovišče domačini; to ni model privatizacije, temveč način, ko država naravno dobrino zaupa v upravljanje neki skupnosti ljudi – lovski družini! O tem smo veliko govorili tudi na sestanku s predsedniki območnih zvez v Lukovici. Seveda smo šli prej pogledat zemljišče za **Lovski center – Zlatorog**, kjer občina z izvajalcem ureja in širi dovozno pot do našega zemljišča. Veliko je bilo odprtih vsebin. Tudi o tem, da bo treba območne zveze vpisati v zakon kot lovske organizacije. Sicer pa sem že večkrat sklical sestanek s predsedniki območnih zvez, to ni nekaj novega. Večina

predsednikov je članov Upravnega odbora LZS, ki je sicer organ odločanja. Toda pogovarjam se z vsemi, ki so jim lovci zaupali vodenje lovskih organizacij, pa naj bodo le-te zapisane v zakon ali ne.

Od 5. do 7. aprila sem bil na letni skupščini FACE v Varšavi na Poljskem, o čemer bom kaj več napisal naslednjič. Dobro, da sem imel na voljo še lanske dopust, saj je bilo v petek, 8. aprila, tudi odprte sejma v Gornji Radgoni, ki je trajal tri dni. In tako sta ponovno šla ves teden in tudi vikend za lovstvo. Novosti na sejmu v Gornji Radgoni so se odlično prijele in celotno ekipo lahko le pohvalim. Tudi Slovenski lovski dan je bil odlično izpeljan. Sicer pa je bil letos res množičen obisk in vsak dan je bilo nekaj prireditev, dogodkov. Na stojnici LZS pa vseskozi veliko obiskovalcev. Tudi sobotni dež ni skazil prijetnega vzdušja na sejmu.

Maj je zame iz več razlogov zagotovo najboljši mesec v letu. Okoli nas je že dodobra ozelenela narava. Tistih nekaj panjev čebel, ki jih imam, rezultate bujnega razcveta pokaže v maju. Aprila sem v lovišču največkrat le s fotoaparatom v upanju na dobro fotografijo. Maja se začne tudi lov na srnjaka. Skratka, pričakanj je veliko in verjetno vsakdo upa, da bo našel vsaj posebno lovsko trofejo, če že ne kakšnega »starca«. Zato vsem, ki ste čez zimo nekaj naredili v lovišču ali zalagali krmišča, želim dober pogled.

Foto: Blaž Ocvirk

Foto: Lojzi Avsenik

V TRIGLAVSKEM PARKU ŽE TRIJE TROPI VOLKOV IN V ENEM TUDI KRIŽANCI MED VOLKOVI IN PSI

STA, MMC RTV SLO in www.reporter.si, 10. 3. 2022 – V Triglavskem narodnem parku so v preteklosti opažali le posamezne volkove, v zadnjih letih pa se je njihova prisotnost zelo povečala. Trenutno so na omenjenem območju že trije tropi volkov, kar povzroča vse več konfliktov s kmetijstvom in umikanje paše drobnice s planin ter s tem povezano opuščanje ovčereje. Kot je pojasnil Andrej Arih z Oddelka za varstvo narave v javnem zavodu Triglavski narodni park, so na območju parka desetletja občasno opažali le posamezne volkove, od leta 2018 naprej lahko govorimo o stalni prisotnosti volka na tamkajšnjem območju. Odtlej se število živali iz leta v leto povečuje. Od leta 2019 sta po en trop volkov na Jelovici in na Pokljuki, lani

poleti pa se je pojavil še čezmejni trop na območju Rateč in Podkorena. Slednji je trop devetih osebkov, ki so križanci med psom in volkom, je povedal Blaž Černe z blejske območne enote Zavoda za gozdove Slovenije. »Ne vemo, na kakšen način so volkovi prišli v naš alpski prostor, je pa prehranska razpoložljivost tu zelo velika. Rastlinojeda divjad ni imela stika s plenilci in pogoji za zadrževanje volkov so tu izjemno dobri,« je povedal Arih in dodal, da je vrnitev takšnih živali v alpski prostor pokazatelj dobro ohranjenega okolja. Pozimi se zaradi snežne odeje in s tem povezanih prehranskih omejitev rastlinojede živali zadržujejo v nižinah. Plenilci jim sledijo, zato pozimi volkove večkrat opazijo v bližini naselij, vidni pa so tudi ostanki njihovega plena, zlasti srnjadi in jelenjadi. Letošnjo zimo je trop v večernih urah prišel in se zadrževal celo v bližini človeka, ki je z ratrakom urejal tekaške poti na območju Rateč. Kot je zagotovil Arih, volk človeku praviloma ni nevaren in se mu umakne. Ampak takšno neobičajno vedenje volkov,

ki je lahko tudi posledica njihovega križanja s psi, pa je povzročilo kar nekaj strahu med lokalnimi prebivalci in obiskovalci. Arih je pojasnil, da sicer napadov ali drugih konfliktov niso evidentirali in da prisotnosti volka ni mogoče enačiti s prisotnostjo rjavega medveda, ki je potencialno res nevaren človeku. V Sloveniji je po lanskim podatkih 12 tropov volkov, kar pomeni okoli 120 volkov. V večini tropov so zaznali razmnoževanje, zato se njihovo število veča. Na Gorenjskem bodo volkovi, ki so teritorialne živali, verjetno zasedli tudi prostor v Karavankah. Ob vsem tem pa se postavlja vprašanje prihodnosti pašništva v alpskem prostoru.

POMLAD JE ČAS, KO V NAŠIH GOZDOVIH ZAPOJE DIVJI PETELIN

Wwww.n1info.si/novice/, 21. 3. 2022 (T. Lo) – LIFE-IP NATURA.SI, projekt v sklopu Nature 2000, je letošnji mednarodni dan gozdov izkoristila za boljše poznavanje in razumevanje

vloge divjega petelina, največje gozdne kure pri nas. »Ta izjemna živalska vrsta Nature 2000 je pokazatelj dobro ohranjenih gozdov,« so zapisali v sporočilu za javnost. Če na divjega petelina naletimo spomladi, lahko opazujemo njegovo petje in ples, s katerim v paritveni sezoni privablja samice. Nekoč je divji petelin poseljeval večino Slovenije, opaziti ga je bilo mogoče celo med sprehodom na Rožnik. V Sloveniji se od 60. let prejšnjega stoletja populacija divjega petelina zmanjšuje. Zaradi boljšega poznavanja in razumevanja vloge divjega petelina bodo sodelavci Zavoda za gozdove Slovenije v sodelovanju s partnerji projekta LIFE-IP NATURA.SI vzpostavili prvi tematski poligon za otroke Ples divjega petelina. »Varstvo narave želimo približati najmlajšim, da bodo tudi prihodnje generacije ohranjale naravno dediščino tako dobro kot tiste pred nami,« so sporočili predstavniki projekta. O tej tematiki je 27. marca 2022 poročal tudi VEČER v članku z naslovom VEČ NARAVNEGA GOZDA (IN MANJ FOTOGRAFOV)

ZA SREČNO ŽIVLJENJE GOZDNIH SPECIALISTOV izpod peresa novinarki **Klare Širovnik**.

V LD MALEČNIK - KOŠAKI DOBRO DELAJO

SLOVENSKE NOVICE, 26. 3. 2022 (M. T.) – V lovskem domu v Malečniku je bil redni letni zbor članov Lovske družine (LD) Malečnik - Košaki. Kot je povedal njen starešina Benjamin Metličar, so lovci lani kljub omejitvam zaradi epidemije covid-19 dobro delali in poleg utečenih oblik druženja z odliko opravili vse druge naloge. Z loviščem so dobro upravljali, njihova edina pomembna divjad je le še srnjad. Skupni odvzem je znašal 113 živali obeh spolov, od tega čisti odstrel 102 živali. Uplenili so 38 lisic, tri jazbece, 69 sivih vran, tri poljske zajce in tri fazane. V tej lovski družini že dolgo nimajo več poljske jerebice. LD Malečnik - Košaki šteje 49 članov, povprečna starost pa je 62,4 leta, je pove-

dal informatik Kristjan Strgar. V lovski družini imajo tudi tri članice in enega častnega člana; to je Janez Ivan Partlič. Na letnem zboru so za 50-letnico zvestobe lovski organizaciji podelili priznanje Lovske zveze Slovenije Antonu Brodnjaku.

DOMAČINI NA SKRAJNEM SZ GORIČKEGA OPAŽAJO ŽIVAL, PODOBNO ŠAKALU. KAJ PRAVIJO LOVSKI ČUVAJI?

VESTNIK, 17. 3. 2022 (Damjana Nemeš) – Ker je bil šakal prej zavarovana vrsta in njegov odstrel ni bil dovoljen, se je glede števila in prostorsko zelo razširil. Pojavlja se tudi v Pomurskem lovskoupravljaljskem območju (LUO), kjer so leta 2020 uplenili osem šakalov, lani pa devet. Po podatkih pristojnega ministrstva so šakali v Pomursko LUO prišli z Madžarske, Hrvaške in Ptujsko-Ormoškega LUO. »Po

ocenah monitoringa šakala iz leta 2020 je v Sloveniji okoli 400 šakaljih družin oziroma od 1600 do 2000 osebkov. Na območju Pomurja je šakal prisoten, a številčnost ni tolikšna kot na Primorskem ali v Brežiški in Ljubljanski kotlini. Podatki o razširjenosti teritorialnih družin in drugi znaki prisotnosti šakalov kažejo, da jih je v Pomurju od 60 do 90,« so pojasnili pri Lovski zvezi Slovenije. V zadnjem obdobju pa domačini na skrajnem severovzhodu Goriškega, natančneje v Budincih, opažajo žival, ki je po njihovem mnenju šakal, zato smo se še enkrat lotili raziskovanja te teme. Po besedah domačinov je žival, ki so jo doslej trikrat opazili v okolici hiš, ko se je začelo mračiti, sive barve, na dokaj visokih nogah, podobno kot volk, in z gobcem, podobnim pasjemu. Žival je precej shirana in z oskubenim, ravnim repom. Po besedah vodje Lovišča s posebnim namenom (LPN) Kompas Peskovci Branka Vajndorferja bi plečna višina živali iz Budincev lahko kazala na šakala, ki ima sorazmerno visoke noge in v pri-

merjavi z normalno dlakavo lisico krajši rep. »Vse te vrste, kot so šakal, lisica in rakunasti pes, so predstavniki zveri iz družine psov. Vse tri vrste, vključno z domačim ali klateškim psom, bi bile lahko v Budincih, vendar so si med seboj zelo podobne in je zato potrebnega že kar nekaj poznavanja, da si prepričan, za katero vrsto gre,« je povedal Vajndorfer, ko smo mu pokazali fotografijo živali, ki jo je uspelo, sicer na daleč, posneti domačinom. Pozneje so vodja LPN Kompas Peskovci in tamkajšnji čuvaji fotografijo še enkrat temeljito proučili. Prepričani so, da je žival na fotografiji divji prašič. »Vsekakor pa je prav in koristno, da so domačini našim čuvajem informacijo, da opažajo neko nenavadno žival, sporočili,« je še dejal Vajndorfer. Doslej so na območju LPN Kompas Peskovci odvzeli dva šakala: enega pred dvema letoma na Hodošu in enega lani v Markovcih. »Za zdaj ne zaznavamo legel šakalov. Večinoma gre za živali z vzhoda, torej z Madžarske, kjer je velik bazen šakalov.«

Pripravil: dr. Marjan Toš

Foto: Lojzi Avsenik

SPREMLJANJE ZDRAVSTVENEGA STANJA DIVJADI V SLOVENIJI V LETU 2021

Na Veterinarski fakulteti (VF) v Ljubljani s pomočjo Lovske zveze Slovenije (LZS) že vrsto let spremljamo zdravstveno stanje prostoživečih živali v slovenskem prostoru. Pri ugotavljanju povzročiteljev bolezni ima pri tem prek državnega spremljanja (monitoringa) pomembno vlogo tudi Uprava Republike Slovenije za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin (UVHVVR).

Zakaj je pomembno spremljanje zdravstvenega stanja divjadi?

Pri prostoživečih živalih se bolezni pojavljajo v številnih oblikah. Lahko prizadenejo različne vrste ali celo populacije. Prostoživeče živali so lahko rezervoar zelo nalezljivih, potencialno kužnih bolezni za domače živali in človeka. Prav zato sta spremljanje zdravstvenega stanja in nadzor nad izbruhi bolezni pri prostoživečih živalih pomembna tako z vidika dobrobiti teh vrst kot tudi z vidika preprečevanja možnosti prenosa bolezni na domače živali in človeka. Na nacionalni ravni z rednimi monitoringi (pasivnimi in aktivnimi) zagotavljamo status države proste nekaterih bolezni oziroma z njimi potrjujemo prisotnost pomembnih povzročiteljev bolezni v prostoživečih populacijah.

Pri spremljanju bolezni prostoživečih vrst v Sloveniji je glavni poudarek na natančnem pregledovanju poginjenih ali odstreljenih obolelih živali (pasivni monitoring), medtem ko državni programi nadzora temeljijo predvsem na ugotavljanju protiteles proti specifičnim povzročiteljem (aktivni monitoring).

S prispevkom na kratko povzemamo rezultate preiskav, opravljenih pri prostoživečih živalih, njihovih tkiv in organih v letu 2021.

Opravljeni pregledi v letu 2021

Vzroke pogina ali bolezni pri najdeni ali odstreljeni divjadi ugotavljamo na vzorcih, poslanih iz različnih lovskih družin ali lokalnih veterinarskih ambulant oziroma izpostav Nacionalnega veterinarskega

inštituta, kamor jih prinesete lovci. Pri svojem delu uporabljamo akreditirane (usposobljenost za izvajanje specifičnih nalog) in validirane (preverjene) metode, s katerimi je mogoče z veliko zanesljivostjo ugotavljati vzroke pogina oziroma bolezenskih stanj živali. Za določitev diagnoze uporabljamo, odvisno od primera, eno ali več diagnostičnih metod, med katerimi so pogostejše patoanatomska sekcija, mikrobiološke, molekularne, parazitološke, patohistološke in rentgenske preiskave ter različne meritve.

Na VF v Ljubljani smo v letu 2021 opravili 68 sekcij trupel in patoanatskih pregledov organov prostoživečih živali, ki smo jih prejeli iz 42 različnih lovskih družin. Pregledali smo devet različnih živalskih vrst (srnjad, gams, lisica, nutrija, poljski zajec, navadni jelen, muflon, jazbec, dihur) različnih starosti in spolov. V letu 2021 sta največji delež pregledanih vrst zavzemala srnjad in gams.

Med vzroki pogina ugotavljamo predvsem bolezni, ki jih povzročajo notranji zajedavci, virusi in gnojne bakterije. Ugotavljamo tudi močno napadenost z zunanjimi zajedavci, na primer s klopi, jelenjo ušjo, nosnimi in kožnimi zolji in dlakožeri. Pri gamsih še

vedno pogosto potrdimo prisotnost garij. Pri lisici in jazbecu smo potrdili prisotnost dednega materiala virusa pasje kuge. V več primerih smo potrdili

prisotnost gnojnih bakterij vrst *Yersinia pseudotuberculosis*, *Trueperella pyogenes* in *Bibersteinia trehalosi*. Lovske družine, iz katerih smo prejeli ma-

terial, vrsta živali ali vzorca, opravljene preiskave ter rezultati so navedeni v preglednici.

Preglednica: Spremljanje zdravstvenega stanja divjadi v Sloveniji v letu 2021

Lovska družina	Žival	Vzorec	Diagnoza
Most na Soči	muflon	truplo	Zaparazitiranost pljuč (rod <i>Protostrongylus</i>) in jeter z malim metljajem (<i>Dicrocoelium dendriticum</i>).
Nomenj - Gorjuše	gams	truplo	Mehanska poškodba. Zaparazitiranost pljuč (rod <i>Protostrongylus</i>). Prisotnost cisticerkov trakulje <i>Taenia hydatigena</i> .
Pobrežje - Miklavž	lisica	truplo	Pasja kuga.
Bled	lisica	truplo	Sindrom zamaščenih jeter. Absces v podkožju.
Pivka	jelen	truplo	Mehanske poškodbe (verjetno posledica napada velikih plenilcev).
Velika Polana	jelen	organi	Intersticijska pljučnica. Zaparazitiranost pljuč (rod <i>Protostrongylus</i>).
Oplotnica	jazbec	truplo	Mehanska poškodba.
Čezsoča	gams	koža	Negativno na garje.
Čezsoča	gams	koža	Negativno na garje.
Bled	gams	truplo	Pljučnica – <i>Bibersteinia trehalosi</i> .
Bled	poljski zajec	truplo	EBHS.
Raša Štorje	sma	truplo	Zastrupitev.
Kranjska Gora	gams	truplo	Kontagiozni ektim. Zaparazitiranost prebavil (rodova <i>Haemonchus</i> in <i>Chabertia</i>). Posamezne jelenje uši (<i>Lipoptena cervi</i>).
Jakob	sma	truplo	Kronično vnetje organov prsne in trebušne votline (verjetno posledica zastrupitve). Sarkocistoza srčne mišice. Blaga zaparazitiranost prebavil (rod <i>Haemonchus</i>). Posamezne jelenje uši (<i>Lipoptena cervi</i>).
Ivančna Gorica	sma	truplo	Pljučnica – <i>Bibersteinia trehalosi</i> . Številni dlakožeri (Mallophaga) in posamezne jelenje uši (<i>Lipoptena cervi</i>). Blaga zaparazitiranost prebavil (rod <i>Chabertia</i>).
Nomenj - Gorjuše	gams	truplo	Garjavost (<i>Sarcoptes scabiei</i>). Zaparazitiranost pljuč (rod <i>Protostrongylus</i>) in prebavil (rod <i>Haemonchus</i>).
Nomenj - Gorjuše	gams	truplo	Garjavost (<i>Sarcoptes scabiei</i>).
Brezovica	sma	truplo	Sepsa – <i>Pseudomonas aeruginosa</i> in <i>Streptococcus gallolyticus</i> . Številni klopi (<i>Ixodes ricinus</i>), dlakožeri (Mallophaga) in jelenje uši (<i>Lipoptena cervi</i>).
Gornja Radgona	sma	truplo	Sepsa – <i>Yersinia pseudotuberculosis</i> . Posamezni klopi (<i>Ixodes ricinus</i>), dlakožeri (Mallophaga), jelenje uši (<i>Lipoptena cervi</i>) in kožni zolji (rod <i>Hipoderma</i>). Zaparazitiranost pljuč (rod <i>Dictyocaulus</i>).
Smast	gams	koža	Spremembe na koži so verjetno posledica kontaktne alergije.
Tržič	sma	truplo	Obsežna naselitev kože z dlakožeri (Mallophaga) in jelenjo ušjo (<i>Lipoptena cervi</i>).
Toško Čelo	poljski zajec	truplo	Sepsa – <i>Yersinia pseudotuberculosis</i> .
Škofljica	lisica	truplo	Pasja kuga.
Vrhe	sma	truplo	Kronična zajedavska pljučnica (rod <i>Protostrongylus</i>). Močna naselitev kože z dlakožeri (Mallophaga) in klopi (<i>Ixodes ricinus</i>).
Škofljica	sma	truplo	Zaparazitiranost. Številni klopi (<i>Ixodes ricinus</i>), dlakožeri (Mallophaga) in jelenje uši (<i>Lipoptena cervi</i>). Zaparazitiranost pljuč (rod <i>Protostrongylus</i>) in prebavil (rod <i>Haemonchus</i>).
Tomišelj	nutrija	truplo	Novotvorba – rabdomiosarkom.
Oplotnica	jazbec	truplo	Intersticijska pljučnica (verjetno virusnega izvora).
Žiri	gams	truplo	Sepsa – <i>Trueperella pyogenes</i> . Zaparazitiranost pljuč (rod <i>Protostrongylus</i>) in prebavil (rodova <i>Haemonchus</i> in <i>Chabertia</i>).
Šenčur	sma	truplo	Sepsa (potrjene različne vrste bakterij). Visoka starost živali. Posamezni klopi (<i>Ixodes ricinus</i>) in dlakožeri (Mallophaga).
Oljka	sma	truplo	Zaparazitiranost prebavil (rod <i>Haemonchus</i>). Številni klopi (<i>Ixodes ricinus</i>) in dlakožeri (Mallophaga). Posamezni nosni zolji iz rodu <i>Cephenemyia</i> .
Škofljica	sma	truplo	Močna zaparazitiranost prebavil (rod <i>Haemonchus</i>).
Žetale	lisica	truplo	Pasja kuga.

Oplotnica	sma	truplo	Močna zaparazitiranost prebavil (rod <i>Haemonchus</i>) in pljuč (rod <i>Dictyocaulus</i>).
Grad Kuzma	sma	truplo	Zastrupitev. Močna zaparazitiranost prebavil (rod <i>Haemonchus</i>) in pljuč (rod <i>Dictyocaulus</i>). Posamezni klopi (<i>Ixodes ricinus</i>), dlakožeri (Mallophaga) in jelenje uši (<i>Lipoptena cervi</i>).
Nomenj - Gorjuše	sma	truplo	Skrotalna hernija. Posamezni klopi (<i>Ixodes ricinus</i>).
Štanjel	sma	truplo	Zaparazitiranost pljuč (rod <i>Protostrongylus</i>) in klopi (<i>Ixodes ricinus</i>).
Divača	sma	truplo	Verjetno zastrupitev. Številni klopi (<i>Ixodes ricinus</i>) in dlakožeri (Mallophaga).
Idrija	jazbec	truplo	Pasja kuga.
Jelenk	jazbec	truplo	Verjetno sepsa – <i>Streptococcus canis</i> .
Žiri	jazbec	truplo	Pasja kuga.
Črna jama	sma	mišičnina	Ikričavost – <i>Taenia krabbei</i>
Dobrova	lisica	truplo	Mehanska poškodba.
Škofljica	sma	truplo	Zaparazitiranost prebavil (rod <i>Haemonchus</i> in družina <i>Trichostrongylidae</i>).
Škofljica	sma	truplo	Mehanska poškodba (verjetno posledica napada psa).
Kamnik	sma	truplo	Zaparazitiranost prebavil (rod <i>Haemonchus</i> in <i>Trichuris</i>). Posamezni klopi (<i>Ixodes ricinus</i>) in dlakožeri (Mallophaga).
Škofljica	lisica	truplo	Garjavost – <i>Sarcoptes scabiei</i> .
Vojnik	sma	truplo	Zastrupitev in zaparazitiranost prebavil (rod <i>Haemonchus</i>). Posamezni kožni zolji (rod <i>Hipoderma</i>).
Nomenj - Gorjuše	sma	truplo	Mehanska poškodba.
Murska Sobota	sma	truplo	Zaparazitiranost prebavil (rod <i>Haemonchus</i> in <i>Trichuris</i>).
Planina	sma	truplo	Zaparazitiranost pljuč (rod <i>Protostrongylus</i>) in prebavil (rodova <i>Haemonchus</i> in <i>Trichuris</i>). Posamezni klopi (<i>Ixodes ricinus</i>).
Bled	sma	truplo	Mehanska poškodba očesa in okužba možganov (rod <i>Aspergillus</i> in različne bakterije).
Jesenice	gams	truplo	Zastrupitev in zaparazitiranost pljuč (rod <i>Protostrongylus</i>).
Škofljica	sma	truplo	Razpadlo truplo (preiskav ni bilo mogoče opraviti)
Škofljica	sma	truplo	Zaparazitiranost prebavil (rod <i>Chabertia</i> in družina <i>Trichostrongylidae</i>) in zaparazitiranost pljuč (rod <i>Protostrongylus</i>).
Janžev Vrh	sma	truplo	Gnojno vnetje kože in intersticijska pljučnica. Zmerna zaparazitiranost pljuč (rod <i>Protostrongylus</i>) in prebavil (rodova <i>Haemonchus</i> in <i>Chabertia</i>).
Smast	gams	truplo	Garjavost – <i>Sarcoptes scabiei</i> .
Pugled	sma	truplo	Kronična intersticijska pljučnica in bronhitis (verjetno virusnega izvora).
Pugled	sma	truplo	Kronična intersticijska pljučnica in bronhitis (verjetno virusnega izvora).
Storžič	dihur	truplo	Kronična intersticijska pljučnica in bronhitis (verjetno virusnega ali zajedavskega izvora). Degenerativne spremembe na jetrih.
Cirkulane	sma	truplo	Čezmerna rast parkljev (prevelik delež ogljikovih hidratov v prehrani oziroma motnje v delovanju presnove).
Jelenk	jazbec	truplo	Pasja kuga.
Škofljica	sma	truplo	Zaparazitiranost prebavil (rod <i>Trichuris</i>) in zaparazitiranost pljuč (rod <i>Protostrongylus</i> in <i>Dictyocaulus</i>). Posamezni dlakožeri (Mallophaga) in jelenje uši (<i>Lipoptena cervi</i>).
Škofljica	sma	truplo	Sepsa – <i>Trueperella pyogenes</i> . Zaparazitiranost pljuč (rod <i>Protostrongylus</i>). Posamezni dlakožeri (Mallophaga) in kožni zolji (rod <i>Hypoderma</i>).
Smast	gams	koža	Garjavost – <i>Sarcoptes scabiei</i> .
Smast	gams	koža	Garjavost – <i>Sarcoptes scabiei</i> .
Smast	gams	truplo	Garjavost – <i>Sarcoptes scabiei</i> .
Kobarid	sma	truplo	Zastrupitev in zaparazitiranost pljuč (rod <i>Protostrongylus</i>). Posamezni klopi (<i>Ixodes ricinus</i>) in številni dlakožeri (Mallophaga).
Malečnik Košaki	sma	truplo	Zaparazitiranost prebavil (rod <i>Haemonchus</i>) in zaparazitiranost pljuč (rod <i>Protostrongylus</i> in <i>Dictyocaulus</i>).

Foto: Diana Žele Vengušt

Slika 1: Kužni ektim pri gamsu: A – spremembe na ustnicah, B – spremembe na nebnici, C – spremembe na dlesni, D – spremembe na jeziku

Virusna obolenja

Pri gamsu smo ponovno potrdili kužni ektim (*slika 1*), ki se očitno redno pojavlja na nekaj let. V zadnjem desetletju smo bolezen pri gamsu potrdili tudi v letih 2011, 2013, 2017 in 2019. Kužni ektim je zelo nalezljiva bolezen kože, ki lahko prizadene tako domače kot tudi prostoživeče prežvekovalce. Bolezen povzroča *Orf virus*, ki spada v družino *Poxviridae*. Poškodbe, ki jih povzroča na ustni sluznici, ustnicah in v njihovi okolici, so boleče in povzročajo neješčnost ter strdanje. Zaradi poškodb na vimenu samice zapustijo mladiče, medtem ko poškodbe na nogah povzročijo začasno šepavost. Prenos virusa je lahko neposreden s stikom z okuženo živaljo ali posreden z virusom, ki je v okolju (na primer na solnicah). Po navadi je pri prostoživečih živalih težko določiti vir okužbe. Mogoč je prenos z ovc in koz na pašnikih, kjer se zadržujejo tudi prostoživeče živali. Bolezen lahko poteka brez vidnih kliničnih znakov (subklinična oblika), vendar ob slabših prehranskih možnostih ali pri padcu odpornosti lahko preide v klinično obliko (znaki bolezni so prisotni), ki jo izzove stres (na primer pomanjkanje hrane, slabe klimatske razmere). Po navadi je bolezen ozdravljiva. Lahko se okužijo tudi ljudje. Predvsem

Na VF v Ljubljani smo v letu 2021 opravili 68 sekcij trupel in patoanatomskih pregledov organov prostoživečih živali, ki smo jih prejeli iz 42 različnih lovskih družin. Pregledali smo devet različnih živalskih vrst (srnjad, gams, lisica, nutrija, poljski zajec, navadni jelen, muflon, jazbec, dihur) različnih starosti in spolov. V letu 2021 sta največji delež pregledanih vrst zavzemala srnjad in gams.

takrat, ko je imunski sistem oslavljen, so mogoče občasne zdravstvene težave.

Vse pogosteje se srečujemo z virusom pasje kuge, katerega dedni material smo izolirali pri več lisicah. Pasja kuga je zelo nalezljiva sistemska virusna bolezen številnih domačih in prostoživečih vrst zveri (psi, kune, medvedi, mačke), ki jo povzroča virus pasje kuge. Virus prizadene živali vseh starosti. Rezervoarji virusa in vzrok za okužbo prostoživečih zveri so psi. Smrtnost in obolevnost sta odvisni od prizadete vrste in starosti živali. Po navadi je večja smrtnost pri mladih živalih. Lahko se kaže kot sistemska bolezen, bolezen centralnega živčnega sistema,

Med vzroki pogina ugotavljamo predvsem bolezen, ki jih povzročajo notranji zajedavci, virusi in gnojne bakterije. Ugotavljamo tudi močno napadenost z zunanjimi zajedavci, na primer s klopi, jelenjo ušjo, nosnimi in kožnimi zolji in dlakožeri.

tkivne zajedavce. Sarkocistozo ugotavljamo v skeletni mišičnini pri številni prostoživečih in domačih vrstah parkljarjev, ki zajedavcu služijo kot vmesni gostitelj. Končni gostitelji so številne vrste zveri. Gostitelj izloča kužno sporocisto z iztrebkom. Vmesni gostitelj se okuži, ko zauži-

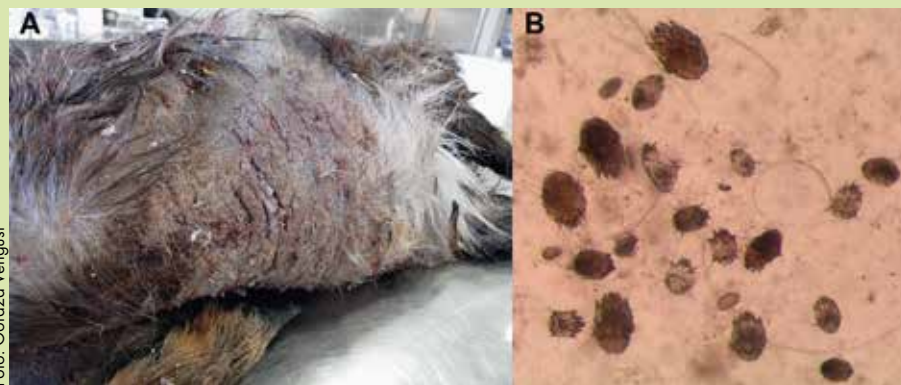

Foto: Gorazd Vengušt

Slika 2: Obsežne spremembe na koži na prsih in trebuhu pri gamsu (A), ki so posledica okužbe z garjavci vrste *Sarcoptes scabiei* (B).

bolezen dihal, hiperkeratoza (čezmerno poroženevanje kože) ali pa je kombinacija več naštetih oblik bolezni. Smrtnost je praviloma zelo velika.

V Sloveniji še vedno, čeprav zelo redko, pri poljskih zajcih potrdimo pogin zaradi EBHS (European Brown Hare Syndrome). V populaciji poljskih zajcev bolezen poteka endemično (omejeno na določen kraj, določeno območje). EBHS oziroma leporidni kalicivirusni hepatitis je zelo nalezljiva, hitro potekajoča (akutna) bolezen poljskega in planinskega zajca, za katero je značilno vnetje jeter. Pogosto se konča s poginom. Smrtnost je velika, če se bolezen prvič pojavi na nekem območju in je hkrati imunsko stanje zajcev slabo. V endemičnih območjih, kjer ima večina zajcev protitelesa, so pojavi bolezni redki in z majhno smrtnostjo. Po navadi je največja smrtnost jeseni, ko je populacija najštevilnejša in mlajše živali postanejo dovzetne za virus. Pri pojavu bolezni imata pomembno vlogo tudi stres in zmanjšana odpornost.

Zajedavske bolezni

V srčni mišičnini pri številnih pregledanih prostoživečih parkljarjih ugotavljamo ciste iz rodu *Sarcocystis*. Sarkocistozo povzročajo različne vrstno specifične vrste *Sarcocystis* sp., ki spadajo med protozoje (praživali). Sodijo med znotrajcelične

je okuženo hrano ali vodo z okuženimi iztrebki. V prvi fazi se zajedavec zadržuje in razvija v krvnem obtoku, nato pa potuje v mišičnino, kjer se razvijejo sarkociste, ki čakajo na končnega gostitelja.

Pri gamsu smo potrdili prisotnost cisticerkov (ciste, napolnjene s tekočino v trebušni votlini), ki so razvojna oblika pasje trakulje (*Taenia hydatigena*). Ta je razširjena po vsem svetu in naseljuje tanko črevo psov, volkov, lisic, šakalov in drugih prostoživečih mesojedov. Prostoživeči in domači prežvekovalci so vmesni gostitelji, okuži pa se lahko tudi divji prašič. Cisticerki, ki se pri prežvekovalcih največkrat pojavijo na peči oziroma mezenteriju, vsebujejo glavico trakulje. Število cisticerkov je različno – od ena do več deset. Po navadi ne vplivajo na zdravstveno stanje živali. Mesojedi se okužijo, ko požrejo cisticerke.

V skeletni mišičnini srne smo potrdili vmesno razvojno stopnjo trakulje *Taenia krabbei*. To je mehurnjak (ikrica) v velikosti grahovega zrna. Bolezen imenujemo ikričavost. Odrasli osebk te vrste trakulje zajedajo volka, šakala, lisico in domačega psa. Trakulja zajeda v gostiteljevem tankem črevesu. Jajčeca se izločajo z gostiteljevimi iztrebki v naravo. Zajedavec za svoj razvoj potrebuje vmesnega gostitelja, ki so prostoživeči prežvekovalci. Ko vmesni gostitelj zaužije jajčeca, se iz njega razvije ličinka, ki potuje v mi-

šičnino, kjer oblikuje okrogel do ovalen mehurjak ali ikrico (cisticerk) rumeno bele barve, veliko 2 do 4 mm. Mehurjak ima tanko, skoraj prozorno steno in je napolnjen s prozorno tekočino, v kateri je glavica trakulje. Ko končni gostitelj zaužije vmesnega gostitelja, se v tankem črevesju razvije odrasla trakulja.

Pri gamsih, kozorogih in lisicah redno ugotavljamo prisotnost garjavcev. Garjavost je nalezljiva kožna bolezen sesalcev, ki jo povzročajo zajedavski srpci. Pri nas se pri prostoživečih živalih srečujemo z vrsto *Sarcoptes scabiei* (slika 2). Najznačilnejše bolezensko znamenje garjavosti je huda srbečica, ki se pojavi

ljamo različne gnojne bakterije. Vrsto *Trueperella pyogenes* potrdimo v pljučnem in v možganskem tkivu, njeno prisotnost pa smo potrdili tudi v maternici. Posledica okužbe s to bakterijo je nastanek abscesov v pljučih in gnojnih naslag na možganskih ovojnicah. *T. pyogenes* se najpogosteje zadržuje v zemlji in na sluznicah zdravih živali. Živali prizadene predvsem v obdobjih z daljšim vlažnim in mrzlim vremenom, ko je odpornost nekoliko zmanjšana. Pogosto se z omenjenim povzročiteljem pri srnjadi srečujemo v spomladanskem obdobju, ko so živali še dodatno obremenjene z zajedavci oziroma samice z brejostjo.

Pri gamsih še vedno pogosto potrdimo prisotnost garij, pri lisici in jazbecu pa smo potrdili prisotnost dednega materiala virusa pasje kuge. V več primerih smo potrdili prisotnost gnojnih bakterij vrst *Yersinia pseudotuberculosis*, *Trueperella pyogenes* in *Bibersteinia trehalosi*.

ognojnikov, ki nastanejo en teden po okužbi. Pri septikemični obliki bakterije vdrejo skozi površine sluznic, se namnožijo in potujejo po krvnem obtoku do kapilar. Ob tem sproščajo strupe, ki prav tako s krvjo prehajajo v vsa tkiva. Pri bolnih živalih se lahko pojavijo oteklina na telesu in vročina. V kombinaciji z zajedavci bolezen poteka izredno hitro in je za okužene živali praviloma usodna.

Pri srni in poljskem zajcu smo potrdili prisotnost bakterije vrste *Yersinia pseudotuberculosis* (slika 3). Jersinioza je infektivna bolezen, ki pogosteje prizadene starejšo divjad in se kaže z drisko, hujšanjem in poginom obolenih živali. Ker je zoonoza, lahko občasno prizadene ljudi, ki so v stiku z živimi in poginjenimi živalmi, predvsem tistimi, ki so kazale klinične znake obolenja. Bolezen prizadene predvsem živali, ki so bile izpostavljene stresnim situacijam. Živali prenašalke v stresnih situacijah z blatom izločajo velike količine povzročitelja v okolico, kjer preživi zelo dolgo, ne glede na slabe zunanje razmere. Živali se okužijo prek okužene vode in hrane.

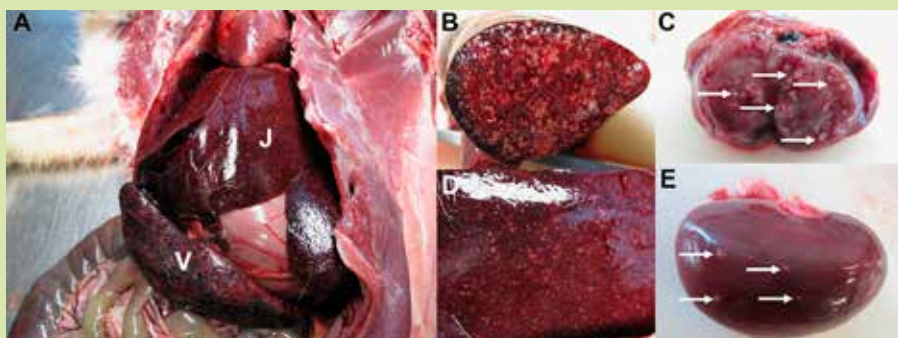
Tumorska obolenja

Pri nutriji smo potrdili izjemno redko obliko novotvorbe, imenovano rabdomiosarkom (slika 4), ki je maligni tumor mišic. Vzroki za nastanek so različni. Pri prostoživečih živalih je to najpogostejše poškodba ali pa tujek. Čeprav lahko tvori razseveke po organizmu, jih v tem primeru nismo ugotovili. Diagnostika omenjene novotvorbe je zelo zapletena in so za dokončno potrditev, poleg običajne histološke preiskave, potrebni še drugi specifični testi.

Pri srnjaku smo potrdili izjemno redko obliko novotvorbe, imenovano osteosarkom (slika 5). To je maligni tumor kosti. Novotvorba raste izredno hitro in se zelo pogosto vrašča v krvne žile in po krvi tudi metastazira. Vzrok za nastanek te novotvorbe ni znan. Tovrstne maligne novotvorbe so pri srnjadi zelo redke.

Druge bolezni

Pri srnjaku smo potrdili kilo modnika (skrotalna hernija), ki je prav tako izredno redek pojav pri prostoživečih živalih. Pri tej bolezni skozi trebušno steno, ki je na določenem mestu oslABLJENA, zdrsne čre-

Slika 3: Trebušna votlina pri poljskem zajcu: (A) (zelo povečana vranica (V) in prizadeta jetra (J)). Gnojne spremembe na prečnem prerezu vranice (B) in bezgavke (C) ter gnojne spremembe na površini jeter (D) in ledvic (E), ki so posledica okužbe z bakterijo vrste *Yersinia pseudotuberculosis*.

Foto: Diana Žele Venguš

Slika 4: Maligni tumor mišic – rabdomiosarkom; (A) – nutrija; okrogla sprememba je vidna na levi prednji nogi (R – rabdomiosarkom), (B) prerez spremembe (R – rabdomiosarkom)

Foto: Gorazd Venguš

kot odgovor na prisotnost zajedavca in njegovih iztrebkov v kožnih jamicah, ki jih vrta samica garjavca. Največkrat se srbečica pojavi dva do tri tedne po začetni okužbi. S praskanjem žival sama prenaša povzročitelja na druga neokužena mesta po telesu, na koži pa nastanejo poškodbe, na katere se naselijo še bakterije. Prizadete živali so zelo izčrpane in se težko premikajo, ne jedo, pogosto imajo poškodovan sluh ali so slepe. Garjave živali poginjajo v velikih mukah. Zlasti hude oblike garjavosti ugotavljamo pri živalih ob koncu zime.

Bakterijska obolenja

V zadnjem obdobju pri prostoživečih prežvekovalcih vedno pogosteje ugotav-

Bakterijo vrste *Bibersteinia trehalosi* najpogosteje potrdimo v pljučih pri prostoživečih prežvekovalcih. Spada v rod *Pasteurella*, skupino bakterij, ki povzročajo številne oblike obolenj pri različnih živalskih vrstah. Bakterije iz tega rodu so po navadi prebivalci površin sluznic žrela in prebavnega trakta zdravih sesalcev, ptic in plazilcev po vsem svetu. Največkrat prizadenejo živali z zmanjšano odpornostjo, to je v obdobjih z daljšim vlažnim in mrzlim vremenom ter ob močnih okužbah z zajedavci. Živali se večinoma okužijo že ob porodu, prek matere. Bolezen se lahko prenaša tudi kapljično ali z bolhami in klopi. Bolezenski znaki se pokažejo v obliki boleznih dihal, septikemični obliki (resna okužba, ki jo najpogosteje povzročajo bakterije v krvnem obtoku), in v obliki

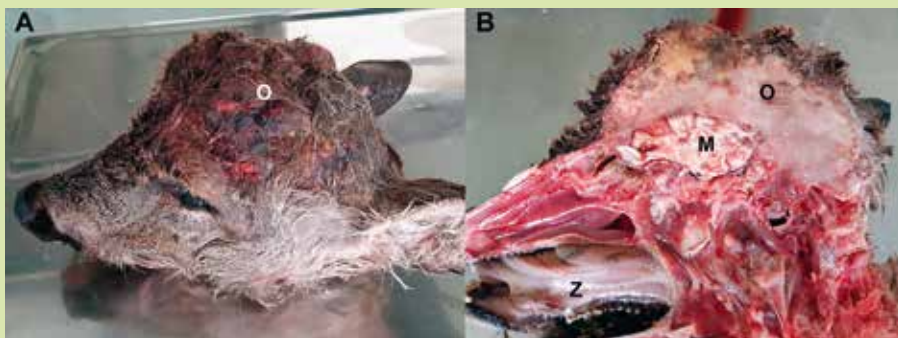

Foto: Diana Žele Vengušt

Slika 5: Maligni tumor kosti pri srnjaku – osteosarkom: (A) – glava srnjaka (O – osteosarkom lobanjske kosti), (B) prerez srnjakove glave (O – osteosarkom lobanjske kosti, M – možgani, Z – zgornja čeljustnica)

Foto: Diana Žele Vengušt

Slika 6: Mehanska poškodba levega očesa pri srni: (A) – leva stran glave srne (O – poškodovano levo oko), (B) očesna jamica levega očesa z obsežnimi gnojnimi spremembami (G – gnoj v očesni jamici)

vesna vijuga v modnik. Zaradi težnosti v moda prehaja vedno več črevesa, posledica česar je postopno večanje modnika in vse večji pritisk na modi in nadmodka. V težjih primerih lahko sčasoma nastane popolno ukleščenje črevesa, prekinitev pasaže blata ter prekinitev dotoka krvi v ukleščen del črevesa, kar vodi do pogina zaradi odmrtja dela črevesa in okužbe. Morebiten vzrok za nastanek hernije je prepozen spust mod, kar zavre zapiranje ingvinalnega kanala (cevesta povezava med trebušno votlino in

modnikom). Hernije po navadi nastanejo pri mlajših samcih.

Zanimivo in redko poškodbo smo obravnavali pri srni z večjo spremembo na levem očesu (**slika 6**). Spremembe na levem zrklu srne so nastale zaradi poškodbe, ki je povzročila predrtje roženice (ubod, udarec, padec ...). Ob poškodbi je nastal vnos mikroorganizmov in gliv iz zunanjega okolja v sterilno okolje očesa in naprej v možgane, kjer smo z bakteriološko preiskavo potrdili prisotnost bakterij *Staphylococcus aureus* in *Moraxella sp.* S histopatološko preiskavo očesa smo potrdili predrtje očesa in kronično vnetje ter razjedo roženice in nekrotični predel s številnimi hifami gliv iz rodu *Aspergillus* v možganih.

Vse pogosteje se srečujemo s pojavom tako imenovanih intersticijskih pljučnic, ki se nanašajo na veliko skupino motenj, ki prizadenejo pljučno tkivo in prostor med zračnimi mešički pljuč ter okoli njih, kar povzroča postopno brazgotinjenje tkiva. Brazgotine lahko povzročijo progresivno togost pljuč, ki sčasoma vpliva na dihalni proces in na nezadosten vnos kisika v krvni obtok. Sčasoma začne funkcionalno pljučno tkivo nadomeščati vezivo (fibrozno tkivo), ki nima dihalne funkcije. Poškodovano funkcionalno tkivo je veliko bolj dovzetno za tako imenovane sekundarne okužbe z bakterijami in virusi, ki dodatno obremenijo pljučno tkivo in organizem. Vzroki za tovrstne pljučnice so pri živalih največkrat zajedavci, bakterije,

strupi ali virusi, kar otežuje ugotavljanje primarnega vzroka za nastanek sprememb na pljučih, saj pogosto naletimo na vsaj dva hkratna morebitna vzroka (na primer bakterije in zajedavce).

Kako ravnati, ko v lovišču najdete bolno/poginjeno žival?

Za lovske družine je zelo priporočljivo sledenje vzrokom poginov oziroma odstrel živali, ki se obnašajo nenavadno ali kažejo druge bolezenske znake. Trupla takih živali pošljite na pregled na **Inštitut za patologijo, divjad, ribe in čebele** Veterinarske fakultete v Ljubljani. Vse preiskave divjadi, ki jih opravljamo na inštitutu, so za lovske družine brezplačne, zato vas pozivamo, da to možnost izkoristite. Po opravljenih preiskavah na naslov lovske družine prejmete poročilo.

dr. Gorazd Vengušt
in dr. Diana Žele Vengušt,

Univerza v Ljubljani,
Veterinarska fakulteta, Inštitut
za patologijo, divjad, ribe in čebele,
Gerbičeva 60, 1000 Ljubljana

Viri so na voljo pri avtorjih.

Zahvala

Zahvaljujemo se Lovski zvezi Slovenije in Upravi Republike Slovenije za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin, ki ves čas sodelujeta z Veterinarsko fakulteto v Ljubljani in omogočata neprekinjeno spremljanje zdravstvenega stanja pri prostoživečih živalih. Posebno se zahvaljujemo vsem lovskim družinam in posameznikom, ki v preiskave pošiljajo trupla živali in nam tako omogočajo redno spremljanje in stalen pregled stanja na področju zdravja prostoživečih živali v Sloveniji.

Zaradi zmanjševanja možnosti prenosa bolezni prostoživečih živali na ljudi in večjega nabora preiskav svetujemo, da trupel ne odpirate in jih v pregled pošljete v najkrajšem mogočem času po najdbi/odstrelu. Če svežega trupla ni mogoče dostaviti v krajšem časovnem obdobju (dva do tri dni), vas prosimo, da truplo zamrznete.

Truplo naj spremlja dopis, ki vsebuje:

1. ime lovske družine,
2. telefonsko številko za stik,
3. pripis: sekcija za dr. Vengušt.

Pošiljko pošljite na naslov:
Veterinarska fakulteta, Inštitut za patologijo, divjad, ribe in čebele, Gerbičeva 60, 1000 Ljubljana.

Za vprašanja s področja zdravja divjadi smo vam na inštitutu na voljo na telefonskih številkah (01) 47-79-196 in (01) 47-79-847 vsak delavnik.

Foto: Blaž Ocvirk

PODATKI, KI JIH LOVCI ZBIRAMO V OKVIRU ŠTETJA MEDVEDOV NA ŠTEVNIH MESTIH

Kaj nam sporočajo in zakaj so pomembni?

*Spremljanje stanja (monitoring) je eden od najpomembnejših ukrepov upravljanja populacij prostoživečih živali. Zagotavlja namreč vpogled v stanje v naravi, na podlagi katerega sprejemamo ključne upravljalne odločitve. Monitoring je zlasti pomemben pri vrstah, kot so velike zveri, ki po zakonodaji **Evropske unije** spadajo med zavarovane živalske vrste. Pogoji za kakršnokoli poseganje v te populacije (z odstrelom) je njihovo ugodno varstveno stanje, ki pa ga je mogoče potrditi/ugotoviti le z znanstveno utemeljenimi metodami monitoringa. V Sloveniji monitoring velikih zveri v veliki meri sloni na sodelovanju z lovci, brez katerih si tako natančnega vpogleda v »stanje na terenu«, kot ga imamo, ni mogoče predstavljati. V prispevku bomo predstavili zbiranje podatkov o štetju medvedov na mreži stalnih števnih mest in o opažanju znakov prisotnosti vseh treh vrst velikih zveri, o katerih dvakrat na leto poročajo upravljavci lovišč.*

Izvajanje metode štetja medvedov na stalnih števnih mestih

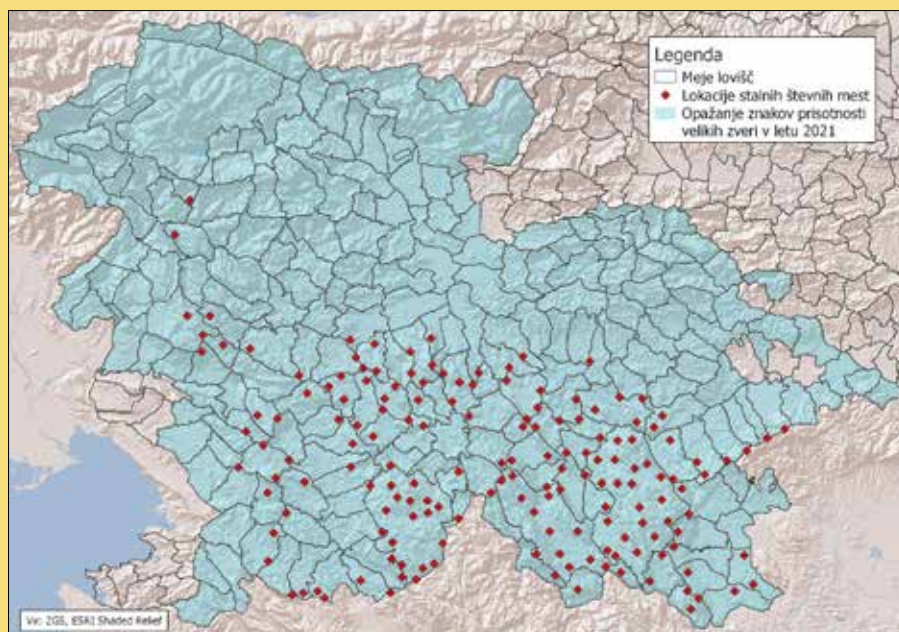
Za učinkovito upravljanje populacije medveda potrebujemo podatke (populacijske parametre), kot so: številčnost populacije (oziroma vsaj njen

posreden pokazatelj), spolna in starostna struktura, delež samic z mladiči, velikost legel in tako naprej. Pri tem je zelo pomembno, da populacijske parametre spremljamo daljše časovno obdobje na enoten način in tako ugotovimo, kako se spreminjajo v času (spremljamo njihove trende). Začetki spremljanja medvedov na

števnih mestih segajo v leto 1993 in so bili plod takratnega sodelovanja med **Lovsko zvezo Slovenije (LZS)** in **Biotehniško fakulteto, Oddelka za gozdarstvo** (pozneje med LZS in **Zavodom za gozdove Slovenije (ZGS)**). O takratnem načinu izvajanja štetij smo že poročali v reviji *Lovec*, 4/2019.

Metoda, ki je bila prenovljena leta 2003 in jo skoraj nespremenjeno uporabljamo vse do danes, temelji na rednem vsakoletnem preštevanju medvedov na vnaprej določenih in sistematično razporejenih krmiščih, ki jih imenujemo stalna števna mesta (SSM). Mreža 167 SSM pokriva osrednje območje pojavljanja rjavega medveda v Sloveniji (*slika 1*). V mrežo so bila prednostno vključena tista krmišča in mrhovišča, na katerih je bilo pred letom

Sistematično štetje medvedov na mreži stalnih števnih mest je poleg beleženja smrtnosti najstarejši monitoring, ki za rjavega medveda poteka v Sloveniji.

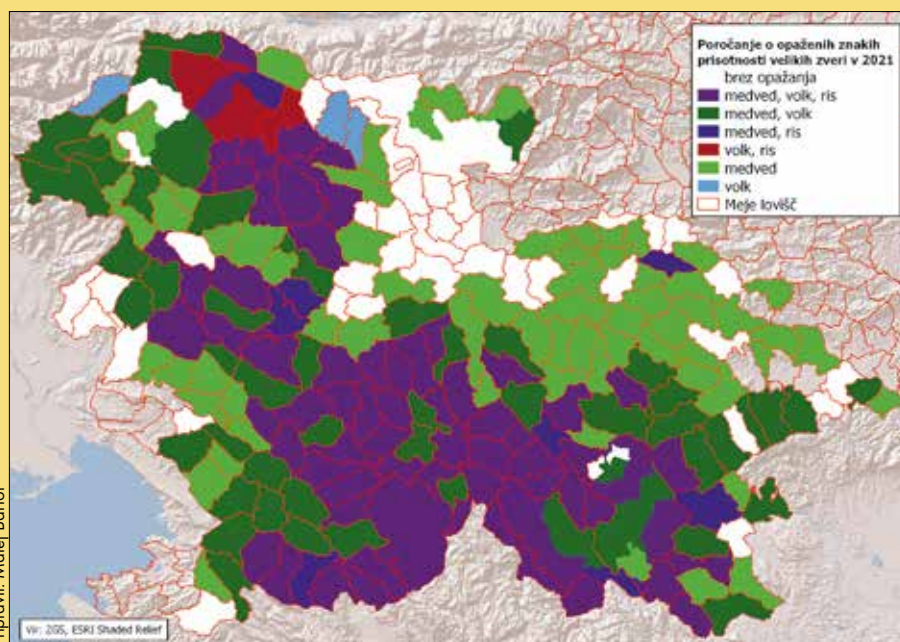

Slika 1: Mreža SŠM v Sloveniji in lovišča, ki so bila v letu 2021 vključena v poročanje o opažanju znakov prisotnosti velikih zveri.

2003 opaženih največ medvedov. SŠM morajo praviloma ustrezati pogoju, da so vsaj dva kilometra oddaljena od naselij in vsaj tri kilometre drugo od drugega, tako pa so čim enakomerneje razporejena v prostoru. Kljub težnji, da mreža števnih mest zaradi primerljivosti opažanj ostaja nespremenjena, se včasih zgodi, da števno mesto postane neuporabno (na primer: zaraste se gozdna jasa, kjer je potekalo štetje, zaradi gradnje prometnice ali vzpostavitve pešpoti je treba premakniti krmišče, lastnik zemljišča ne dovoli obnove dotrajane preže in tako naprej). V takih primerih svetujemo, da se upravljavec lovišča čim prej obrne na območno pristojno enoto ZGS, ki pomaga določiti nadomestno lokacijo števnege mesta.

Štetje medvedov na SŠM je v obdobju 2004–2019 potekalo trikrat na leto: v mesecih maj, avgust in oktober. Študija, ki so jo leta 2019 v okviru projekta *LIFE DINALP BEAR* izvedli raziskovalci z Biotehniške fakultete, Oddelka za gozdarstvo, je potrdila, da so rezultati poznojesenskega štetja (oktober) manj informativni od podatkov, pridobljenih v spomladanskem in poletnem času, in zato ne prispevajo dodane vrednosti k spremljanju stanja medvedje populacije. Omenjena študija je predlagala opustitev oktobrskega štetja, zato od leta 2020 štetje na SŠM poteka le dvakrat na leto – v maju in avgustu. Štetje medvedov vedno poteka zadnji petek pred polno

V letu 2022 bo štetje medvedov na SŠM potekalo 13. maja in 12. avgusta, upravljavci lovišč pa bodo o opaženih znakih prisotnosti medveda, volka in risa poročali za mesece marec, april in maj ter junij, julij in avgust.

Slika 2: Prostorska razširjenost velikih zveri po poročanju upravljavcev lovišč v letu 2021 (za obdobje marec–maj in junij–avgust). Podatke na območju LPN zbiramo na ravni lovskih revirjev.

luno. Štetje začnemo eno uro pred sončnim zahodom, končamo pa ob polnoči. Koordinacijo štetja in zbiranje ter vnos podatkov v bazo s finančno pomočjo Ministrstva za okolje in prostor opravljamo na ZGS, pri organizaciji vsakokratnega štetja pa nepogrešljivo delo opravijo tudi LZS in območna združenja upravljavcev lovišč (OZUL). Za samo štetje so zadolženi upravljavci lovišč in lovišča s posebnim namenom (LPN). Vsi upravljavci lovišč, ki so vključeni v štetje, pred vsakokratnim štetjem prejmejo za vsako števno mesto obrazec, v katerega vpišejo opažanja medvedov na dan štetja (število hkrati opaženih medvedov, čas njihovega prihoda in odhoda na krmišče, ali je opaženi med-

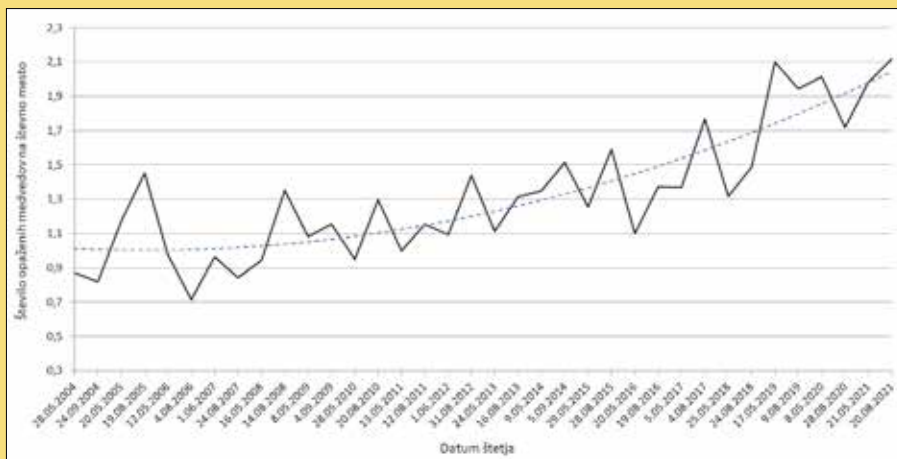
ved vodeča samica ter koliko mladičev v prvem oziroma drugem letu starosti jo spremlja). Ker se upravljavci lovišč vse pogostejše odločajo za štetje medvedov s pomočjo avtomatskih kamer, je na prenovljenih obrazcih tudi polje, kamor zapišejo, na kakšen način je bilo štetje opravljeno.

Poročanje o opažanju znakov prisotnosti velikih zveri

Z vzpostavitvijo mreže SŠM leta 2003 smo ob vsakem terminu štetja medvedov začeli zbirati tudi podatke o opažanju medvedov na drugih lokacijah, tako imenovanih »nestalnih« števnihih mestih, kar so lovci poročali na ločenih obrazcih. Obrazce za »nestalna« števna mesta se je od začetne oblike temeljito prenovilo v smeri zbiranja čim uporabnejših podatkov, ki so pomembni za upravljanje populacij velikih zveri. Poleg podatkov o medvedu

od leta 2014 na tak način zbiramo tudi podatke o volku in risu.

Sočasno s poročanjem o rezultatih štetja na SŠM lovci poročajo tudi o morebitnem opažanju znakov prisotnosti (neposredno opažanje, posnetek živali, sledi, plen, oglašanje) medveda, volka in risa, in sicer vedno za prejšnje trimesečje. Podatke zbiramo na ravni lovišč, na območju lovišč s posebnim namenom pa na ravni revirjev – le-ti po velikosti približno sovpadajo z velikostjo lovišč lovskih družin. Poročanje o opažanju znakov prisotnosti velikih zveri poteka na precej večjem območju, kot ga pokriva mreža SŠM (*slika 1*), za razliko od mreže SŠM pa se tudi prostorsko širi na območja, kamor so se v zadnjih letih raz-

Priloge: Maja Barot

Slika 3: Povprečno število opaženih medvedov na števno mesto v posameznem štetju (polna črna črta) in trend števila opaženih medvedov (polinom druge stopnje – prekinjena modra črta) v obdobju 2004–2021. Oktobrska štetja, ki jih od leta 2019 ne izvajamo več, na grafu niso prikazana.

širile populacije velikih zveri (predvsem proti severu in zahodu). V Sloveniji se način zbiranja podatkov razlikuje in je prilagojen lokalno uveljavljenim praksam – od pošiljanja obrazcev v fizični obliki skupaj z obrazci za štetje medvedov na SŠM do pošiljanja obrazcev v elektronski obliki in zbiranja informacij prek telefonskih klicev.

Zbrani podatki o opažanju znakov prisotnosti velikih zveri omogočajo dober vpogled v prostorsko razširjenost vseh treh vrst velikih zveri (**slika 2**), kar pa je ključno za usmerjanje natančnejših metod monitoringa, kot je na primer ocena številčnosti na podlagi genetskih analiz (volk, medved) ali na podlagi posnetkov fotopasti (ris). Poleg podatkov o prostorski razširjenosti vseh treh velikih zveri na tak način zbiramo tudi nekatere druge pomembne informacije, kot so podatki o velikosti volčjih tropov, območju reprodukcije rjavega medveda (prisotnost medvedk z mladiči) ter obstoju slikovnega materiala, ki ga lahko uporabimo pri prepoznavanju posameznih risov (fotografije in video-posnetki risa).

Rezultati dolgoletnega štetja medvedov

Na ZGS zbiramo, urejamo in analiziramo podatke štetij medvedov na SŠM. Analizirani podatki so pomembni pri pripravi strokovnih mnenj za odvzem medvedov iz narave z odstrelom, z njihovo pomočjo spremljamo dinamiko populacije in dobimo vpogled v lokalne gostote rjavega medveda. Najpomembnejši podatki, ki jih pridobimo s pomočjo vsakokratnega štetja medvedov, so skupno število opaženih medvedov, število vodečih samic, velikost legel (ločeno za mladiče v prvem in drugem letu življenja) ter število preostalih medvedov (odrasli samci in samice brez mladičev).

V nadaljevanju predstavljamo rezultate celotnega obdobja štetja medvedov na SŠM med letoma 2003 in 2021. Od oktobra 2003 do avgusta 2021 je bilo uspešnih že 53 štetij medvedov. V povprečju smo na ZGS prejeli podatke o štetju na 161 mestih (od skupno 167). V vsakokratnem štetju torej iz povprečno šestih števnih mest ne dobimo povratne informacije. Razmeroma velik delež povratnih informacij kaže, da se upravljavci lovišč na splošno zavedajo pomena doslednosti pri izvedbi štetij in da je koordinacija vsakokratnega štetja z vsemi vpletenimi udeleženci (upravljavci lovišč, OZUL, LZS, ZGS) učinkovita.

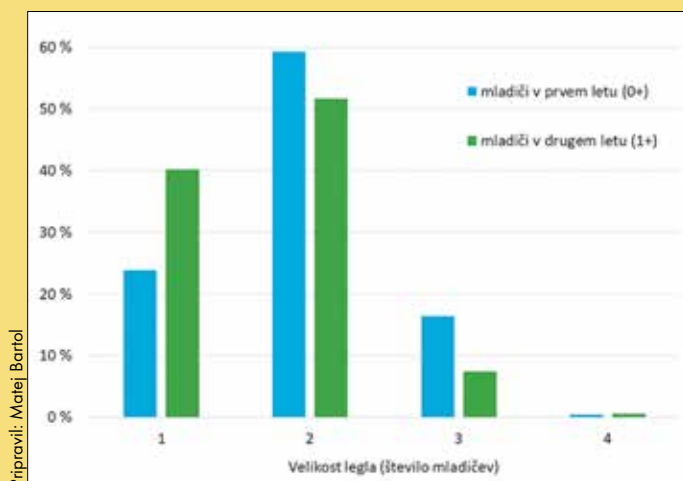
Skupno število prešteti medvedov na vseh števnih mestih v posameznem štetju se je gibalo od 76 (oktober 2011) do 341 (avgust 2021) osebkov oziroma v povprečju od 0,5 do 2,1 medveda na števno mesto. V skoraj 20-letnem obdobju je število prešteti medvedov zelo nihalo, kar je pričakovano, saj število opaženih medvedov ni odvisno zgolj od populacijske gostote, temveč tudi od sezonskih dejavnikov (biološki cikel medveda, razpoložljivost naravne hrane v času štetja – na primer prisotnost obroda plodonosnih drevesnih in grmovnih vrst, vremenske razmere in podobno). Ne glede na to pa je iz podatkov jasno zaznaven trend postopnega večanja povprečnega števila opaženih medvedov, kar kaže na večanje populacije v obravnavanem obdobju (**slika 3**).

Metoda štetja na

V Sloveniji metodo štetja na SŠM skoraj nespremenjeno in brez prekinitev izvajamo že 20. leto zapored. Izvedba vsakokratnega štetja se zdi rutinsko opravilo, a je v resnici rezultat usklajenega delovanja in truda več sodelujočih: lovcev (upravljavcev lovišč), ki dejansko izvajajo štetja in sporočajo podatke, OZUL-ov in LZS, ki pomagajo pri organizaciji štetij ter ZGS, kjer koordiniramo celotno aktivnost. Zahvala velja tudi Ministrstvu za okolje in prostor, ki finančno podpira ZGS pri izvedbi aktivnosti.

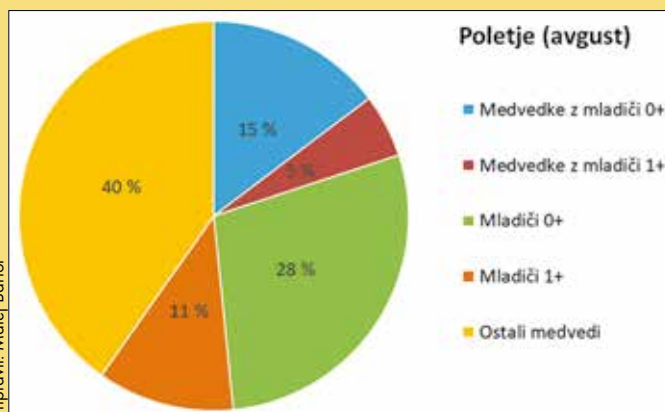
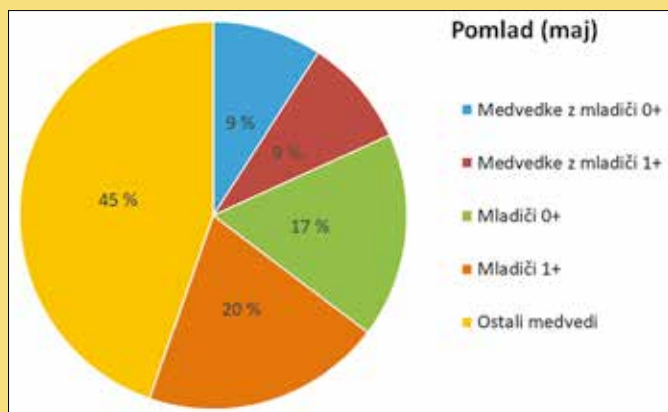
SŠM sicer ni primerna za neposredno ocenjevanje številčnosti rjavega medveda – za ta namen uporabljamo veliko natančnejše metode tako imenovanega »genetskega štetja«, ki pa jih zaradi velikih stroškov in izredno zahtevne organizacije na ravni celotne Slovenije izvajamo le vsakih osem let. Doslej smo v Sloveniji izvedli dve »genetski štetji«, in sicer v letih 2007 in 2015, ko so medvede sočasno »prešteli« tudi na Hrvaškem. Naslednje »genetsko štetje« je predvideno za jesen 2023. Štetje na SŠM je sicer precej manj natančna metoda, a cenejša, manj zahtevna za izvedbo in kljub temu še vedno dovolj dober pokazatelj populacijske dinamike v letih, ko ne izvajamo »genetskega štetja«. S podatki SŠM lahko torej spremljamo trend gibanja številčnosti medvedje populacije v času med dvema »genetskima štetjem«. Podatki štetja medvedov na SŠM so bili v obdobju med 2007 in 2015 edini jasen pokazatelj, da se je populacija medvedov večala (v tem času se je povečala kar za 41,3 %).

Pomembna parametra, ki ju dobimo s pomočjo štetja medvedov na SŠM, sta tudi velikost legel medvedov in delež vodečih samic, saj lahko s temi podatki ocenimo relativno rodnost populacije (delež mladičev med vsemi osebkami v populaciji) in letni prirastek v populaciji.

Priloge: Maja Barot

Slika 4: Velikost medvedjih legel v prvem in drugem letu življenja mladičev

Priloga: Matej Bartol

Slika 5: Socialna struktura opaženih medvedov na SŠM spomladi in poleti

V obdobju 2004–2021 je medvedko na števnih mestih povprečno spremljalo 1,92 mladiča v prvem letu starosti (starost 0+). To število je bilo razmeroma stabilno skozi celotno obdobje in je bilo v posameznih štetjih od najmanj 1,56 do največ 2,15 povprečno opaženih mladičev na medvedko. V 24 % legel starosti 0+ je bil opažen le en mladič, v 59 % sta bila opažena dva, v 16 % trije in v 0,4 % štirje mladiči. Velikost legla v drugem letu starosti se zaradi odstrela, povoza in naravnih izgub nekoliko zmanjša in je v istem obdobju znašala v povprečju 1,70 mladiča na medvedko (od najmanj 1,17 do največ 2,50 povprečno opaženih mladičev starosti 1+ na medvedko). V drugem letu starosti mladičev se zelo poveča delež legel z le enim mladičem (na 40 %), opaženih legel z dvema mladičema je 52 %, tremi 7 % in štirimi 0,6 % (slika 4). Če imamo za ocenjevanje številčnosti medvedov veliko natančnejše metode, pa z metodo štetja na SŠM dobimo najboljši vpogled v parametre rodnosti medvedje populacije. Našteti

podatki so ključni tudi za razvoj modelov, s pomočjo katerih izračunavamo potrebno jakost poseganja v populacijo, in scenarije razvoja medvedje populacije v prihodnosti.

Na podlagi socialne strukture medvedov, opaženih na SŠM, lahko sklepamo na strukturo celotne medvedje populacije. Zaradi medvedovega biološkega cikla ločeno poročamo socialno strukturo medvedov, opaženih ob pomladnih (maj) in poletnih štetjih (avgust). Vodeče medvedke spomladi praviloma manj pogosto obiskujejo krmišča, saj takrat potrebujejo več sočne hrane, ki jo dobijo predvsem na travnikih. Obenem z izogibanjem krmiščem ščitijo mladiče pred odraslimi samci, saj je verjetnost srečanja z njimi največja ravno na krmiščih. Samci namreč poskušajo ubiti mladiče, za katere vedo, da niso njihovi, s čimer želijo medvedko pripraviti do ponovnega parjenja.

Podatki kažejo, da je bilo med vsemi opaženimi medvedi v pomladnem obdobju 9 % medvedk z mladiči v prvem letu

Foto: Marjan Artnak

Poročanje o opaženih znakih prisotnosti velikih zveri je ključno za spremljanje prostorske razširjenosti in morebitnih prostorskih širitev populacij medveda, volka in risa.

Foto: Marjan Artnak

Zbrani podatki o opažanju znakov prisotnosti velikih zveri omogočajo dober vpogled v prostorsko razširjenost vseh treh vrst velikih zveri, kar je ključno za usmerjanje natančnejših metod monitoringa, kot je na primer ocena številčnosti na podlagi genetskih analiz (volk, medved) ali na podlagi posnetkov fotopasti (ris).

starosti (0+) in 9 % medvedk z mladiči v drugem (1+). Mladičev 0+ je bilo 17 %, mladičev 1+ pa 20 %. Vseh preostalih medvedov (samcev in medvedk brez mladičev) je bilo 45 %. V poznem poletnem obdobju (avgust) je bilo v primerjavi s pomladnim obdobjem na krmiščih opaziti večji delež medvedk z mladiči 0+ (15 %) in delež mladičev 0+ (29 %) ter manjši delež medvedk z mladiči 1+ (5 %) in delež mladičev 1+ (11 %). Preostalih medvedov je bilo v poletno-jesenskem obdobju 40 % (slika 5).

Sporočanje podatkov o velikih zvereh v prihodnosti

Prenovljena strategija in akcijski načrt za upravljanje rjavega medveda v Sloveniji predvidevata različne aktivnosti na področju monitoringa rjavega medveda, med katerimi so tiste, ki jih že redno izvajamo (na primer biometrične meritve mrtvih

Foto: Olen Naglost

Za učinkovito upravljanje populacije medveda potrebujemo podatke (populacijske parametre), kot so: številčnost populacije (oziroma vsaj njen posredni pokazatelj), spolna in starostna struktura, delež samic z mladiči, velikost legel ...

živali, ugotavljanje vzrokov smrtnosti, vzorčenje zob za ugotavljanje točne starosti medvedov, popis škodnih dogodkov, ki jih povzročijo medvedi), in takšne, ki jih izvedemo le na vsakih nekaj let (na primer ocena številčnosti z genetskimi metodami, analize stabilnih izotopov, javnomnenjske analize). Štetje medvedov na SŠM je bilo v prej omenjenih strateških dokumentih prepoznano kot ena ključnih metod za ugotavljanje parametrov populacijske dinamike rjavega medveda ter ena od osnov za rekonstrukcijo številčnosti in spolne strukture populacije s pomočjo računalniškega modeliranja. Poročanje o opaženih znakih prisotnosti velikih zveri je po drugi strani ključno za spremljanje prostorske razširjenosti in morebitnih prostorskih širitev populacij medveda, volka in risa. Podatki s terena kažejo, da bo treba že v letu 2022 mrežo lovišč, iz katerih poročajo o znakih prisotnosti velikih zveri, razširiti še na del Kamniško-Savinjskega in Pohorskega lovskoupravljaljskega območja.

Podatkom, ki nam jih sporočajo upravljavci lovišč, zaupamo in na njihovi osnovi sprejemamo pomembne upravljavske odločitve. Prav je, da se vsi skupaj zave-

Podatkom, ki nam jih poročajo upravljavci lovišč, zaupamo in na njihovi osnovi sprejemamo pomembne upravljavske odločitve. Prav je, da se vsi skupaj zavedamo pomembnosti zbranih podatkov in se vsi sodelujoči še naprej po najboljših močeh trudimo za doslednost in natančnost pri izvedbi vsakokratne akcije štetja medvedov na SŠM in korektno poročanje o opaženih znakih prisotnosti vseh treh velikih zveri.

Foto: Marjan Artnak

Na ZGS zbiramo, urejamo in analiziramo podatke štetij medvedov na stalnih števnih mestih. Analizirani podatki so pomembni pri pripravi strokovnih mnenj za odvzem medvedov iz narave z odstrelom. Z njihovo pomočjo spremljamo dinamiko populacije in dobimo vpogled v lokalne gostote rjavega medveda.

damo pomembnosti zbranih podatkov in se vsi sodelujoči še naprej po najboljših močeh trudimo za doslednost in natančnost pri izvedbi vsakokratne akcije štetja medvedov na SŠM in korektno poročanje o opaženih znakih prisotnosti vseh treh velikih zveri.

V prihodnjih letih želimo na področju zbiranja podatkov o velikih zvereh narediti še korak naprej: sčasoma name ravamo preiti na sistem elektronskega sporočanja zbranih podatkov po vzoru aplikacije *Lisjak*. Tak način dela bo olajšal organizacijo aktivnosti, saj ne bo več treba pošiljati tiskanih obrazcev do OZUL-ov, od tam naprej do upravljavcev lovišč ter nato nazaj na ZGS, poleg tega pa bodo upravljavci lovišč dobili možnost kadarkoli pogledati, kakšne podatke o velikih zvereh so sporočali v prejšnjih letih.

Matej Bartol in dr. Matija Stergar
Zavod za gozdove Slovenije

TELEMETRIČNO SPREMLJANJE VOLKOV V ALPAH

*Natančne podatke o številčnosti in razširjenosti volkov v Sloveniji zbiramo od leta 2010, ko so v okviru projekta **LIFE SloWolf** vzpostavili sistem spremljanja (monitoringa), ki ga od leta 2015 koordinira **Zavod za gozdove Slovenije** v sodelovanju z **Biotehniško fakulteto in društvom Dinaricum**.*

Več o spremljanju

Spremljanje vključuje zbiranje in analizo podatkov o volkovih s pomočjo več različnih metod: od evidentiranja teritorialnih volkov in mladičev s pomočjo metode izzivanja tuljenja (bioakustične metode) do analize vzrokov smrti – fizičnega in zdravstvenega stanja volkov. Osnova spremljanja populacije sta sicer zbiranje in analiza tako imenovanih neinvazivnih genetskih vzorcev iz iztrebkov, pa tudi urina, slin in dlake volkov, kar omogoča prepoznavanje posameznih osebkov in ocenjevanje njihove številčnosti. Ker volkovi večinoma označujejo svoj

teritorij z iztrebki in urinom (ki za nas, razen v snegu, ni viden) in jih večinoma puščajo ob gozdnih cestah, križiščih in vlakih, lahko v šali rečemo, da podatki o njihovi prisotnosti in številčnosti ležijo kar na cesti.

Med načini, s katerimi spremljamo populacijo volkov v Sloveniji, je tudi telemetrično spremljanje s pomočjo GPS-ovratnic, ki pa je metoda, ki ni vključena v stalni nabor metod monitoringa, pač pa je povezana z morebitnimi raziskovalnimi in naravovarstvenimi projekti. Tako smo v Sloveniji lahko v zadnjih nekaj letih volkove telemetrično spremljali v okviru *Interreg projekta Carnivora Dinarica*, ki se je lani končal, od konca leta 2018 pa poteka mednarodni *LIFE WOLFALPS EU*, katerega osnovni namen je vzpostaviti

ustrezno upravljanje in reševanje težav, povezanih s sobivanjem človeka in volka na območju celotnega alpskega območja od Francije prek Italije in Avstrije do Slovenije.

V manjšem delu aktivnosti projekta so v ospredju tudi vzpostavljane celostnega spremljanja stanja volkov v Alpah in sodelovanje ter vzpostavljane partnerstva z lovci pri ekosistemskih raziskavah odnosa med volkovi in njihovim plenom. Tako smo v Sloveniji prvič dobili možnost odloviti in telemetrično spremljati posamezne volkove na območju Alp v Sloveniji, kamor so se volkovi pred nekaj leti, po več kot 70 letih, začeli vračati. To je bila tudi priložnost dobiti vpogled v prostorsko gibanje in prehrano volkov v alpskem območju, saj so do takrat v

Monitoring ali spremljanje vključuje zbiranje in analizo podatkov o volkovih s pomočjo več različnih metod: od evidentiranja teritorialnih volkov in mladičev s pomočjo metode izzivanja tuljenja (bioakustične metode) do analize vzrokov smrti – fizičnega in zdravstvenega stanja volkov.

Foto: Hubert Poločnik

Prvi s telemetrično ovratnico opremljen volk Jelko z Jelovice, 6. 11. 2020

Na Jelovici smo prvega volka odlovili in opremili z GPS-telemetrično ovratnico 6. novembra 2020. Bil je mlad doraščajoč samec, ki je bil v dobri telesni kondiciji. Poimenovali smo ga Jelko.

med svojim 11. in 24. mesecem starosti, lahko pa tudi že pri komaj petih mesecih (zelo redko ostanejo v starševskem tropu tudi nekaj let). Najpogosteje zapustijo starševski trop ob spolnem dozorevanju od zgodnje zime do obdobja kotitve naslednjega legla ali pa v jeseni (oktober, november), ko začnejo odraščati njihovi mlajši sorojenci. Čas disperzije je za mlade volkove zelo ranljivo obdobje, saj pri tem pogosto prepotujejo velike razdalje in jih ogrožajo številni dejavniki, kot so drugi teritorialni volkovi, bližina naselij

celotnih Alpah telemetrično spremljali le enega samca v Švici.

Prvi znaki naravnega širjenja tropov volkov

Prve znake naravnega širjenja tropov volkov v alpski prostor zahodne Slovenije smo zaznali v zimi 2018/2019. Tedaj smo na podlagi opažanj lovcev, posnetih volkov na lovskih kamerah ter genetskih vzorcev, zbranih na območju Jelovice, Pokljuke in Cerkljanskega, zaznali tri pare volkov, za katere je pozneje genetska analiza pokazala, da so pari samec-samica. Še prej pa smo v poletnih mesecih leta 2019 z metodo izzivanja tuljenja (bioakustična metoda) tudi potrdili prisotnost mladičev na vseh treh območjih. Takrat so začeli zlasti na območju Cerkljanskega in Poljanske doline nastajati pogostejši in obsežnejši napadi volkov na pašne živali. Po odobrenih izrednih odstrelih volkov na omenjenem območju pa tropa v letu 2020 nismo več zaznavali.

Od leta 2020 smo se pri odlovu volkov za telemetrično spremljanje osredotočili predvsem na območje jelovškega in pokljškega tropa volkov. Na jelovškem območju smo vzpostavili sodelovanje predvsem z Lovsko družino (LD) Železniki, LD Nomenj - Gorjuše, LD Bohinjska Bistrica in LD Selca, na Pokljuki pa z naravovarstveno službo Triglavskega narodnega parka in lovskimi čuvaji.

Volkovi z Jelovice

Na Jelovici smo prvega volka odlovili in opremili z GPS-telemetrično ovratnico 6. novembra 2020. Bil je mlad doraščajoč samec, ki je bil v dobri telesni kondiciji. Poimenovali smo ga **Jelko**. Na Jelovici so sicer od leta 2010 do 2014 zaznavali prisotnost teritorialnega samotarskega

Foto: Rudi Kraševac

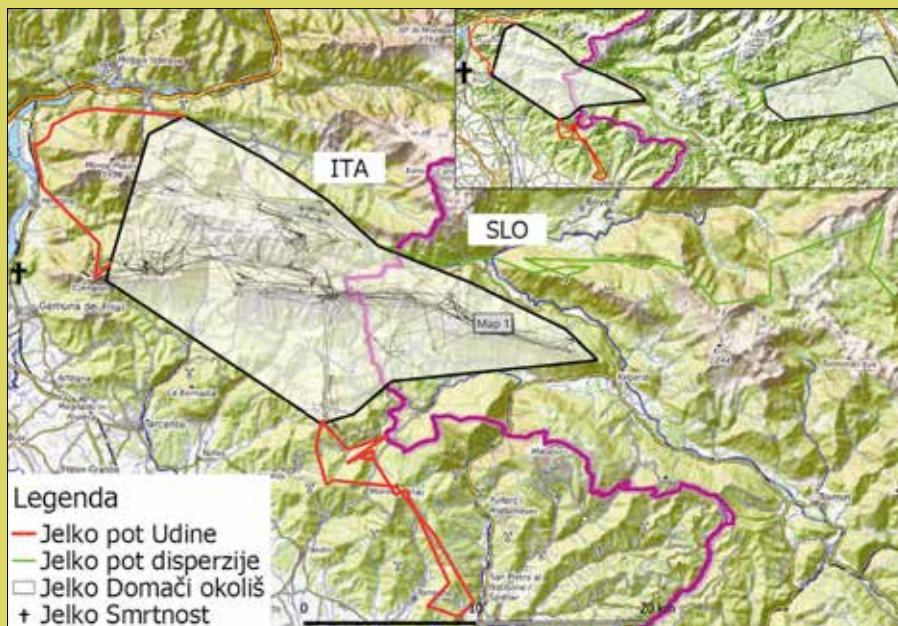
Pri odlovljanju volkov za telemetrične študije na Jelovici so nam bili v veliko pomoč lovci iz LD Železniki in LD Nomenj - Gorjuše. Pri nameščanju GPS-ovratnice volku Jelku sta bila prisotna tudi gospodarja obeh lovskih družin.

samca. Odlovljeni samec pa je bil mladič iz drugega legla jelovškega tropa.

Glede na njegovo gibanje smo na začetku lahko spremljali tudi gibanje preostalega tropa, saj se je po odlovu mladi volk še pet mesecev zadrževal na območju rodnega tropa. V tistem času smo dobili vpogled v teritorij tropa, ki je obsegal severno pobočje Črne prsti nad Bohinjem, območje Soriške planine, planoto severno od Ratitovca in planotasti del Jelovice od Podbliške gore na jugovzhodu do Taleža na severovzhodnem robu planote. Konec marca 2021 se je gibanje samca začelo spreminjati, saj se je vse več časa zadrževal na skrajnem zahodnem robu teritorija nad Bohinjem, sledi v snegu pa so kazale, da se ni več zadrževal s tropom. Vse je kazalo, da bo zapustil območje. Ko mladi volkovi iščejo svoj teritorij, to imenujemo disperzija. Vanjo gredo volkovi najpogosteje

in prometnice. Večina mladih volkov zato nikoli ne oblikuje svojega tropa.

V začetku aprila se je volk Jelko začel prek Komne, mimo doline Lepene in grebena Polovnika gibati proti zahodu. Na svoji poti je prečkal reko Sočo v bližini Žage ter se v nekaj dneh premaknil 75 kilometrov zahodno, v Režijo, alpsko dolino na italijanski strani meje. Zanimivo, da so pet dni pozneje v bližini, kjer je volk Jelko preplaval Sočo, fotografirali še enega volka, ki pa je bil brez ovratnice. Predvidevamo, da je bil eden od njegovih sorojencev, ki je ravno tako zapustil rodni trop. Jelko se je nato naslednjih deset mesecev zadrževal na širšem območju Režije in kobariškega Stola, vse od slovensko-italijanske meje pa do reke Tilment. Večino časa se je gibal po slemenih tamkajšnjih hribov na nadmorski višini več kot 1200 m nadmorske višine.

Priloge: Jaka Črtalič

Gibanje volka Jelka po disperziji s teritorija rodnega tropa na Jelovici kaže, da je volk na novem območju v Reziji večkrat skušal zapustiti območje. Žal je pri tem poginil na cesti.

Na tamkajšnjem območju smo spremljali njegovo gibanje in uspešnost plenjenja, pri čemer so nam na italijanski strani pomagali kolegi z **Univerze v Vidmu**, na slovenski pa lovci iz **LD Kobarid** in **LD Bovec**. Do konca septembra se je večinoma zadrževal na območju Italije, od oktobra naprej pa občasno tudi na območju Kobarškega Stola. Tam smo na izredno nedostopnih terenih zaznali znake plenjenja in jih nekaj tudi uspeli popisati.

V celotnem desetmesečnem obdobju od aprila 2021 do januarja 2022 nismo uspeli dobiti dokaza, da se je pridružil še kateremu drugemu volku, čeprav naj bi na tamkajšnjem območju zaznavali prisotnost še drugih volkov. To so potrjevali tudi videoposnetki gozdarskega centra Val Resia, na katerih je bil posnet sam. V tistem obdobju vzpostavljenega tako imenovanega prehodnega teritorija je večkrat poskušal zapustiti območje, kar so nakazovale posamezne neuspešne »ekskurzije« proti jugu, predvsem pa proti zahodu, kjer območje seka velikanski večstometrski rečni prodnati sistem reke Tilment (Tagliamento), ob katerem potekajo velike prometnice (hitre ceste, ograjene avtoceste) ter gosto poseljena dolina, ki sega iz Padske nižine (Gemona) proti Tolmeču (Tolmezzo). Začetek februarja je obdobje, ko se začenja parjenje pri

V letu 2021 smo za telemetrično spremljanje poskušali odloviti tudi volka iz tropa na Pokljuki, a žal nismo bili uspešni. So pa naravovarstveni nadzorniki oziroma lovski čuvaji uspeli zbrati veliko vzorcev za genetske analize, pa tudi posnetkov s fotopasti, zato imamo zelo dober vpogled v izvor in dogajanje v omenjenem tropu.

Foto: BF, Jaka Črtalič

Del mladičev volčjega tropa na Jelovici septembra 2021

volkovih, kar je morda vzrok, da je volk ponovno poskušal zapustiti območje in poiskati spolno partnerico. Žal je bil pri tem v razdrobljeni in z nevarnimi preprekami prepredeni krajini neuspešen in je 16. februarja letos končal pod kolesi tovornega vozila v bližini kraja Ospedaletto. V zgodnjem obdobju po kotitvi ter nato v obdobju osamosvajanja je smrtnost volkov razmeroma velika, saj večina volkov nikoli ne uspe vzpostaviti lastnega teritorija in vzrediti lastnega potomstva. Žal je volk Jelko to dejstvo potrdil.

S pomočjo telemetrično spremljanega volka Jelka smo pridobili dober vpogled v gibanje tropa, zaradi česar smo lahko naslednje leto na ključnih mestih postavili fotopasti. Z njimi smo pridobili grobe podatke o številu in sestavi tropa. Ocenili smo, da so v tropu do poletja 2021 iz prejšnjega leta ostali štirje volkovi: to so bili vodilni (alfa) samec in samica,

samica iz legla 2020 ter odrasel samec s poškodovano in zaceljeno prednjo desno nogo. Že v sistematičnem popisu teritorialnih volkov in njihovih legel s pomočjo izzivanja tuljenja konec avgusta so se na območju volkovi odzvali. Posnetki kamer v septembru so razkrili tudi prisotnost mladičev. Z avtomatskimi kamerami smo posneli štiri, ki so se večino časa zadrževali na precej majhnem območju, na meji med LD Železniki in LD Nomenj - Gorjuše.

V oktobru, ko smo ocenili, da so mladi volkovi že dovolj veliki, smo ponovno začeli z odlovom in 13. oktobra z GPS-ovratnico opremili 26 kg težkega samca, mladiča iz legla 2021, ki smo ga poimenovali **Mojmir**. Do novembra so Mojmir in drugi mladi volkovi ostajali v bližini območja, tako imenovanega »rendez-vous« oziroma srečevališča, na katerih se igrajo in srečujejo mladi volkovi in odrasli člani tropa, ki jim tja prinašajo

tudi hrano. Da bi lažje ocenili stanje v tropu, kot je število mladičev in odraslih, smo na tistem območju postavili nekaj dodatnih avtomatskih kamer, a se jim je Mojmir spretno izmikal; 19. novembra 2021 ga je končno ujela lovška kamera lovca iz LD Železniki. Žal je 30. novembra Mojmirjeva ovratnica prenehala oddajati signal. Upamo, da je razlog za to okvara ovratnice ali pa jo je volk uspel odstraniti in izpod snega ne oddaja signala.

Kaj pa volkovi s Pokljuke?

V letu 2021 smo za telemetrično spremljanje poskušali odloviti tudi volka iz tropa na Pokljuki, a žal nismo bili uspešni. So pa naravovarstveni nadzorniki oziroma lovski čuvaji uspeli zbrati veliko vzorcev za genetske analize, pa tudi posnetkov s fotopasti, zato imamo zelo dober vpogled v izvor in dogajanje v tem tropu. Podobno

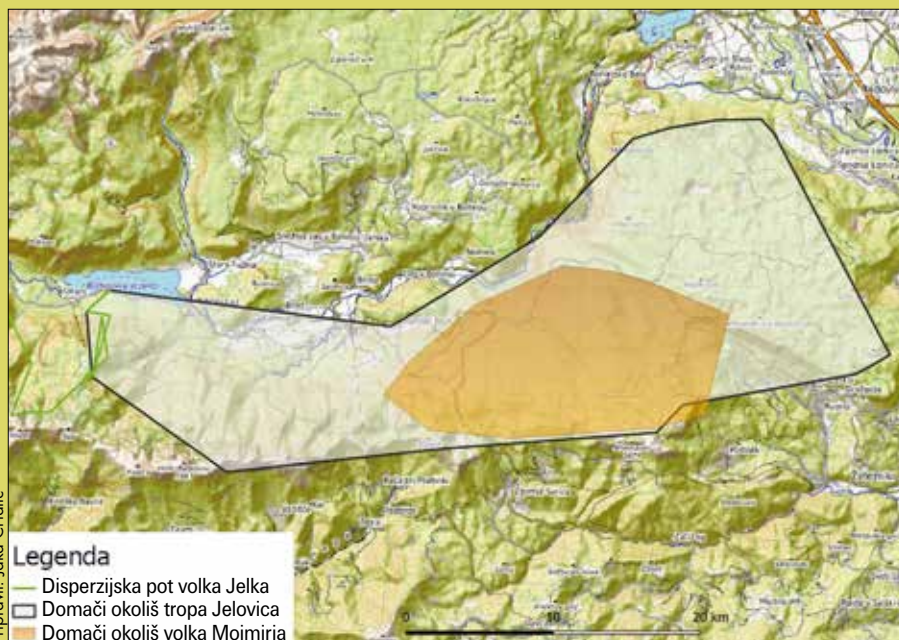
Foto: Hubert Potočnik

Mladi volk iz jelovškega tropa (Mojmir) 13. 10. 2021 z nameščeno GPS-telemetrično ovratnico se vrača k svojemu tropu.

kot v jelovškem tropu se je volčji par prvič paril v zimi 2018/19. Genetske analize so pokazale, da sta oba, samec in samica, ki sta se ustalila na Pokljuki, prišla iz volčjih populacij iz drugih držav. **Samec je izviral iz Italije** in je neposredni potomec »slavnega volka« Slavca, ki je iz Slovenije prepotoval pot z območja Slavnika do naravnega parka Lessinia severno od Verone in tam skupaj z italijansko volkuljo vzpostavil prvi volčji trop na tamkajšnjem območju po več kot sto letih odsotnosti te vrste. **Samica pa je na območje Pokljuke prišla iz južnega dela Dinarske populacije.** Podrobnejše podatke o tem tropu lahko najdete v letnem poročilu monitoringa volkov za sezono 2020/2021.

Vodilnega samca smo v vzorcih »zaznavali« le do junija 2019, njune potomce (5) pa do sredine leta 2020. Ocenjujemo, da je trop iz leta 2019 razpadel. Na Pokljuki sta do leta 2021 ostali le vodilna (alfa) samica in njena potomka iz leta 2019. V zimi 2020–2021 se jima je pridružil nov samec, migrant iz italijanskih Alp. Vzpostavitev novega tropa na Pokljuki, ki sta ga osnovala prvotna alfa samica in nov samec, smo potrdili med popisom volkov avgusta 2021, ko smo na tamkajšnjem območju zaznali odziv mladičev.

Pokljuški trop se je do jeseni 2021 gibal pretežno po Pokljuški planoti in proti Radovni ter Mežakli. Ob zapadlem snegu pa so se premaknili proti Bohinju in so jih sledili predvsem na območju med Ukancem, Vogarjem, planino Voje in Planino Jezero. V začetku letošnje-

Prilpavl: Jaka Črtalič

Območje gibanja volka Mojmirja, preden je njegova ovratnica prenehala pošiljati podatke.

ga leta so jih ponovno sledili na območju Pokljuke, Mežakle, pa tudi v bližini Blejskega jezera. Tam so jih tudi posneli s pomočjo avtomatskih kamer, s katerimi spremljajo rise v okviru projekta *LIFE Lynx*. Po posnetkih sodeč je bilo v tropu najverjetneje sedem volkov, od katerih pa je 9. februarja (sodeč po genetskem profilu – zelo verjetno) eden od njih že postal žrtev prometa pri Zelencih. Za volkove je značilno, da se v zimskem obdobju območje njihovega gibanja bistveno poveča (tako imenovana nomadska faza), zato je včasih težko presoditi, ali gre za volkove iz istega tropa ali za dispergerje (volkove, ki so zapustili teritorij rodnega tropa v iskanju spolnega partnerja in težnji po vzpostavitvi lastnega teritorija) ali pa na območju nastaja nov par, ki bo na sosednjem območju izoblikoval svoj teritorij/trop. Tudi zato, da bi odgovorili na takšna vprašanja, bomo letos ponovno poskušali

narediti vse, da bi s telemetrično ovratnico opremili tudi volka iz pokljuškega tropa.

»Črni volk«

Poleg omenjenih dveh tropov pa je lani na obmejnem območju med Italijo in Slovenijo (med Trbižem in Ratečami) nastal še en trop, katerega alfa samec je črn križanec med volkom in psom, volkulja pa je skotila sedem mladičev, od katerih so trije črni. Trop se je sicer večji del časa zadrževal na italijanski strani, a je z odrasčanjem njihovo območje gibanja vse večje. Pričakujemo lahko, da bodo lanske mladiči – križanci letos postopoma zapustili trop in odšli v disperzijo v iskanju lastnih teritorijev in spolnih partnerjev. Ministrstvo za okolje in prostor je 22. marca 2022 izdalo odločbo, s katero je dovolilo odstrel celotnega tropa.

Težava, s katero se bomo morali v prihodnje verjetno soočiti, je torej tudi križanje z domačim psom. Čeprav tega pojava ni toliko kot ponekod v sosednjih državah, je treba problematiko obravnavati z vso resnostjo.

Le upamo lahko, da bodo lahko lovci odločbo uresničili čim prej in v čim večji meri.

Težava, s katero se bomo morali v prihodnje verjetno soočiti, je torej tudi križanje z domačim psom. Čeprav tega pojava ni toliko kot ponekod v sosednjih državah, je treba problematiko obravnavati z vso resnostjo. V sosednji Italiji namreč zakonodaja ne dopušča odstrela volčjih križancev in zanje predvidevajo le odlov in sterilizacijo/kastracijo ali pa namestitev v za to specializirane obore. Italijanski kolegi so od pristojnih institucij za trbiško-rateški trop dobili dovoljenje za odlov in sterilizacijo križancev ter ponoven izpust v naravo po namestitvi telemetrične ovratnice. Pri tem upajo, da jim bo označena žival pokazala lokacijo brloga z mladiči, a težave ne bodo rešili, če ne bodo hkrati ujeli in kastrirali tudi alfa samca – križanca.

Hubert Potočnik in Jaka Črtalič
Oddelek za biologijo, Biotehniška fakulteta

VISOKI PAJESEN

Neustavljiv kitajski zmaj

Visoki pajesen (Ailanthus altissima (Mill.) Swingle) je drevo, ki se lahko izjemno hitro razširja, kjerkoli ga je volja. Še posebno v umazanih in onesnaženih mestih je našel svoj prostor in od tam se z lahkimi semeni širi na bližnje zapuščene vrtove in travnike. S svojo hitro rastjo in lepimi listi marsikaterega meščana prevara in tako mu marsikje v mestih milostno dovolijo rasti tik ob hišah, pločnikih, na parkiriščih ali pa se sam zaseje kar tako, povsem nedolžno v balkonska cvetlična korita. Potem ko zraste, pokaže svojo manj prijazno lastnost, saj se s koreninami brez zadržkov prebije skozi temelje hiš, kanalizacijske in vodovodne napeljave in vse, kar je še podobnega zakopanega na poti, ki so si jo za rast izbrale njegove korenine. Bi prepoznali tega neustavljivega kitajskega zmaja, ki ponekod z veliko hitrostjo zavzema naša mesta?

Foto: Mateja Kšček

Sestavljeni listi so dolgi skoraj en meter in lahko pri ljudeh povzročajo alergijo.

Alergeni listi in gora semen

Visoki pajesen je listopadno drevo z velikimi sestavljenimi listi, ki v dolžino lahko merijo skoraj en meter. Listi so sestavljeni iz več manjših, do 12 cm dolgih lističev. V drevesnem soku so snovi, ki pri ljudeh lahko povzročajo kožne alergije, v hudih primerih celo vnetje srčne mišice. Strupena so tudi semena.

Cvetovi so združeni v 10–25 cm dolga socvetja, na drevesu pa jih lahko opazimo šele v juniju ali juliju. Z vonjem privabljajo številne žuželke in visoki pajesen spada med medovite rastline. V Italiji se pajesenov med pogosto pojavlja kot sortni med, ki je aromatičen in kakovosten, je lepe jantarjeve barve. Italijanski čebelarji celo ugotavljajo, da njihov lipov med vsako leto dobiva več priokusa po pajesenu. Lipa in pajesen namreč cvetita v istem

Foto: Mateja Kšček

Vir: <https://www.canr.msu.edu/resources/tree-of-heaven-ailanthus-altissima>

Visoki pajesen s svojimi značilnimi rumeni socvetji, ki jih botanično imenujemo lati, cveti šele junija in julija.

Visoki pajesen je pogosta drevesna vrsta tudi v mestnem onesnaženem okolju. Pogosto ga lahko vidimo ob zelo prometnih cestah in železniških progah.

Vir: <https://www.flickr.com/photos/martinlabar/2978947469>

Plodovi visokega pajesena so številni, izredno lahki krilati oreški, ki se lahko z vetrom razširjajo na zelo dolge razdalje. So svetle rdečkasto-rjave barve in se pojavljajo v gostih soplodjih.

Foto: Mateja Kišek

Visoki pajesen se izjemno hitro obnavlja tudi iz panjev obstoječih dreves. Zato ga je zelo težko izkoreniniti z nekega območja, kjer povzroča škodo.

občutljivost za ostre podnebne razmere, zato je bil med drevesnimi vrstami, s katerimi so pogozdovali suhe kraške goליčave. Dandanes na marsikaterem delu Krasa to obžalujejo, saj se visoki pajesen neusmiljeno razrašča in z območij vztrajno izpodriva domorodno vegetacijo. Marsikje poročajo, da se visoki pajesen uspešno razraste tudi v kamnolomih, v bližini rudnikov ali železniških prog. Odrasla drevesa lahko zdržijo zelo nizke zimske temperature do -30° Celzija, pa vse do zelo visokih poletnih temperatur, medtem ko mlada drevesa v hudi zimi lahko pozebejo. Zelo je odporen tudi proti dolgotrajni suši. Najbolj mu ugajajo globoka in sveža tla, a se zadovoljivo ukorenini tudi na suhih, izčrpanih in skromnih kamnitih tleh.

Neuporabna drevesna vrsta

Visoki pajesen ima zelo omejene možnosti uporabe. Če mislimo, da je slab les, dober vsaj za kurjavo in pripravo drv,

času. Prav tako čebelarji ugotavljajo, da so boljše razmere za medenje v sušnih letih. V Sloveniji zaenkrat še ni ponudbe pajesenovega medu, v prihodnjih letih pa bi ga ob vse večji prisotnosti te drevesne vrste lahko pričakovali.

Iz cvetov se razvijejo semena – do 4 cm dolgi in do 1 cm široki krilati oreški, ki lahko potujejo z vetrom na dolge razdalje. Seme leži na sredini krilca, ki je na vrhu nekako spiralno zavito. Semena zorijo v septembru in oktobru ter izjemno dobro kalijo.

Visoki pajesen ima – podobno kot navadni oreh – sposobnost alelopatije (sposobnost višje razvitih organizmov, da tvorijo kemične spojine, ki zavirajo rast drugih vrst); oddaja namreč strupene snovi, ki jih imenujemo ailanton in zaviralno učinkujejo na druge rastline, glive in praživali. V bližini pajesena tako le težko zraste še kaj drugega in tudi to je eden izmed razlogov za njegovo veliko uspešnost pri zavzemanju novega prostora.

V Evropo prispel po nesreči

Visoki pajesen je drevesna vrsta, doma na Kitajskem in Moluških otokih. V Evropo so ga po nesrečnem naključju prinesli davnega leta 1751. Neki francoski jezuit je bil prepričan, da je s seboj prinesel semena loščevca; to je drevo, iz katerega pridobivajo lak za loščenje lesenih površin. Semena pa so v resnici pripadala velikemu pajesenu in tako se je začelo njegovo osvajanje novega ozemlja. Zaradi hitre rasti in lepega videza so mu ljudje pri širjenju še pomagali, saj so ga sadili tudi v okrasne namene.

Na območju Slovenije so s pridom izkoriščali njegovo prilagodljivost in ne-

Foto: Mateja Kišek

Visoki pajesen se v nekaj tednih po poseku razširi na očiščenih površinah. Krošnje mladih dreves so goste in sklenjene ter ne dovolijo rasti nobeni drugi drevesni vrsti.

potem se pri pajesenu o tem motimo. Ima namreč zelo majhno energetsko vrednost, slabo gori, dim pa je strašno smrdljiv in zadušljiv. Les boljše kakovosti lahko uporabljamo v različnih izdelkih, čeprav mizarji tarnajo, da je v pajesenovem lesu tekstura med zunanjim in notranjim delom debela neenaka, kar povzroča krivljenje in pokanje lesa. Les je sicer izredno lahek, nerad se cepi, lepo pa se polira in oblikuje. Raziskovalci so z analizo mehanskih lastnosti pajesenovega lesa ugotovili, da je primeren predvsem za predelavo v celulozo, papir in lesne plošče.

Ker je bil visoki pajesen nezahteven za gojenje in rast, so ga v prejšnjih stoletjih uporabljali tudi za gojenje ene vrste sviloprejk. Tiste prave sviloprejke, s pomočjo katerih pridobivajo najboljšo svilo, sicer jedo liste bele murve, na visokem pajesenu pa se hranijo gosenice metulja pajesenovega prelca. V nasprotju s svilo sviloprejk je svilena nit iz kokonov pajesenovega prelca težka za odvijanje in bolj kot na svilo spominja na volno. Tako gojenje pajesenovih prelcev pri nas ni nikoli zares zaživel in še ena izmed možnosti, kako bi visoki pajesen lahko vsaj na kakšen način koristno uporabili, je propadla.

Trdovratna invazivka

Odstranjevanje visokega pajesena z zaraščajočih površin je lahko zelo mukotrpno delo. Visoki pajesen je odporna in trdovratna drevesna vrsta, ki je nikakor ni mogoče odgnati z območja, ki si ga je izbral za svoje življenjsko okolje. Če velika drevesa posekamo, se maščujejo tako, da iz svojih korenin poženejo mlado vojsko poganjkov, ki lahko že v nekaj tednih povsem prekrijejo površino. Ko tako površino pomulčimo, poganjki začnejo izraščati znova in znova, poleg tega pa nova drevesca rastejo še iz poškodovanih debelc. Visoki pajesen ima neusahljivo življenjsko energijo, ki mu jo

Foto: Mateja Kišek

Seme visokega pajesena je priletelo v balkonsko cvetlično korito, vzklilo in se v nekaj kratkih tednih pognalo v višino.

lahko spijemo do konca le, če smo dovolj vztrajni. Pri čiščenju in odstranjevanju ostankov moramo biti pozorni, da se požagane veje ponovno ne ukoreninijo. Tudi to je namreč pri visokem pajesenu povsem mogoče.

V Sloveniji je visokega pajesena veliko

in težko ga je uspešno odstraniti. V prihodnje se bomo morali zelo verjetno s to drevesno vrsto naučiti živeti. Če pajesena ni mogoče odgnati, ga bomo pač morali nekako sprejeti. Razmisliti bo treba o njegovi prihodnji vlogi v naših gozdovih in ga obravnavati kot del našega naravnega okolja. Glede na to, da z dolгими koraki vstopamo v čase podnebnih sprememb in se bodo ob tem številne naše drevesne vrste znašle v stiski, bo morda prav visoki pajesen tisti, ki bo pomagal ohranjati naše gozdove. Le kdo ve, v katero smer bo šel razvoj? Ob koncu tega prispevka se lahko še enkrat zamislimo, kako globalizacija neusmiljeno pušča posledice povsod, tudi v naših gozdovih.

Dr. Mateja Kišek

Ali veste ...

... koliko semen lahko zraste na enem odraslem visokem pajesenu?

Na enem drevesu lahko nastane do neverjetnih 350.000 semen, ki izjemno dobro kalijo! Tudi to je eden izmed načinov, s pomočjo katerega se visoki pajesen tako hitro razširja in osvaja nova ozemlja.

... kaj je ajlant?

Ajlant je slovensko ljudsko ime za visoki pajesen in izhaja iz njegovega latinskega rodovnega imela *Ailanthus*. Angleško poimenovanje tega zani-

mivega drevesa pa je tree of heaven, kar pomeni drevo iz nebes. Če dobro pomislimo, sta njegova odpornost in neverjetna prilagodljivost res takšni, kot bi mu bila podarjeni naravnost iz nebes.

... s katero drevesno vrsto lahko nepoznavalci pri prepoznavanju zamenjajo visoki pajesen?

Pri prepoznavanju nepoznavalci lahko visoki pajesen v naravi zamenjajo s precej podobnim octovcem (*Rhus typhina*), ki ima sicer manjše sestavljene liste in gosto puhasta stebila. Njegova socvetja so značilna temno rdeča in na drevesu ostanejo še dolgo v zimo.

Viri:

Robert Brus. Dendrologija za gozdarje. 2008.

Robert Brus, Tadej Arnšek, Domen Gajšek. Pomlajevanje in širjenje visokega pajesena (*Ailanthus* (Mill.) Swingle) na Goriškem. Gozdarski vestnik. 2016.

Željko Gorišek, Denis Plavčak, Aleš Straže, Maks Merela. Tehnološke lastnosti in uporaba lesa velikega pajesena v primerjavi z lesom velikega jesena. 2018.

.222 REMINGTON

V poznih 1940-tih je **Mike Walker**,¹ konstruktor in vodja razvojnega oddelka v ameriškem orožnem podjetju **Remington**, sedel za bel list papirja in začel snovati nov krogelni kaliber s kroglo, premera 5,70 mm. Takrat je že bilo obilje krogelnih kalibrov s centralnim vžigom, toda Walker, ki je bil tudi sam strelec, je hotel nekaj drugačnega; hotel je naboj s kroglo premera .224", ki bi bil nežnejši od najhitrejšega .220 Swift. Le-ta je bil neprizanesljiv do cevi in do strelčeve rame. Hotel je tudi nekaj boljšega, kot sta bila .22 Hornet in .218 Bee, oba naboja z robom in zaobljenimi krogli nizkih balističnih koeficientov. Zato je želel zasnovo naboja brez roba, ki bi ga v ležišče cevi tekoče vstavljali iz nabojnika. Nov naboj je zasnoval povsem na novo in ni imel osnove v katerem drugem naboju ali tulcu, kar je bila prava redkost.

In nastal je .222 Remington

Naboj, ki ga je zasnoval, je postal .222 Remington (5,7 × 43 mm) (slika 1). Osnovo je imel v povsem novem tulcu brez roba in je dejansko zapolnil vrzel med nežnim .22 Hornet in najhitrejšim .220 Swift. Nekateri menijo, da je .222 Remington pomanjšan .30-06, a če dobro premerimo vsa razmerja med telesom, ramo in vratom tulca, je .222 Remington v resnici pomanjšana različica legendarnega kalibra 7 × 57, ki je tudi znan po svoji uravnoteženosti in natančnosti. Ker je .222 Remington nastal tik po drugi svetovni vojni, kakršnakoli primerjava z nemškim nabojem seveda ni bila zaželena (slika 2).

Podjetje **Remington** je leta 1950 nov

¹ Preminil leta 2013 v 101. letu življenja.

naboj in puškovni kaliber .222 Remington predstavilo v svojem katalogu in v risanici z valjastim zaklepom Model 722. Zelo hitro se je uveljavil kot izjemno natančen. Pravzaprav tako natančen, da je bil 20 let prva izbira strelcev v disciplini natančnega streljanja »benchrest«. Omogočal je dolgo življenjsko dobo cevi, nežen odsun in vrhunsko natančnost, kar mu je pomagalo k slovesu tekmovalnega naboja »benchrest«, ki je osvajal prva mesta in rekorde v najmanjši skupini zadetkov. Do nastanka kalibra 6 mm PPC je bil .222 Remington desetletja najboljši naboj »benchrest«.

Naboj za svetovni rekord

Leta 1973 je bil z .222 Remington postavljen tudi svetovni rekord petih strelcev

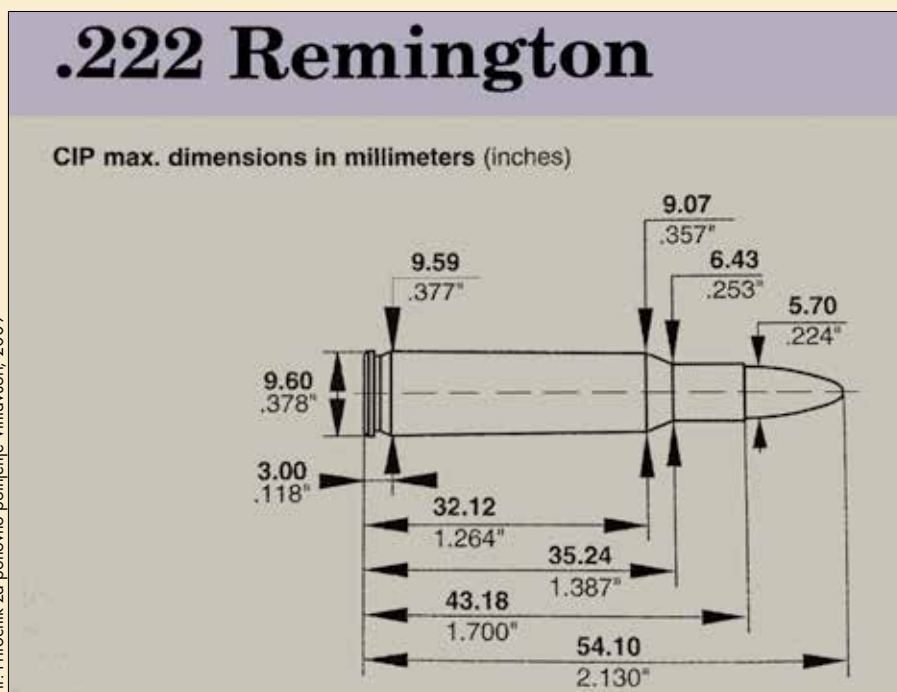

Slika 2: Primerjava nabojev 7 × 57, .222 Remington in .30-06 Springfield

na 100 jardov (malo več kot 90 metrov), ki je trajal desetletja, natančneje, kar do leta 2013. Skupina petih zadetkov je (od centra do centra) uradno merila 0,2286 mm (.009"). Strelec je bil znani **M. P. »Mac« McMillan** (slika 3). Petstrelno skupino so najprej izmerili s kljunastim merilom in pleksi steklom, na katerem je bil narisana krog premera krogle (.224"). Vseh pet strelcev je bilo znotraj kroga in prve meritve so najprej pokazale popolno skupino premera 0,00 mm – popoln »strel v strel«. Pozneje so tarčo pregledali z

Slika 3: Tarča svetovnega rekorda »benchrest« iz leta 1973, ki je veljal do 2013. »Benchrest« je disciplina natančnega streljanja.

Slika 1: Mere naboja .222 Remington

Vir: <http://isaacoffsharbour.org.au/wp-content/uploads/2014/01/World-records-small-group-1973.jpg>

Slika 4: Oznaka kalibra .222 Remington na puški Sako

mikroskopom s 60-kratno povečavo in z natančnostjo na 0,0025 mm in skupina je še vedno merila 0,00 mm. Tarčo so potem po pošti poslali vsem sedmim članom v vrhu organizacije »benchrest« (NBRSA), ki so jo pregledovali z manj natančnimi napravami. Na koncu, po vsem dotikanju in pošiljanju, je bila povprečna meritev 0,2286 mm, kar je potem obveljalo za uradni rezultat in svetovni rekord.

Priljubljenost .222 Remington se je večala

Vsak krogelni kaliber, ki ima potencial natančnosti, je odličen za lov male divjadi. .222 Remington ima namreč zadostno kinetično energijo na 100 m tudi za lov srnjadi. Standardno kroglo z maso 3,2 g je .222 Remington pognal do 960 m/s in je hitro postal zelo priljubljen naboj za lov manjše divjadi. .222 Remington je bil zasnovan z vzponom navoja 1/14" in je najprimernejši za maso krogel 2,6 g–3,56 g. Nekatere puške bodo stabilizirale tudi krogle z maso

4 g, toda najboljša natančnost je v skupini krogel s maso 3,24 g–3,56 g.

Dokaj počasen vzpon 1/14" (en poln obrat krogle na razdalji 35,6 cm) je bil v letu 1950 izbran namerno. Zakaj? V tistih časih tovarniške krogle niso bile izdelane tako natančno kot dandanes. Hitrejši vzpon pa potencira vse morebitne napake v osredinjenosti jedra in plaščka. Zdaj temu ni več tako; praktično vse krogle s premerom 5,70 mm za strele v tarčo in za lov so zelo kakovostne, zato je .223 Remington s hitrejšim vzponom vrteža v cevi 1/12" ali 1/8" – tudi do 1/7" (en poln obrat na 18 cm) – lahko zelo natančen.

Tistim, ki sami polnimo, so na voljo krogle z maso 2,3 g (1130 m/s), 2,6 g (1050 m/s), 2,9 g (1020 m/s), 3,2 g (950–980 m/s), 3,6 g (920–966 m/s) in 3,9 g (880–930 m/s).

Navdih za druge naboje

Na osnovi naboja .222 Remington je nastalo mnogo drugih nabojev; več kot 25 krogelnih kalibrov izvira prav iz

omenjenega naboja (.223 Remington, .17 Remington, .300 AAC BLK ...). .222 Remington z izpeljankami je nedvomno najuspešnejši krogelni kaliber druge polovice 20. stoletja. V ZDA bi ga lahko primerjali le s krogelnim kalibrom .30-06 Springfield (7,62 x 63), ki pa se je zgledoval po kalibru 8 x 57.

.222 Remington je ekonomičen naboj, tlaki so zmerni (370 MPa)², kar omogoča dolgo življenjsko dobo cevi. Strelci poročajo, da je cev natančna tudi po 7000–8000 streljih. Pok, blisk in odsun so zmerni. Tudi sam sem dolga leta imel natančno risanico Sako 85 Varmint v omenjenem kalibru in po približno 600 nabojih je cev še vedno kot nova, ostankov bakra v cevi praktično ni bilo, kar pripisujem zmernim hitrostim in nežnim tlakom (slika 4). Praktično nemogoče je sestaviti polnitev, ki ne bi bila natančna. Ponudba streliva je dokaj solidna, a ne prav bogata, kaliber pa »ovira« le počasen vzpon navoja, ki omejuje maso krogel na 4 g.

.223 Remington, ki ima za 7 % večjo prostornino in nekoliko večjo hitrost, je v tem bolj prilagodljiv in zelo prekaša .222 Remington v ponudbi tovarniškega streliva. Z nastankom .223 Remington, njegovo vpeljavo v vojaško uporabo in posledične poplave tulcev .223 Remington za ponovno polnjenje se je priljubljenost .222 Remington zmanjšala. Še vedno je .222 Remington ostal izbira strelcev, ki so iskali vrhunsko natančnost. Po več kot 70 letih od nastanka je .222 Remington še vedno odlična izbira za lov manjše divjadi in za natančno luknjanje tarč. Zaradi svojih lastnosti bo zlahka dočakal stoletnico. Sam sem ga izbral, ker sem hotel najbolj nežen in natančen naboj s centralnim vžigom, ki ga lahko polnim sam, .22 Hornet pa ni bil znan po natančnosti in ima rob. Leta pozneje sem kupil še lahko risanico v kalibru .223 Remington s kratko cevjo, o tem pa več drugič.

Preden odhitite v trgovino po risanico .222 Remington, počakajte do naslednjč, ko bom opisal zanimivo zgodbo nastanka naboja .223 Remington in podobnih nabojev, ki uporabljajo enake krogle premera 5,70 mm (.224"). Radovednemu bralcu do naslednjč priporočam v branje dva odlična prispevka: prvi je prispevek prof. dr. **Mirka Tratnika** z naslovom *Krogelni kalibri, primerni za odstrel srnjadi*,³ drugi pa je prispevek **Borisa Kavčiča** .222 Remington in .223 Remington ali »lisičja medicina«.⁴

Gregor Hodnik

Viri so na voljo pri avtorju.

² Izpeljanka .223 Remington ima tovarniško določen tlak 430 MPa.

³ <https://clan.lovska-zveza.si/userfiles/Lovec/pdf/Lovec-2010-10.pdf>

⁴ <https://clan.lovska-zveza.si/userfiles/Lovec/pdf/Lovec-2007-01.pdf>

Na kratko iz tujega tiska ...

Nemčija: V okraju Altmar v zvezni deželi Saška-Anhalt je 24. februarja letos 81-letni zakupnik lovišča ustrelil orla beleopca, ki je zavarovana vrsta. Štiriletna samica je bila v okviru projekta ponovne naselitve te vrste opremljena s telemetričnim oddajnikom, kar pa je lovec sprva spregledal in odnesel ustreljeno orlico k sebi domov. Očitno je oddajnik odkril šele naslednje jutro, saj ga je tedaj odstranil, ga pritrdil na leseno podlago in odvrnil v reko. Storilca so na podlagi nedvoumnih podatkov odkrili in mu dejanje tudi dokazali. Naravovarstvene organizacije zahtevajo ustrezno kazen in tudi povrnitev vseh stroškov.

(spletna stran Wild und Hund – www.wildundhund.de)

Nemčija: Raziskovalci univerze iz Göttingena so proučevali genetsko pestrost nemške jelenjadi, in sicer so iz 34 različnih območij pojavljanja jelenjadi odvzeli več kot 1100 vzorcev. Ugotovili so, da zgolj jelenjad na le dveh območjih zadostuje pogodu dovolj široke genetske velikosti populacije več kot 500 osebkov, ki preprečuje in zagotavlja dolgoročno negativne posledice vpliva parjenja v sorodstvu in s tem tudi dolgoročni obstoj. Tako so praktično vsa pojavljanja jelenjadi v Nemčiji zelo izolirana, medsebojni stik in s tem izmenjava genetskega materiala med skupinami pa praktično onemogočena. Vzrok za tako visoko stopnjo izolacije je gosta mreža prometnic in naselij, pa tudi birokratsko določene meje pojavljanja populacij, ki onemogočajo oziroma prepovedujejo prehajanje posameznih osebkov med populacijami oziroma subpopulacijami. Posledica premajhne genetske pestrosti in parjenja v sorodstvu je slabša kondicija osebkov in tudi populacije kot celote. Pojavljajo se tudi določene anatomsko-fiziološke spremembe, ki so v najbolj izoliranih populacijah že vidne. Tako ima jelenjad iz zveznih dežel Hessen in Schleswig-Holstein že statistično značilno krajše spodnje čeljustnice. Zato nemška lovska zveza poziva pristojne institucije, naj oživijo pred desetimi leti pripravljen in sprejet program izgradnje prehodov (»zelenih mostov«) čez ceste in druge prometnice, kar bi postopoma zmanjšalo negativne vplive izoliranosti

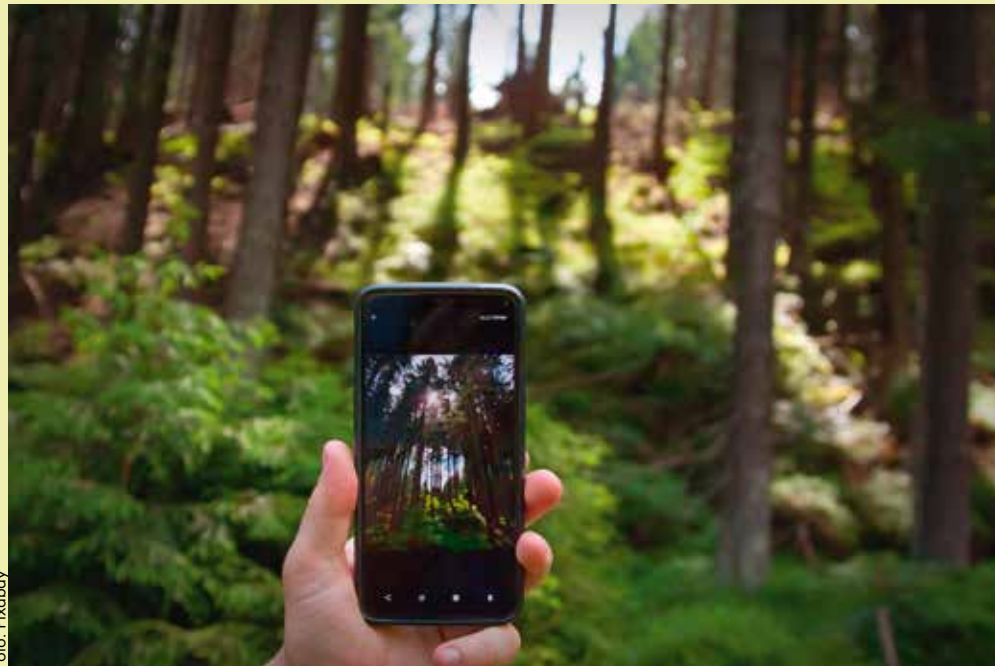

Foto: Pixabay

populacij ne samo pri jelenjadi, temveč tudi pri drugih prostoživečih živalskih vrstah, kot so ris, divja mačka ... Omenjeni program je sicer predvideval gradnjo vsaj desetih premostitvenih objektov v posameznem letu, za kar bi bilo treba v proračunu zagotoviti vsaj 50 milijonov evrov na leto. Še posebej problematična so območja na jugu Nemčije, kjer je poleg goste mreže prometnic izjemno pomemben tudi vpliv birokratsko določenih območij, kjer je jelenjadi dovoljeno bivati, in tako imenovanih »con brez jelenjadi«. Genetska pestrost nemške jelenjadi naj bi bila celo slabša od tiste z otoka Rum na Škotskem, ki je sicer znan po številnih raziskavah jelenjadi.

(spletna stran Wild und Hund – www.wildundhund.de)

Mozambik: Kar petnajst kmetov je poškodovala čreda slonov v neki vasi v provinci Maputo v omenjeni afriški državi. Kmetje so poskušali obvarovati svoja polja in z njih pregnati slone, ki so se prišli prehranjevat. To se praktično dogaja vsak dan, saj naj bi bilo slonov preveč, tako da tudi lovski čuvaji ne uspejo preprečiti tovrstne škode in posledično poškodb ter žrtev med prebivalci. V istem času je tudi v sosednjem Zimbabveju nastala podobna nesreča s še bolj tragičnimi posledicami, saj so sloni ubili

dve ženski. V Zimbabveju so samo lani sloni ubili 72 oseb.

(spletna stran Deutsche Jagd Zeitung – www.djz.de)

Mehika/Kitajska: Organi pregona, raziskovalci in novinarji v zadnjem času ugotavljajo, da so mehiški narkokarteli odkrili zelo donosno trgovino z živalskimi deli ali proizvodi iz njih. Tako so na primer strogo zavarovano ribo totoaba v velikih količinah izvažali na Kitajsko in jo tako privedli praktično do roba izumrtja. Predvsem zračni mehur te ribe naj bi bil najpomembnejša sestavina proizvodov za pomlajevanje kože. Poročajo tudi, da se v nedovoljeni trgovini čedalje pogosteje pojavljajo deli jaguarjev, ki naj bi verjetno vsaj deloma nadomestili pomanjkanje tovrstnih delov iz tigrov, in jih uporabljajo v različnih proizvodih tradicionalne kitajske medicine. V Mehiki naj bi sicer živelo okoli 4800 jaguarjev, pri čemer se je njihova številčnost med letoma 2010 in 2018 večala, čeprav jih precej konča pod strel in v zankah kmetov, ki ščitijo svojo živino. Med deli, ki jih najpogosteje odkrijejo v tej nedovoljeni trgovini, so predvsem šape in zobje.

(spletna stran Jagen Weltweit – jww.de)

ZDA/Kanada: Številni ameriški mediji so poročali o sodbi kanadskega sodnika v primeru

nezakonitega odstrela debeloroge ovce. Leta 2017 je namreč ameriški lovec z veljavno licenco za odstrel v zvezni državi Aljaska (ZDA) odšel na lov na mejno območje med ZDA in kanadsko provinco Yukon. Po lastni izjavi naj bi po uplenitvi samca debeloroge ovce šele pri pravilu ugotovil, da je prestopil državno mejo in ovna dejansko uplenil na kanadski strani. Pri sebi sicer ni imel GPS-naprave, da bi lahko točno določil kraj, česar pa ni prijavil. Svojo licenco je v skladu z ameriškimi pravili izpolnil in tudi oddal na ameriški strani, kot da je ovna uplenil na ameriških tleh. Pozneje je na spletnih straneh družbenih omrežij objavil »selfie« z uplenjenim ovnom, kar seveda ni ostalo neopazno. Sledila je anonimna prijava nekoga, ki je to opazil in podvomil, da je bil odstrel na ameriški strani. Organi pregona so takoj po prijavi s helikopterjem odleteli na kraj, ki so ga uspešno našli in ugotovili, da je bil oven uplenjen sto metrov na kanadski strani. Po prej objavljeni fotografiji so tudi nedvoumno potrdili mesto uplenitve. Uplenitelj je svoje dejanje pred sodnikom sicer obžaloval, vendar ga je le-ta vseeno kaznoval z denarno kaznijo v višini 8500 kanadskih dolarjev, zaplenbo trofeje in petletno prepovedjo lova v Kanadi.

(spletna stran Jagen Weltweit – jww.de)

Pripravi: mag. Janko Mehle

I.

Šimenov Rudek je bil znan po iskrih konjih. Ne vrancih, pač pa po sijočih lipicancih, ki so mu pomenili vse v življenju. Z njimi je oral, vlačil po njivah in vozil seno in otavo z lojtrskim vozom sebi in mnogim sosedom, ki so potrebovali njegovo pomoč. Konji so bili takrat redki, več je bilo krav, ki pa niso zmogle vleči težkih natovorjenih voz po ilovnatih klancih navzgor. Traktorjev je bilo malo in kmetje jim takrat še niso

pobožal konjiča, ki sta ga čakala pred gostilno. Zvesto, kot vdana prijatelja. Zanju je imel vedno v žepu priboljšek, droben korenček, košček suhega kruha ali celo kocko sladkorja. Brez tega ni šel nikoli na pot. Konja sta to dobro vedela in sta ga vedno varno pripeljala na cilj. Tudi v redkih primerih, ko je imel Rudek zmečkan in ponošen klobuk nekoliko postrani in je momljal svojo najljubšo pesmico *Jager pa jaga, kaj mu pomaga, ptička na vej sedi, ustrelil jo bo ...* To se je zgodilo vsake kvatre enkrat. Rudek ni

fižola. Celo jago je, osramočen, kmalu opustil. Lovski krst pa je le dal skozi in je med zdravniškim pregledom dobil neverjetno velik odmerek vraštva, ki pozdravi vsako bolezen. Revez je, prestrašen kot je bil, popil velik odmerek čudodelnega zdravila, v katerem so bila vinu dodana posušena lisičja jetra. Kam ga je to pripeljalo, najbrž ni treba posebej pisati. Ni vzdržal niti do tretjega udarca starešine po zadnji plati. Kot bi ga pičilo sto sršenov, je bežal proti stranišču in tam presedel do ranega jutra. Prebudil ga

Jazbec pod šlemom

MARJAN TOŠ

zaupali. Povezovali so jih z nesrečnimi KOZA-mi.¹ Rudek je bil za vsako rabo, vedno nasmejan, vedno nared s svojim parom prelepih konj, ki so mu sledili kot najbolj zvest pes svojemu gospodarju. Imel je tudi zvestega psa, Nero mu je bilo ime, vedno ga je čakal pred vhodnimi vrati stare kmečke hiše. Če je bilo treba, tudi vso noč. Na prostranem dvorišču, skrbno urejenem in brez nepotrebne navlake, so se sprehajale tudi kokoši, gosi in race, v svinjaku pa so krulili prašiči, za katere je skrbela gospodinja. Rudek se zanje ni niti zmenil, le v času kolin je bil zadovoljen, če je imel prašič debel sloj slanine. To je bila nagrada za gospodinjjo. V posebni ogradi so imeli tudi purane in največjega med njimi so vedno spekli v krušni peči za jesenski fašenk, kot so včasih poimenovali praznik sv. Martina. Rudek je bil doma pod šumo, v kateri je bilo domovanje lisic in jazbecev, tu in tam pa sta se našla še kakšen srnjak ali vitka srna. Včasih je bilo srnjadi tam okoli malo, redkokdaj se je na travniku ali na robu gozda pokazala plašna srna. Takrat so jih bili kmetje veseli, dandanes žal ne več. Rudeku so bile vse živali pri srcu, nikoli ni bentil, če so srne načele fižol na njivi ali posmukale sveže poganjke vinske trte v vinogradu. »Vsaka kmetija mora preživeti vsaj tri srne,« je rad govoril, ko je pri Vogrinu beseda nanesla na škodo po divjadi. »Vsi imamo dovolj, mi in srne,« je povzdignil glas, ko so nekateri bentili na ves glas zaradi jage in jagrov, ki ne storijo nič, da bi bilo škode manj. Rudek se z njimi ni hotel prepirati, raje je vzel eno zeto² za na pot in nežno

bil jager, je pa imel veliko lovskih prijateljev in poznal je mnoge lovske zgode in nezgode. Po jesenskih lovih je vozil uplenjene zajce in fazane z lojtrskim vozom iz lovišča, toliko so jih naložili. Po haubtjagi so imeli pri Golobu veliko pojedino. Pilo, jedlo in plesalo se je do svita in tudi Rudeka so povabili. Njemu je bil bolj od požrtije pri srcu lovski krst. Smejal se je lovskim zelencem, ki so se skoraj podelali od strahu, preden so jih posadili na zatožno klop pred nezmotljivo lovsko sodišče. Nekateri so ga imeli že pošteno pod klobukom, saj so jih starejši lovci med jago tako prestrašili, da so od strahu raje kot za palice pri vsaki drugi hiši prijeli za kozarec in se nacejali. Mnoge je bilo tako strah, da bi najraje kar zbežali domov. A kar je treba, je treba! Prestrašeni in na pol podelani so ostali in mnogi med njimi so se Rudeku celo zasmilili. Kot neki mariborski gospod, ki je raje kot lisice in zajce po travnikih lovil cizro po njivah in jo v velikem nahrbtniku veselo tovoril na mestno tržnico. Mnoge ženice, ki so si brisale potna čela, ko so okopavale mladi fižol, niso mogle verjeti očem, ko so ob robu njiv videle prazne ralce. Fižola pa nikjer. In srn tudi ne ... Začele so se spraševati, ali ni morda njihov fižol tarča srnjaka na dveh nogah. Imele so prav; zmikavta so prijavile lovski družini in tam so mu pošteno navili ušesa. Oprijelo se ga je ime Grahov Pepek, saj so ga sicer lovski tovariši klicali za Jožefa. Kmalu je vsa fara vedela, da Grahov Pepek krađe fižol po njivah, kar ga je tako prizadelo, da se nikoli več v življenju ni dotaknil

je veliki trojiški zvon, ki je vabil k prvi jutranji maši. Še sreča, da je natakarič Mica kot po navadi najprej pogledala na stranišče. Tam je našla reveža, vsega pokozlanega in posranega, saj je iz njega šlo od spredaj in od zadaj. Za silo ga je vsega hudega vajena ženska umila in obrisala in mu za nameček posodila svoje spodnjice, na katere si je navlekel posvinjane hlače in odtaval za gostilno, kjer je pod grmom prespal še pol dneva. Kako je prišel domov, ni nikoli povedal.

To so bili dogodki, zaradi katerih je Rudek jeseni rad šel v lovsko družbo. Da pa bi postal njihov član – to pa nikoli. Puška mu je bila pretežka že med služenjem vojaškega roka v JA³ v Banja Luki. Ko so starešine to spoznale, so ga dodelili v konjski hlev in tam mu je bilo leto in pol najlepše. Da bi streljal na živa bitja, na to Rudek ni nikoli niti pomislil. Je pa ob visokem snegu večkrat namesto jagrov krmil fazane ob robu vinograda in tudi zajcem je znal odrezati marsikatero vejo v sadovnjaku. Nič mu ni bilo pretežko, ker je cenil življenje.

II.

Rudek je do obisti poznal vse kotičke okoli doma. Tudi gozd, ki ga je ljubkovalno imenoval kar šuma. Tam mu je bilo najlepše, v njem je našel ljubi mir, odkrival svoj svet, poslušal uigrane simfonije kosov in šojine operete, sledil pozivu kukavice in se prijemal za denarnico. Zgodaj spomladi ni šel nikoli v gozd s prazno denarnico, nekaj malega je moralo biti v njej, tako ga je učil že

¹ KOZA – kmetijska obdelovalna zadruga, po letu 1945.

² Zeta – znamka cigaret po drugi vojni.

³ JA – Jugoslovanska armada

njegov pokojni dedek, in to navado si je zapomnil za vse življenje. Ni bil bogat človek po denarju, bogatejši je bil po duši in po plemenitem značaju, zaradi katerega je bil kljub vsej preprostosti in skromnosti spoštovan daleč naokoli. Včasih so ga imeli za čudaka, saj je le redko zahajal v vaško krčmo pri Vogrinu in še redkeje dal za liter vina. To je moralo biti res nekaj posebnega, da je iz žepa potegnil denarnico in plačal brhki kelnarci Albini skoraj na skrivaj, da ga sopivci niso opazili. Potem pa se je tiho

A veliko ljubše jima je bilo, če ju je že od daleč med vrati štale pozdravil Rudek in ju povabil pod mogočno lipo, kjer so si na kratko povedali, kar je bilo treba, popili kozarec kukle in šli vsak svojo pot. Iz leta v leto, dokler jih ni Stvarnik poklical k sebi.

III.

Trojica nerazdružljivih je vedela marsikaj, poznali so stare pripovedi in tudi skrivnosti iz časa druge vojne, o katerih se je bolj šepetalo, kot govorilo na glas.

gledal in gledal, 'vedro' je obstalo, pa se spet premaknilo. »Naj me kresne po keblachi, tega mi je zadosti,« je zaklel v drugo in se približal 'vedru', z blatnim škornjem sunil vanj in obnemel, ko je izpod njega skočil majhen jazbec. Kot blisk je švignil mimo njegovih otrdelih nog in vzela ga je tema. Tirzek ni ni ni mogel priti k sebi, le počasi je doumel, kaj se mu je zgodilo, in se sklonil, da bi pogledal 'vedro'. »Pa saj nisem slep, naj me vrag pocitra,« si je govoril, ko je videl, kaj je nosil na sebi jazbec.

Narisal: Igor Pčulin

izmuznil na plano, potrepljal konjička in zven konjskih kopit se je slišal tja dol mimo Šenekarjeve trgovine in Kirbiševe usnjarne ob Ročici.

Rudek je imel veliko prijateljev tudi med lovci, najraje je bil v družbi dveh lovskih korenjakov, ki sta slišala na ime Zdenko in Milan. Prava kerleca sta bila, zapisana sv. Hubertu, poštenjaka in do ušes zaljubljena v Diano. Oba sta imela dela vrh glave in ga zaradi jage tudi ni sta zanemarjala. A ko sta oblekla lovski gvant in posadila klobuke na glavo, sta pozabila na vse okoli sebe in se predala skrivnostnemu svetu življenja, življenju miru in nenadkriljive lepote. Vedno sta se najprej oglasila pri Rudeku. Če ga ni bilo doma, sta pri domačih pustila pozdrave in krenila vsak na svojo prežo ali v zalaz.

To bi bilo lahko nevarno, saj se nikoli ni vedelo, kdo posluša. Na deželi je ta strah ostal še iz časov, ko je kmalu po osvoboditvi marsikoga vzela noč in se je vrnil šele čez nekaj mesecev. Nekateri pa nikoli. Rudek je to hudičevo dobro vedel in se ni pustil ujeti na limanice. Vedel je za skrivnost v svoji šumi, v gostem smrečju in manjši globeli, a o njej molčal kot grob. Nekoč pa se je primerilo, da je neki kmet tam okoli iskal gobe. Menda mu je bilo ime Tirzek. Ničesar ni našel, le čudno se mu je zdelo, ko je na robu goščave zagledal nekaj vedru podobnega, ki se je vsake toliko časa za milimeter ali dva premaknilo. »Krucifiks, pa saj nisem nor, od kdaj pa vedrice hodijo po goši,« je preklinjal na ves glas. Čisto po krjavljevsko je

Bil je šlem, nemški šlem, kakršnega so nosili vojaki na frontah širom po Evropi. Toliko pa je poznal zadeve in je opogumljen nad svojim spoznanjem šlem pobral in z njim počasi v mraku zakoračil proti Rudekovi domačiji. Tam je v živahnem klepetu našel trojico nerazdružljivih, ki so po drugem litru kukle še živahneje modrovali o letini, zajcih, fazanih in lisicah. Ko so zagledali Tirzeka s šlemom, so v hipu utihnili in prisluhnili njegovi zgodbi. Rudek je bil prvi, ki se je oglasil in z rahlo tresočim glasom vsem pojasnil pravo ozadje prigode z jazbecem pod šlemom. Govoril je počasi, z izbranimi besedami in na pol tiho, da ga ne bi kdo slišal. Je že vedel, zakaj ni bilo dobro govoriti na glas.

IV.

Bil je eden redkih, ki je poznal skrivnost, o kateri mu je kmalu po vojni pripovedoval stari Anzl. On je imel pod nadzorom tudi tisti del lovišča in je vedno s posebnim spoštovanjem obhodil gosto smrečje v globeli. Tam je bil grob nemškega vojaka, ki je bil proti koncu vojne žrtev medosebnega obračuna dveh zaljubljenih soldatov, ki sta vasovala pri isti ljubici. Rada je videla oba, nobenemu se ni hotela zameriti ali se mu odreči. Na koncu je vseeno ostala stara devica, saj je enemu tovariš s puškinim kopitom razklal glavo, drugi pa je pred nevarnostjo, da ga bodo preganjali, urno zbežal v domače kraje in ga v Rudekovo šumo ni bilo nikoli več. Kje točno sta se rafala zaljubljenca, nihče ne ve, niti Rudek tega ni vedel, stari Anzl pa je skrivnost odnesel v grob. Je pa lep čas po vojni gomilo pred vsemi svetniki, kot še dandanes tod pravijo dnevu spomina na mrtve, prvemu novembru, nekdo skrivaj obiskal in nanjo polagal cvetje. Sveč ni prižigal, saj bi lahko nastal požar. Anzl se je zaklel, da v tamkajšnjem predelu ne bo dvignil puške na nobeno živo bitje. Že ena smrt je bila dovolj, je nekoč pripovedoval Rudekovemu očetu pod staro lipo. In res ni v tistem delu gozda nikoli počila puška. Anzl je bil zvest svojim načelom in kar je obljubil, je vedno storil. Zato tudi Milan in Zdenko, ki sta skrivnost Rudekove šume počasi doumela in jo spoznala, v tistem predelu nista lovila in bog ne daj, da bi kdo tam kdaj kaj ustrelil. Naj pokojnik, četudi nista poznala njegovega imena, počiva v miru. Vsak človek si zasluži grob in miren zadnji počitek. V to sta verjela in Rudeku predlagala, da bi enkrat skupaj uredili gomilo in nanjo postavili križ, kot se to za civilizirane ljudi spodobi. Namignila sta mu še, naj poskuša dobiti stik s sorodniki nesrečneža in jih obvesti, kje leži mrtev vojak; ni ga zadela krogla, pač pa je umrl s preklano glavo zaradi nesrečne ljubezni in sovraštva vojnega tovariša, ki se je potegoval za srce istega brhkega dekleta. Kot nesrečni srnjak, ki podleže klicu piščalke, pride na plano in tam pusti srčno kri zaradi ljubezni. To prispodobijo je rad omenjal Zdenko, ki je bil nežna duša. Takšnih danes med jagri ni veliko. Zeleni bratovščini je bil predan z vsem srcem, rad je imel lovsko družbo, marsikdaj je povedal kakšno žaltavo in znal je nasmejati tudi najbolj zateženega človeka. Zdenko je izredno ljubil življenje in spoštoval divjad. V mladih letih je imel tudi štirinožnega prijatelja, dobro izšolanega in zvestega.

Tako kot je imel Rudek zveste svoje konje. Zdenko se je redkokdaj odločil za strel, moral je izstopiti res kapitalni star srnjak s posebno trofejo, da ga je spravil na dlako. Vse drugo mu je bilo sveto kot božje stvarstvo na zemlji, čeprav v Boga ni ravno preveč verjel.

V.

Leta so tekla, Anzla so že zdavnaj pokopali, Rudeku so siveli lasje, Zdenko in Milan sta upočasnila korak in tudi Rudekova šuma je postajala redkejša, saj je drevje odraslo. Jazbeci so se že zdavnaj umaknili iz nje, ostala je le še ena lisičina. Gomila v njej je tudi ostala, vsako leto enkrat obiskana in urejena. Dokler ni nekega dne poštar prinesel pisma iz Avstrije, v katerem je bilo veliko zahvale vsem, ki so dolga leta spoštljivo hodili mimo gomile, v kateri že vse od konca vojne počiva njihov daljni stric. Za prvim pismom je prišlo drugo in nato še tretje, dokler niso lepega dne prišli sorodniki nesrečno ubitega zaljubljenega soldata, gomilo lepo uredili, postavili križ in napisali ime pokojnika. Kot se to spodobi. Tako je ostalo do današnjih dni, ko se okoli tega groba še vedno ne lovi in ko se enkrat na leto na gomili znajde skromen šopek rož. Milan in Zdenko sta mi povedala, da so se sorodniki vedno ustavili na Rudekovi domačiji, se mu zahvalili za skrb in vedno skoraj na skrivaj odšli. Niso jih videli ne sosedje in ne mimo-idoči. Potem pa jih neke jeseni ni bilo več. Tudi pisem ni bilo in ne cvetja na gomili. So umrli, so mar pozabili na daljnega strica? Tega nihče ne ve, ne Rudek ne Milan in ne Zdenko, ki o tej skrivnosti nista govorila. Le redkim sta jo zaupala. Rad sem ju poslušal in verjel sem v njuno iskrenost. Toliko lovsko poučnih stvari, kot sta mi jih razložila lovski tovariša, mi ni povedal nihče. Zdaj vem, da sta to počela z najboljšim namenom, saj sta neizmerno verjela in zaupala mladim, ki so stopali na sveža lovski pota. Žal mi je, da nisem bil večkrat z njima pod staro lipo, kjer so skupaj z Rudekom opevali radosti življenja in se najraje spominjali prigode z Grahovim Pepekem. To je bilo smeja in veselja v izobilju. Jesen življenja jima ni prizanašala, redkokdaj sta šla v lovišče in še redkeje zašla do Rudeka. Tam sta mi nekega lepega jesenskega dne ob slovesu dejala: »Nekoč sva bila ponosna, da sva lovca; danes pa si to komaj kdaj upava omeniti.« Takrat ju nisem razumel, zdaj ju razumem. In zato ju toliko bolj spoštujem in cenim. Tako preprosti možje, pa tako globoke misli. Rad se ju spominjam ne samo zaradi

lovske pravičnosti, pač pa tudi zaradi osebnega poštenja in njunega odnosa do stvarstva. In do skrivnosti v Rudekovi šumi, ki ne bi bila nikoli popolna, če se ne bi zgodila prigoda z jazbecem pod šlemom. Tirzeka in njegove zgodbe se je najraje spominjal Milan, ki je kot otrok sam doživel krvave spopade, celo med brati v rodnem Zagorju, od koder ga je po vojni pripeljalo življenje v kraje med Dravo in Muro. Ko sem bil še svež jager, sem mu lepega dne omenil, da sem videl srnjaka, kakršnega najbrž v življenju nikoli več ne bom srečal. »Veš, kaj, mladi mož, dobrega srnjaka buš videl sam enkrat in nikdar več. Zakaj ga nisi vstrelil, če je bil tak dober?« Molče sem mu prikimal, imel je prav. In res, tistega srnjaka nisem videl nikoli več. Kam se je skril, nihče ne ve.

VI.

Ko se spominjam teh možakov, se mi med spominjanjem vedno na hitro odvrti film v glavi in nekje od daleč slišim glas pokojnega deda, preprostega moža, ki so mu po domače rekli Šoštarov Johan. Če me spomin ne vara, mi je po enem od pogreb pri Sv. Antonu kot drobčenemu fantiču dejal, da vedno, ko se poslovi kdo od velikih, že od daleč nastane opazna praznina, ki jo občutimo šele čez čas. Prej se tega niti ne zavedamo. In še, da za vsa dobra dela pokojnih enkrat pride plačilo, če ne drugače, v obliki spoštljivega spomina. Na svetu smo zato, da delamo dobro, da drug drugemu pomagamo, se spoštujemo, ne pa da hlepimo in stremimo za bogastvom in slavo za vsako ceno, mi je še dejal. Kako prav je imel moj ded, Šoštarov Johan, in kako prav so imeli Rudek, Zdenko in Milan, trojica nerazdružljivih pod staro lipo z Anzlovo skrivnostjo, z jazbecem, šlemom in gomilo vred.

Narečne in nekatere druge manj znane besede:

*bentiti – robantiti
cizra, grah – fižol
gvant – obleka
haubtjaga – glavni lov
keblača – glava
kerlc – korenjak
kukla – jabolčnik
rafati se – pretepati se
ralca – palica ali prekla za fižol, fižolovka
šlem – iz več delov sestavljeno zlasti kovinsko pokrivalo za zaščito glave;
čelada
štala – hlev
šuma – gozd
vedrica – vedro za vodo
vlačiti – branati sveže zorano njivo
vraštvo – zdravilo*

BOGDAN BONE*Zvesta krila*

Sonata močvirja, trstičje, mlakuže,
pripeka, sopara, pastir kačji, luže.
Med rogoz in šaš, čez ločje in mlake
par čapelj odštevaj si plesne korake.

Iz bližnje vasice na rob paradiža
mladenič lic bledih s cevjo se približa.
Prešerno z življenji se drugih igra,
objestnost človeka meja ne pozna.

Zasliši se pok, samička obstane,
v krilo jo krogla hudobna zadane.
Njen ljubi vzleti, za njim si želi,
pod svod se ne dvigne, perut obvisi.

Pred vrati je zima in sever zaveje,
vsak ptič je v jati že, da odleti

za soncem na jug, za toplo besedo,
le njena perut za pot nima moči.

V jutru meglenem se jata vzdigne
visoko, visoko kot nikdar doslej.
K njej bela se čapljica grenko ozira,
ostala je sama kot nikdar poprej.

Sama čakala bo sredi močvirja,
da zima izpila bo zadnje moči.
Kako bo prestala, kako bo prebila,
Bog ve, vse te dolge in mrzle noči?

Iskal jo je v jati, iskal jo med brati
in sestrami, ko so leteli na jug.
Ni našel je tam, se vrnil je sam,
med mlake domače, v domači pristan.

Da skupaj pomlad bi pričakala spet,
da v dvoje prestaneta zimo in led.
A glad zdaj iz dneva v dan hujši je svat,
brez žab in kobilic ju stiska za vrat.

Ko prve odjuge življenje bude,
iz prve kopnine pokuka spet cvetje,
med telohom tožno sameva dekle,
brez njega, brez upa v ljubezni poletje.

Kje dragi je njen? Mar je odšel stran
in pustil jo samo v obupu brez dna?
Ne, mrtev leži, tu v snegu vkopan,
le veter ...
le veter z njegovim se perjem igra.

Narisi: Igor Pičulin

Na sejmišču Pomurskega sejma v Gornji Radgoni je bilo spet živahno

LOV

Leto 2022 je bilo, potem ko je tradicionalni lovski sejem v Gornji Radgoni leta 2021 odpadel zaradi epidemije covid-19, leto za: 12. Mednarodni sejem lovstva in ribištva, 6. Mednarodni sejem aktivnosti in oddiha v naravi Naturo, 13. Slovenski lovski dan, 15. Državno prvenstvo v oponašanju jelenjega rukanja, 9. Mednarodno tekmovanje v kuhanju lovskega golaža in ribje čorbe ter za 3. Mednarodno ocenjevanje divjačinskih salam.

Sejem je potekal od 8. do 10. aprila 2022. Da imamo slovenski lovci in ribiči toliko zvestih podpornikov zelene bratovščine in ribištva, si res nismo mogli misliti. Številčna pisana družina obiskovalcev in posebej vabljeni gostje so spet uživali v bogati in pestri sejmski ponudbi. Slavnostnega odprtja, ki je bilo na prireditvenem prostoru v hali A, so se med drugim udeležili **Janez Erjavec**, predsednik uprave Pomurskega sejma, **Stanislav Rojko**, župan Občine Gornja Radgona in lovec, mag. **Lado Bradač**, predsednik Lovski zveze Slovenije (LZS), mag. **Igor Miličič**, sekretar Ribiške zveze Slovenije, **Jože Prah**, predsednik Sveta za razvoj turizma pri Turistični zvezi

Slovenije, in **Anton Harej**, državni sekretar z Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Vsi imenovani so bili tudi glavni govorniki. Slavnostni govornik je bil **Alojz Kovšca**, predsednik Državnega sveta, ki je sicer tudi lovec.

Opaziti je bilo mogoče še mag. **Boža Zakrajška**, direktorja strokovne službe LZS, **Ludvika Rituperja**, predsednika Zveze lovskih družin (ZLD) Prekmurje, **Milana Kolariča**, predsednika ZLD Prlekija, in dr. **Arpada Köveša**, predsednika Uredniškega odbora glasila Lovec, Zlatorogove in Strokovne knjižnice ter spletne strani LZS. Pričakoval sem, da se bo prvi dan tako težko pričakovane sejma udeležilo več znanih slovenskih lovcev, zlasti iz dnevne politike, kandidatov in kandidatke za letošnje državnozborske volitve, saj je bil sejem le dva tedna pred volitvami, lovci in ribiči pa

smo močna volilna baza. Med gosti smo opazili mag. **Robert Režonjo**, glavnega direktorja Direktorata za gozdarstvo in lovstvo, in druge, pa tudi številne gostoljubne Prleke, Prekmurce, Štajerce. Na sejmu so bili tudi nekateri zaposleni delavci tamkajšnjega sejma – **Miran Mate**, pri Pomurskem sejmu zadolžen za odnose z javnostmi, ki nam je zaupal, da bo z letošnjega sejma poročalo kar 40 akreditiranih novinarjev, **Jana Dimec**, projektna vodja, in **Boris Nicolas Erjavec**, izvršni direktor sejma, ki so pripravili sejem skupaj s prizadevnim predsednikom uprave **Janezom Erjavcem**.

Za uvod v lep petkov lovski in ribiški dan, ki ga je obogatilo prijateljsko pristno druženje, so na lovske rogove zaigrali rogisti **Kulturno-umetniškega društva Prekmurski rogisti**, ki delujejo od leta 1972 in bodo jeseni

praznovali že 50 let aktivnega delovanja. Za svoj prispevek slovenski lovski kulturi so prejeli več odlikovanj LZS in drugih priznanih.

V pozdravnem nagovoru je predsednik uprave Pomurskega sejma **Janez Erjavec** najprej spomnil, da so **Združeni narodi** letošnje leto razglasili za mednarodno leto ribištva in ribogojstva, pa tudi za leto temeljnih znanosti za trajnostni razvoj gorskega sveta. »Prvega našega mednarodnega sejma lova in ribolova pred desetimi leti nismo organizirali le zato, da bi lovcem in ribičem omogočili boljšo ponudbo opreme in pripomočkov za lov in ribolov, ampak zato, ker smo verjeli, da sta ti dve dejavnosti in poslanstvi tako pomembni, da si zaslužita dostojno promocijo v širši javnosti. Čeprav se zelo radi pohvalimo, da imamo v Sloveniji neokrnjeno naravo, da imamo veliko gozdov, vodnega bogastva in izredno biodiverzitet, pa je na drugi strani tudi res, da vsa ta bogastva izgubljam hitreje kot na drugih koncih sveta. Če nas že epidemija ni dovolj opomnila na pasti razvoja današnje civilizacije in globalnih procesov, nas bo mogoče vojna in posledice,« je poudaril in nadaljeval, da ne razume, da v času sejma zaradi rekonstrukcije za prejo glavno dovozno cesto in da so delne zapore na skoraj vseh cestah celo v Gornji Radgoni. »Lahko se edino tolažimo s tem, da bo to zgolj v tem letu, ko je super volilno leto in da v ozadju niso kakšne širše zarote. Pristrčna hvala vsem institucijam, ki sodelujejo na tem sejmu. Obiskovalcem želim obilo koristnih informacij

Vse foto: Franc Rotar

Slavnostnega odprtja letošnjega mednarodnega Sejma lovstva, ribištva in Naturo se je udeležilo precej častnih gostov.

Mag. Lado Bradač med otvoritvenim govorom

in prijetnega druženja. Lovcem želim dober pogled, ribičem dober prijem, ljubiteljem narave pa dober razgled,« je še dejal neutrudni Erjavec.

Predsednik LZS mag. Lado Bradač je na začetku svojega aktualnega nagovora izrazil veselje, da država ceni naloge, ki jih opravljajo lovci v okviru javne službe. Poudaril je, da smo lovci z interventnim zakonom o afriški prašičji kugi naredili še en velik korak naprej. V minulih treh letih so se lovci pri reševanju teh težav izredno izkazali. Zahvalil se je tudi predsedniku Državnega sveta Kovšči, ki je sodeloval pri velikih aktivnostih. Mag. Bradač je povedal še, da je bil v dneh pred sejmom na Poljskem, ki je bliže Ukrajini. Povedal je, da je tam veliko beguncev. Vsak predavatelj, ki je sodeloval na strokovnem posvetu, je svoje predavanje zaključil z besedami: »Slava Ukrajini.« Ko je spregovoril nekaj besed s predsednikom ukrajinske lovske zveze, je šele razumel te besede. Vsi lovci Ukrajine so se vključili v obrambo domovine pred napadalci iz Rusije in prosili tudi lovce iz drugih držav, da bi organizirali pomoč. Njihov predstavnik je prišel zgolj zato, da je pripeljal otroke iz Ukrajine in se je že naslednji dan vrnil na bojišče. »Lovci se znajo braniti, lovci bomo znali obraniti našo domovino. Ko sem poslušal ljudi iz Ukrajine, so tudi meni privrela na dan nekatera čustva, saj sem tudi sam veteran vojne za Slovenijo. Ne želim si takih dogodkov, želim si sejmov, druženja. Pri tem pa ne smemo pozabiti, da zlo čaka in se moramo znati pripraviti tudi na take stvari. Zato pozivam vse, da stopijo v lovske vrste, da spoznajo življenje v naravi in se pripravijo za preživetje,« je potkal na vest slehernemu Slovencu in Slovenki. In za konec še dodal: »Danes se veliko govori o škodah od divjadi in o tem, da je treba

postreliti čim več divjadi. Ste kdaj pomislili, da je zelo dobro, če imamo blagovne rezerve tudi v naši zeleni, neokrnjeni naravi, ne v hladilniku, da bomo tedaj, ko jo bomo potrebovali, to divjačino lahko tudi pojedli za preživetje? To misel LZS vceplja vsem lovskim pripravnikom, ki stopajo v naše vrste. To, kar smo dobili od svojih prednikov, moramo ohraniti tudi za naše zanamce. Zato sem vedno vesel, kadar rečemo dober pogled,« je poudaril mag. Bradač. Vsem prisotnim je zaželel dober pogled in dober prijem ter izrazil željo, da bi obiskovalci tudi kaj kupili, da bodo razstavljalci še prihajali.

Slavnostni govornik, ki je tudi odprl letošnji sejem, Alojz Kovšca pa je povedal: »Lovstvo in ribištvo imata pomembno zgodovinsko vlogo. Ko se politiki prepirajo o tem, kaj naj bi se smelo loviti in kaj ne, kaj je moralno in kaj ne, kako naj sobivamo ljudje in narava na tako majhnem koščku sveta, so prav člani lovskih in ribiških druženj tisti, ki ohranjajo trezno glavo, spodbujajo organiziran in strokoven dialog ter povezovanje različnih deležnikov. Veliko ljudi se ukvarja z ljubiteljskim izražanjem svojega odnosa do ohranjanja narave. Vsi si želimo rek in gozdov, ki bi bili polni življa in čiste narave. Včasih gremo mimo spoznanj stroke in strokovnih argumentov. Včasih dajemo politično noto nečemu, kar ni naravni red. In tu imata lovska in ribiška zveza pomembno nalogo, da nalijeta javnosti čistega vina na podlagi znanja, izkušenj in argumentov. Ti lahko pripeljejo do pravih odločitev,« je navrgel. Za primer je navedel afriško prašičjo kugo, s katero se ukvarja stroka in še ne odmeva v javnosti, a nam lahko kmalu zelo spremeni naše življenje. »V primeru izbruha te bolezni ne bi bilo več sprehodov po gozdu, nabiranja gozdnih sadežev in gob.

V zaprta območja bi smeli le lovci in gozdarji, da ne bi z okužbo uničili domače živinoreje. To ni le neka oddaljena grožnja. LZS je tista, ki lahko zagotovi kadre, ki pa morajo biti primerno opremljeni in izurjeni, da bodo lahko pravilno ukrepali. Tudi ribiči so tisti, ki prvi zaznajo, da je nekaj narobe v vodotokih. Za to je potrebno veliko dela, odrekanj, predvsem pa dobra organizacija z neposrednim vplivom na politične odločevalce, da bodo lahko sprejeli pametne in kakovostne odločitve. Zaradi vse-

sednik mag. Bradač in direktor mag. Zakrajšek gostila nekatere svoje pomembne goste. Za veliko mizo so posedali tudi številni drugi, še največ preprosti slovenski in tuji lovci. V sklopu lovskega razstavnega prostora, ki je bil privlačen tudi zaradi nekaterih močnih lovskih trofejev in fotografij divjadi, je bil poseben razstaveni kotiček namenjen predstavitvi gozdnih živali v naravnem okolju. Na ogled je bila postavljena celostna podoba slovenskih lovskih čuvajev v lovišču.

Z leve: predsednik LZS mag. Lado Bradač, direktor LZS mag. Božo Zakrajšek, predsednik uprave Pomurskega sejma Janez Erjavec in predsednik Državnega sveta Alojz Kovšca

ga navedenega je treba imeti lovce in ribiče posebno v čislju. Saj jim ne gre samo za nabiranje lovskih in ribiških trofejev. Svoj prosti čas in življenje posvečajo ohranjanju narave in to so tisti ljudje, ki naravo, govoreč iz lastne izkušnje, najbolj poznamo,« je bil odločen Kovšca. V nadaljevanju je omenil še eno razsežnost slovenskega lovstva, in sicer, da je LZS najmočnejša oborožena sila v Sloveniji: »Več kot 22 tisoč je lovcev, ki svoje kakovostno orožje znajo uporabljati. Lovci poznamo vsak kotiček Slovenije, in če bo treba, smo poleg vojske in policije zadnja sila, ki lahko to državo brani z orožjem.« Na koncu je izrazil prepričanje, da bomo prav vsi na sejmu sami odkrili številne nove razsežnosti slovenskega lovstva, ribištva in preživljanja prostega časa v naravi, pa tudi njihov gospodarski potencial.

Sejem je spet zbliževal in povezoval ...

»Zastavonoša« letošnjega lovskega sejma je bila spet LZS, saj sta bili postavitev in ureditev razstavnega prostora ponovno edinstveni, razstaveni prostor LZS je bil sploh največji med vsemi. Zanimiv in privlačen je bil tudi zaradi tradicionalne »lovske sobe« LZS, v kateri sta pred-

Na sejmu so bili predstavljeni tudi izjemni rezultati naših lovskih strelcev na mednarodnih tekmovanjih. O uspehih je kar žarel prizadevni predsednik Komisije za lovsko strelstvo in lovsko orožje ter selektor lovskih strelcev **Matija Janc**. Da so mladi prihodnost naše družbe, se dobro zaveda tudi naša krovna organizacija. Zato lovci mlade obiskujemo v šolah in vrtcih, kjer jih seznanjamo z naravovarstveno vlogo lovstva, z organizacijo lovskih taborov mladim. Na sejmu je bilo predstavljenih kar nekaj publikacij, namenjenih mladim, morebiti našim prihodnjim lovcem. V prodajnem kotičku LZS, na katerem sta bila poslovna sekretarka LZS **Barbara Ložar** in tajnik založništva LZS **Andrej Miklavčič**, je bilo mogoče kupiti izbrane knjige, družabne igre in druge zanimivosti iz reklamnega programa LZS.

Razstaveni prostor je bil bogat tudi zaradi predstavitve lovskega **Dobrodelnega združenja Diana**, ki je za obiskovalce pripravilo bogat srečelov. V sklopu obširnega razstavnega prostora LZS je letos prvič deloval simulator streljanja na divjad v pokrajini v 3D-tehniki, ki ga je vodil Janc. Da lovce še kako zanima tudi streljanje na tak način, je bila

najbolj zgovorna dolga čakalna vrsta želnih strelcev. Na voljo so imeli dve vrsti pušk »airsoft« – z rdečo piko in z optiko. Zadelek je bil viden zaradi oddajanja toplotne energije krogel. Res je bilo zanimivo, privlačno in realistično strelsko doživetje.

Da se je na sejmu tudi letos tako bogato in vsečno predstavila LZS, ima največ zaslug petčlanska delovna skupina **ZLD Prlekija**, v kateri so neutrudno delali: vodja postavitve **Milan Kolarič**, **Franc Smolko**, **Branko Horvat**, **Vlado Muhič** in **Aleksander Kolarič**, pa tudi nekateri zaposleni iz strokovne službe LZS, ki so bili vse tri dni dežurni na našem razstavnem prostoru. Roko na srce, vsi skupaj so se letos še posebej potrudili, da je bil sejem v resnici spet pester, zanimiv, privlačen in bogat. Skratka: bil je živ. Tudi zaradi drugih obsejskih dejavnosti.

Omeniti moramo zanimivo državno razstavo psov lovskih pasem CAC, ki jo je organiziralo **Lovsko-kinološko društvo (LKD) Maribor**. Pestro ni bilo samo na prvi dan slavnostnega odprtja, ampak vse tri dni. Največji pečat letošnjemu sejmu so s svojimi ocenami ponovno dali številni obiskovalci, ki so imeli kaj videti. Na skupaj 9.400 m² razstavnih površin je svoje razstavne prostore in koticke zanimivo, privlačno in bogato uredilo kar 155 razstavljalcev, in sicer 110 domačih in 45 tujih. Na sejmu je sodelovalo 13 držav. Med stalnimi domačimi in tujimi razstavljalci smo ponovno srečali stare znance, tudi naše zveste oglaševalce, ki so poskrbeli za lepo predstavitev svoje poslovne dejavnosti. Spet so bili najštevilnejši slovenski in tuji puškari, trgovci športne-

Predsednik Državnega sveta Alojz Kovšca je svoje lovsko strelsko znanje postavil vsem na ogled na sodobnem sejmskem strelišču LZS.

ga in lovskega orožja, optike, lovške opreme za lov in prosti čas. Mednarodni sejem zelenega turizma in bivanja v naravi je zgledno predstavil našo zeleno državo. Marsikaj je bilo mogoče videti na mednarodni razstavi starodobnikov *Avto-moto klasika*, pa tudi na razstavnem prostoru terenskih avtomobilov, kjer smo opazili, da so se zanje še najbolj zanimali lovci.

Naši zvesti podporniki in oglaševalci

Zagotovo si nekateri naši domači zvesti razstavljalci in oglaševalci ter druge sodelujoče organizacije zaslužijo, da jih tudi posebej omenimo: **Zavod za gozdove Slovenije**, ki je imel drugi največji razstaveni prostor, na katerem so opazili tudi našega nekdanjega generalnega sekretarja mag. **Štefana Vesela**, ki je bil tokrat oblečen v gozdarsko opravo, **LKD Maribor**, **Slovensko zvezo za sokolarstvo in zaščito ptic ujed**, še posebej pa **Ribiško**

zvezo Slovenije, **Kinološko zvezo Slovenije**, **Turistično zvezo Slovenije**, **Čebelarstvo zvezo Slovenije** in **Planinsko zvezo Slovenije**, s katerimi ima LZS podpisan sporazum o sodelovanju na področju trajnostnega razvoja. Na sejmu se je predstavila tudi **Slovenska vojska**; stotnik **Anton Buček** nam je zaupal, da je pri Slovenski vojski trenutno zaposlenih 62 vrhunskih športnikov, pa tudi **Društvo ljubiteljev ptičarjev, Racocon, d.o.o.**, center za **promocijo in pospeševanje športnega ribolova in ribiškega turizma**, **Strelska zveza Slovenije**, ki je obiskovalcem lepo organizirala streljanje na tarčo, **Puškarnstvo Skobir** iz Slovenj Gradca, ki je tudi letos predstavilo puškarski poklic, **Koptex, d.o.o.**, iz Nove Gorice, **Puškarnstvo Špendal** iz Ljubljane, **Puškarnstvo Jernej Vute** iz Maribora, **Puškarnstvo Huberta Pregla** iz Malega Polja, **Swarovski Optik**, **Lovska trgovina Slovarms** iz Divače in drugi. Tudi slovenske lovsko krojače

smo obiskali: **Šiviljstvo Lidija Šmigoc** in **Modno Krojaštvo Šmigoc** iz Spuhlje pri Ptujju in še nekatere druge. Krojači in trgovci lovskih oblačil so nam zaupali, da zadnji dve leti covid-19 ni toliko vplival na šivanje in prodajo lovskih oblačil, saj je lov potekal nemoteno, le slavnostna lovsko srečanja so bila omejena in da so potrebovali nova lovsko oblačila, lovske kroje in za slavnostno podelitev lovskih spričeval.

Vsak dan sejma so lovski pevci in rogisti z dobrim petjem in lepimi melodijami lovskih rogov popestrili program letošnjega uspelega sejma: **Lovski rogisti Zeleni vrh - Vuzenica**, **Notranjski rogisti**, **Savinjski rogisti**, **KUD Simon Jenko - Lovski pevski zbor (LPZ) Medvode**, **Rogisti Lovske družine Muta**, **Dobovski rogisti**, **LPZ Globoko**, **KD Križevski rogisti**, **Lovski oktet Javornik - Postojna**, **Pevsko društvo Prekmurskih lovcev**, **Kulturno društvo Zasavski rogisti - Litija**, **LPZ Bloke**, **Rogisti LZ Maribor**, **LPZ Zlatorog - Vipava**, **LPZ LD Škale** in rogisti **ZLD Ptuj - Ormož**. K utečenim samostojnim nastopom je svoje prispeval tudi **Rudi Slogovič**, član Komisije za lovsko kulturo in odnose z javnostmi pri LZS, ki je bdel nad nemotenim potekom nastopov.

Kaj ob koncu tokratnega sejemskega poročanja se je zapisati o zelo živem in pestrem sejmu LOV 2022? Morda še to, da je spet vse ljubitelje lovstva, ribištva, oddiha v zdravi naravi, pristnega tovarištva in druženja zblíževal in povezoval.

Srečno, sejem LOV 2024, čez dve leti na stari lokaciji na sejmišču Pomurskega sejma.

Franč Rotar

15. aprilsko sejmsko oponašanje jelenjega rukanja

LOV

V Sloveniji je bil uradni začetek tekmovalnega oponašanja jelenjega rukanja leta 2008, in sicer na prvem Državnem prvenstvu pri gradu Snežnik v Loškem Potoku. Takrat je bil zmagovalec lovec in vrtnarski mojster **Simon Ferline**, član Lovske družine (LD) Puščava. Od takrat do sedaj je **Lovska zveza Slovenije (LZS)** s svojo **Komisijo za lovsko kulturo in odnose z javnostmi (KLKOJ)**

Trije letošnji najboljši oponašalci jelenjega rukanja so prejeli lepe pokale (z leve stojijo): predsednik LZS mag. Lado Bradač, tretjeuvrščeni Tadej Klemen, zmagovalec Janez Podkrižnik, drugouvrščeni Franz Hirm, predsednik KLKOJ mag. Jani Šalamon in predsednik uprave Pomurskega sejma Janez Erjavec.

ter **Sekcijo oponašalcev jelenjega rukanja** organizirala že 15 državnih in nekaj manj mednarodnih tekmovanj.

V okviru letošnjega *Sejma lovstva, ribištva in oddiha v zdravi naravi* je spet potekalo tekmovanje v oponašanju jelenjega rukanja. Kot pri vseh prejšnjih tekmovanjih je tudi za letošnje, ki je bilo v nedeljo, 10. aprila, popoldan na notranjem prireditvenem prostoru v hali A, veliko zanimanja. Pripravili so ga LZS in **KLKOJ**, **Pomurski sejem in Zveza lovskih družin (ZLD) Ptuj - Ormož**, na čelu katere je doc. dr. **Srečko Felix Krobe**. Na tekmovanju ga je zastopal strokovni tajnik **Matej Španinger**.

Nad tekmovanjem, ki je pote-

Janez Podkrižnik, letošnji zmagovalnik v oponašanju jelenjega rukanja iz LD Ljubno ob Savinji

kalo v pravem športnem duhu, so bdeli vodja tekmovanja in predsednik KLKOJ mag. **Jani Šalamon**, namestnika sta bila **Gabrijel Košir** in **Milan Tepej**, član pa **Matej Sedej**. Udeležilo se ga je tradicionalnih deset tekmovalcev: **Tadej Klemenšek** (LD Solčava), **Simon Ferlinc** (LD Puščava), **Marko Mavri** (LD Podbrdo), **Damjan Zdovec**, **Franc Hirm**, dr. **Blaž Šuler** (Društvo za ohranjanje lovske kulture Črna na Koroškem), **Matic Oberstar** (LD Ribnica), **Janez Podkrižnik** (LD Ljubno ob Savinji), **Jan Kmetec** (LD Podvelka) in **Zorko Frančeskin** (LD Trstelj - Kostanjevica).

Zanimivo in privlačno tekmovalstvo si je ogledalo res veliko obiskovalcev, ki so navijali in spodbujali rukače, kar potrjuje, da ta tradicionalna sejemska lovska prireditev ni zanimiva samo za lovce, ampak tudi za druge ljubitelje in podpornike zelene

bratovščine. Tudi družina posebej vabljenih gostov je bila navdušena nad res tekmovalnim nabojem rukačev. Med njimi smo opazili **Janeza in Borisa Erjavca**, predsednika uprave in izvršnega direktorja Pomurskega sejma, mag. **Lada Bradača**, predsednika LZS, mag. **Boža Zakrajška**, direktorja Strokovne službe LZS, in druge.

Občinstvo sedmi sodnik

Številčno občinstvo je tiho in pozorno, kot so to počeli tudi sodniki, poslušalo tekmovalce

cipline: oglašanje starega jelena, ki išče košuto, oglašanje glavnega jelena s tropom košut, in oglašanje zmagovalnega jelena v boju. Kot rezervna disciplina je bilo oglašanje mladega jelena, ki išče košute. Glavni sodnik je bil **Ernest Kerčmar**, sodili pa so še **Pavel Nared**, **Ivan Okrajšek**, **Saša Zdovec**, **Vital Šuligoj** in **Urban Košir**, ki so sproti ocenjevali vsakega tekmovalca posebej od 1 do 6 točk. Po tihem so si točke zapisovali tudi nekateri iz občinstva; postali so sedmi sodnik, saj

Prejemnik bronaste plakete za lovsko kulturo Peter Polončič Ruparčič (v sredini) v družbi mag. Lada Bradača (levo) in mag. Janija Šalamona (desno)

in njihovo oponašanje jelenjega rukanja. Rukači so bili oblečeni v zelene lovske kroje, za posnemanje oglašanja jelenov pa so uporabili kravje rogove, lupino morskega ježka tritona, najpogostejše pa plastične rogove.

Letos so bile razpisane tri dis-

so hitro znali presoditi, kateri tekmovalci so ustvarili zelo podoben zvok, kot bi ga lahko slišali tudi v naravi med naravnim jelenjim paritvenim dogajanjem.

Na koncu res zanimivega in privlačnega rukaškega tekmovanja je posebna komisija vsakemu tek-

Komisija za lovsko kulturo in stike z javnostmi (KLKOJ) je v okviru zaključka zelo uspešnega rukaškega tekmovanja podelila bronaste in srebrne plakete za lovsko kulturo. Podelila sta jih predsednik Lovske zveze Slovenije mag. **Lado Bradač** in predsednik KLKOJ mag. **Jani Šalamon**. Bronaste plakete so prejeli: **Damijan Zdovec** (Društvo za ohranjanje lovske kulture Črna), **Branko Žunič** (ZLD Kočevje), **Matic Oberstar** (LD Ribnica), **Peter Polončič Ruparčič** (Društvo likovnikov Ljubljana) in **Klemen Šušteršič** (LD Rakitna). Srebrne plakete pa so prejeli: **Gabrijel Košir** (LD Borovnica), **Igor Pičulin** (LD Jošt) in **Zorko Frančeskin** (LD Kostanjevica na Krasu).

movalcu posebej prisodila končno strokovno oceno. Odločila je, da je letošnji zmagovalac z osvojenimi 87 točkami postal Janez Podkrižnik, drugo mesto si je s 83 osvojenimi točkami prirukal Franz Hirm in tretjega s 66 točkami Tadej Klemen. Najboljšim letošnjim oponašalcem rukanja so lepe pokale – doprsno skulpturo močnega jelena – podelili mag. Bradač, mag. Šalamon in Janez Erjavec. Za lep in pester glasbeni program so poskrbeli rogisti **Kulturno-umetniškega društva ZLD Ptuj - Ormož** in **Lovski pevski zbor LD Škale**. Prireditev je všečno povezovala **Nikita Jaklič**.

Franc Rotar

Tretje Mednarodno ocenjevanje divjačinskih salam

LOV

Na 3. Mednarodnem ocenjevanju divjačinskih salam, ki je bilo 10. aprila 2022 v okviru lovskega sejma v Gornji Radgoni, je sodelovalo 27 izdelovalcev salam. Na čelu komisije je bil predsednik **Zdenko Čuš** iz Lovske družine (LD) Pobrežje - Miklavž, člani pa so bili **Irena Kos** s Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije – Zavod Celje, **Jasmina Himelrajh Kraner** iz podjetja Panvita MIR, d. d., in **Zdenka Tompa**, gastro-nomka, kuharica in kuharska učiteljica. Komisija je ocenila 47

prijavljenih suhomesnatih izdelkov.

Nagrajenih je bilo 41 izdelkov,

nenagrajenih pa šest. Izločen ni bil noben izdelek. Prvak tretjega Mednarodnega ocenjevanja div-

V družbi Borisa Nicolasa Erjavca, izvršnega direktorja Pomurskega sejma, in Zdenka Čuša, predsednika tekmovanja, absolutni zmagovalac letošnjega ocenjevanja divjačinskih salam Martin Šestan, član LD Cirkovce, ki je naredil najokusnejšo salamo iz gamsjega mesa.

jačinskih salam je postal **Martin Šestan** s Pragerskega, in sicer z gamsjo divjačinsko salamo. **Šestan**, član LD Cirkovce, je za najbolj slastno in najkakovostnejšo divjačinsko salamo iz gamsvega mesa prejel 56,40 točke od 60. Z drugo oceno (56,30 točke) se lahko ponaša **Kmetijska zadruga Tolmin, z. o. o.**, za salamo divjega prašiča, s tretjo oceno (56,20 točke) pa prav tako **Martin Šestan** za jelenjo salamo.

Na sejmski pomurski salami-jadi so bili med elitnimi prejemniki zlatih, srebrnih in bronastih medalj še **Dušan Bevc** iz Mirne, ki je prejel dve zlati medalji za divjačinski salami iz mesa divjega prašiča in jelena, **Jože Bevc** iz Mirne zlati medalji za salami iz mesa damjaka in jelena, **Blaž Dular** iz Straže dve zlati medalji za salami iz jelenjega mesa, **David Flajnik** iz Podčetrka zlato meda-

ljo za divjačinsko salamo, **Avzug Gerdej - Kajzar** iz Mežice zlato medaljo za salamo iz mesa divjega prašiča in srebrno medaljo za salamo iz jelenjega mesa, **Kmetijska zadruga - Tolmin** je prejela zlato medaljo za jelenjo salamo in salamo iz mesa divjega prašiča, **Kmetija Hubert in Blaž Kordež** z avstrijske Koroške sta prejela kar tri zlate medalje, in sicer za gamsjo, jelenjo in iz mesa divjega prašiča, **Matjaž Košir** iz Črnuč zlato medaljo za salamo iz mesa divjega prašiča, **Andrej Košmrlj** iz Novega mesta zlato medaljo za salamo iz mesa jelena in divjega prašiča, **Petra Košmrlj Kralj** iz Šentjerneja zlato medaljo za salamo iz jelenjega mesa, **Roman Kragl** iz Sevnice zlato medaljo za salamo 055, **Mesnica, Simon**

Šemrov, s. p., Zgornje Jezersko zlato medalji za jelenjo in gamsjo salamo, **Rudi Mlinarič** iz Sevnice zlato medaljo za mešano salamo iz svinjine in govedine, **Robert Greif** iz Frama zlato medaljo za divjačinsko salamo, **OPG Perhoč** iz Sv. Martina na Muri zlato medaljo za salamo iz jelenjega mesa in mesa divjega prašiča, **Milan Rebec** iz Vitomarcev zlato medaljo za salamo iz damjakovega mesa in srebrno za divjačinsko salamo, **Sebastijan Lipeč, s. p.,** iz Radeč zlato medaljo za jelenjo salamo in bronasto medaljo za salamo iz mesa divjega prašiča, **Martin Šestan** s Pragerskega zlato medalji za salami iz jelenjega mesa in gamsjega, **Tone Tratnjek** iz Gornje Radgone zlato medalji za divjačinski salami Mojca in

Da je letošnje sejemsko ocenjevanje divjačinskih salam v celoti odlično uspelo, so bili navdušeni predstavniki pokroviteljev, izdelovalci in tudi občinstvo. Tako pa je tekmovanje ocenil predsednik komisije Zdenko Čuš: »Komisija za ocenjevanje divjačinskih salam ugotavlja, da so poslani vzorci suhih salam bili zelo dobre kakovosti. Veseli nas, da pridobiva divjačina v naši kulinariki mesto, kakršnega si nedvomno zasluži. Vse zastopane salame so bile salame z mesom, visoke divjadi. Osebnost sem pogrešal le medvedjo salamo. Prepričan sem, da izdelujejo tudi salame iz medvedjega mesa, nihče pa je še ni poslal na ocenjevanje. Upam, da bo na naslednjem ocenjevanju prisoten tudi ta izdelek. Spoštovani lovski tovariši, za promocijo mesa naše divjadi lahko naredimo največ mi sami, zato pogumno naprej.«

Kaja, Vinogradništvo Kolarič iz Gornje Radgone zlato medaljo za divjačinsko salamo in divjačinski kulen, **Miran Zupančič** iz Mengša zlato medaljo za jelenjo salamo in bronasto medaljo za salamo iz divjega prašiča, **Milan**

Zver iz Beltincev srebrno medaljo za polsuho divjačinsko klobaso in **Franz Hirm** z avstrijske Koroške srebrno medaljo za divjačinsko salamo iz jelenjega mesa.

Franz Rotar

Lovski in ribiški kuharji so se spet izkazali

LOV

V okviru letošnjega radgonskega lovskega sejma je bilo kar nekaj dobro obiskanih tradicionalnih obsejmskih prireditvev. Med njimi je bilo tudi 9. Tekmovanje v kuhanju lovskega golaža in ribje čorbe, ki na sejmu velja za težko pričakovano ter za najbolj zanimivo in privlačno, saj je za lovsko in ribiško kulinariko največ zanimanja med obiskovalci. Tekmovanja, ki je potekalo na cvetno nedeljo, 10. aprila, na platoju pred halo A, se je udeležilo kar 18 ekip iz Slovenije.

Za sodelovanje so lepa pisna priznanja *Sejma Lov* prejele ekipe: **Društvo Slovenskih lovk** – Koper, **Zvitorepci** – Borovnica, **Lovska družina (LD) Ruše, LD Gornja Radgona** – Miklavž na Dravskem polju, **Društvo Pri vročem kotličku** – Vojnik, **LD Janžev Vrh** – Maribor, **Lovsko dobrodelno združenje Diana** – Rakek, **LD Kras** – Dutovlje, **LD Apače, Bambi tim** – Gornja Radgona, **LD – SH** – Sv. Jurij ob Ščavnici, **Zgornjesavski starodobniki** – Nazarje, **Slovenska jedoljubna stranka** – Haloze in Maribor, **Društvo A.R.O. Trnje** – Črenšovci, **LD Negova** – Spodnji Ivanjci, **LD Zreče, Igor Kapusta in Daniel Šiler Grill point** – Brežice in **Združenje invalid Brežice**.

Priznanja v kuhanju ribje čorbe iz Slovenije, Hrvaške in Srbije je

Nad celotnim *Sejmom Lov* je tudi tokrat bdela prijazna in odgovorna **Jana Dimec**, projektna vodja sejma LOV, ki nam je zaupala oceno o letošnjem celotnem dogajanju na sejmu: »*Pomurski sejem, razstavljalci in obiskovalci smo nestrpnost pričakovali, da se po malo daljši odsotnosti ponovno srečamo na Sejmu Lov v Gornji Radgoni, kjer so se nam obetali trije dnevi doživetij, druženja in ugodnih nakupov. Sejem Lov je upravičil pričakovanja. Razstavljalci so ponudili kakovostno in pestro izbiro lovskega orožja, optike, oblačil, obutve in opreme za lov, ribolov, športno strelstvo in kinologijo. Veliko poučnega in zanimivega so obiskovalci lahko spoznali ob ogledu strokovnih razstav najpomembnejših slovenskih krovnih organizacij s področja lova, ribolova in gospodarjenja z naravo. Lovska zveza Slovenije je na osrednjem razstavnem prostoru predstavila svoje številne dejavnosti, soorganizirala Slovenski lovski dan, ki je bil letos posvečen problematiki risa v Sloveniji, izpeljala državno prvenstvo v oponašanju jelenjega rukanja in nastope lovskega rogostov in lovskega pevskih zborov. Sejem je vabil k dobremu razpoloženju tudi s številnimi družabnimi prireditvami. Ob tej priložnosti se zahvaljujemo vsem nastopajočim, ki vsakokrat prijetno popestrijo spremljajoči program sejma. Predvsem pa je treba omeniti kulinarika doživetja v okviru Sejma Lov, ki so vsako leto pomembnejši sestavni del sejma. Pred pričetkom sejma je potekalo 3. Mednarodno ocenjevanje divjačinskih salam. Letos se je ocenjevanja udeležilo 27 izdelovalcev divjačinskih salam s 47 izdelki. Število sodelujočih, prijavljenih in najboljših ocenjenih z vsakim ocenjevanjem narašča. Ocene in opombe strokovne ocenjevalne komisije pripomorejo k temu, da se kakovost divjačinskih salam ohranja oziroma izboljšuje, kar dokazuje tudi vedno večje število podeljenih zlatih medalj. Zadnji dan sejma je potekala svečana podelitev prejetih medalj, srečanje na sejmu pa je bila tudi priložnost za degustacije in izmenjavo izkušenj. V nedeljo pa je potekalo že tradicionalno Mednarodno tekmovanje v kuhanju lovskega golaža in ribje čorbe. Ekipa se zavzeto pripravljala na tekmovanje, zelo privlačno so okrasile svoje prostore, ki so bili prava paša za oči, kot so bili lovski golaži in ribje čorbe prava paša za brbončice. Dogajanje je bilo začinjeno z dobro voljo, druženjem in glasbenimi vložki ekip, ki so vsi skupaj zakuhali odličnih dogodek. Zaključek sejma pa je zaznamovala še podelitev nagrad najboljšim ekipam. Odmerna je bila tudi dobrodelna akcija prodaje lesenih skulptur avtorja Mirka Grašiča za begunce iz oblegane Ukrajine. Na prihodnjem sejmu Lov bo tekmovanje v kuhanju praznovalo desetletnico, zato še posebej vabljeni k sodelovanju. Prepričani smo, da je takšen sejem v Gornji Radgoni treba obdržati in nadgrajevati in ponosni in hvaležni smo, da nas pri tem spremlja Lovska zveza Slovenije in številni lovci, ki tradicionalno obiščejo sejem. Prijazno vabljeni na Sejem Lov 2024«.*

prejelo 13 ekip, in sicer: **Društvo A.R.O. – Trnje, Združenje invalid** – Brežice, **Vladimir Sever, Mitja in Jan Omerzu – Racoon**

– Ljubljana, **Zvonko Hotko, Branko Čovran, Ivica Kuzmički in Vesna Stergar** – Ribiška družina (RD) Brežice, **Ivica Prezelj**

– Dragon Aluminium Boats, **Marjan Barbič in Darinka, Roman in Fadila Predanič** – RD Brežice, **Domen Štefanič, Drago Gril, Marko Bezek** – RD Brežice, **Šafran, Igor Kapusta in Daniel Špiler** – Gril Point – Brežice, **Munib Crnalič in Hasan Delić** – RD Medvode in **Milan Kneživič Smrki** – Vukovar.

Organizacijo so podprli: **Pomurski sejem, Racoon, d.o.o., Lovska zveza Slovenije, Ribiška zveza Slovenije** in drugi.

Kuhane »jedi na žlico« so kmalu pošle

Po dolgotrajni mrzli in suhi zimi, sneg je obdaril le Koroško in Gorenjsko ter visokogorje, prve dni aprila pa je pobelil tudi druge kraje, je že kar sončna in topla aprilaska cvetna nedelja privabila množičen obisk. To samo potrjuje, da se ljudje radi udeležujejo tekmovalnih prireditev, zlasti takih, kjer je družabno in veselo, za povrh pa je mogoče kaj pojesti tudi zastoj. Tudi tokrat je bilo tako.

Lovski in ribiški kuharji so se letos spet izkazali. Menda so se tekmovanja udeležile najboljše ekipe, preizkušeni stari kuharski mački, ki jim niso tuje »jedi na žlico«. Omeniti velja, da že od leta 2011 celoten potek tekmovanja in ocenjevanja kuhanja lovskega golaža in ribje čorbe poteka drugače, in sicer, da ločeni strokovni komisiji najprej ocenita videz in urejenost terenske kuhinje, sesto-vo in potek kuhanja. Na koncu pa pod skrito šifro ocenita še kuhane jedi. In prav je tako, so povedali nekateri najboljši poznavalci pravega lovskega golaža ter prav začinjene in pekoče ribje čorbe.

Vse foto: Franc Rotar

Najokusnejši lovski golaž je skuhala ekipa Društva slovenskih lovk iz Sežane v sestavi: Ibrica Kocjančič, Vesna Šolinc in Dagmar Stojanšek v družbi predsednice komisije Zdenke Tompa, izvršnega direktorja sejma Borisa Nicolasa Erjavca in člana komisije Milana Kolariča.

Vse kuhane »jedi na žlico« so obiskovalci kmalu pojedli.

V kuhanju ribje čorbe se je najbolj izkazala ekipa Milana Kneževića Smrkija iz Vukovarja.

Tudi nad letošnjo organizacijo in potekom tekmovanja v kuhanju lovskega golaža in ribje čorbe je bdel Blaž Jaklič, projektni vodja Pomurskega sejma. Kuhanje lovskega golaža je ocenjevala strokovna komisija v sestavi: predsednica Zdenka Tompa ter člana Dušan Zelko in Milan Kolarič. Ribjo čorbo je ocenje-

vala strokovna komisija, v kateri so bili, razumljivo, sami ribiči: predsednik dr. Gyorgy Novics ter člana Ivan Urbanč in Siniša Slavinič.

Kar nekaj ekip je kuhalo lovski golaž in ribjo čorbo. Po oceni utečene in usklajene strokovne komisije v kuhanju lovskega golaža je najbolj skrbno narezala čebulo,

jo počasi, do rumenega pražila, narezala divjačinsko meso, dodala »skrivnostne« začimbe in nato na zmernem ognju skrbno in počasi kuhala ter natančno vihtela kuhalnico zmagovalna ekipa Društva slovenskih lovk iz Sežane, v kateri so bile Ibrica Kocjančič, Vesna Šolinc in Dagmar Stojanšek. Omenjena ekipa je skuhala daleč najokusnejši lovski golaž, ki se ga ne bi sramovali najboljši slovenski kuharji. Tik za njimi je bila ekipa Postonjsko-Bistriške zveze lovskih dručin. Tretji najboljši lovski golaž sta skuhali ekipi LD Janžev Vrh in Bjelovarski sajam.

Tudi komisija, ki je ocenjevala tekmovanje v kuhanju ribje čorbe, ni imela lahkega dela, kar samo dokazuje, da je vedno več ljubiteljskih kuharjev, ki znajo vrhunsko skuhati ribjo čorbo. Prvo mesto si je »prikuhala« ekipa Milana Kneževića Smrkija iz Vukovarja, drugo ekipa Muniba Crnalića Čela in Hasana Delića – RD Medvode in tretje ekipa Igorja Kapuste in Daniela Špilerja – Gril Point Brežice.

Letošnjega lovskega in ribiške-

Najokusnejši lovski golaž je skuhala ekipa Društva slovenskih lovk iz Sežane, ribjo čorbo pa ekipa Milana Kneževića iz Vukovarja.

ga kuhanja se bodo številni obiskovalci zagotovo radi spominjali tudi po lepo urejenih terenskih kuhinjah, prešerno razporejenih kuharjih, ki so vsakega, ki jih je obiskal, postregli z dobro voljo, pijačo in tudi z malo malico. Kuharji so gotovo najbolj uživali ob pogledu, kako so številni obiskovalci slastno pojedli lovski golaž in ribjo čorbo. To jim je bilo v največje priznanje za dobro kuhanje in zgovoren dokaz, da so jedi iz lonca vedno bolj priljubljene med sejmskimi obiskovalci, pa ne samo zato, ker so zastoj, ampak zaradi dobrih okusov. Zmagovalni ekipi sta prejeli za nagrado veliki majolki, pisni priznanji in praktične nagrade, ki sta jih podelila sodnika Zdenka Tompa in Milan Kolarič ter izvršni direktor Pomurskega sejma Boris Nicolas Erjavec.

Franc Rotar

13. Slovenski lovski dan

V Gornji Radgoni sta v soboto, 9. aprila 2022, v okviru 12. Mednarodnega sejma lovstva in ribištva Strokovno-znanstveni svet Lovske zveze Slovenije (LZS) in Projektna skupina LIFE Lynx pripravila strokovni posvet na temo *Ris v Sloveniji: uspeh slovenskega lovstva?* Predavatelji iz Slovenije in Hrvaške so govorili o vplivu

Foto: Jasna Kovačič Štuka

Udeleženci 13. Slovenskega lovskega dne so v dvorani 1 Pomurskega sejma z zanimanjem prisluhnili novim spoznanjem o risu v Sloveniji.

risa na upravljanje z divjadjo, o tem, koliko risov lahko pričakujemo v Sloveniji v prihodnosti, kako spremljamo rise in kako ohraniti ustrezno gensko pestrost med risi.

Dogodek je bil v celoti namenjen ozaveščanju o pomembnosti ohranjanja risa in vključenosti lovcev v aktivnosti za preprečitev ponovnega izumrtja risa v Sloveniji. Strokovnjaki so predstavili biologijo in ekologijo risa, pomen doselitev novih risov za izboljšanje genskega stanja populacije in preiskovanje nezakonitega lova. Lovci, ki sodelujejo in pomembno prispevajo k uspešnosti projekta, so delili svoje izkušnje iz spremljanja

(monitoringa) risa in doselitev risov s Karpatom.

Približno 70 udeležencev posveta so pozdravili zvoki iz lovskih rogov **Križevskih rogistov**. Kot prvi je zbrane v dvorani 1 **Pomurskega sejma** nagovoril izvršni direktor Pomurskega sejma **Boris Nicolas Erjavec**, ki je dejal: »Za Pomurski sejem je ta sejem nekaj posebnega, je sejem z dušo. Ta obarvanost sejma v zeleno nas dodatno motivira in veseli.« Nato je občinstvo pozdravil mag. **Robert Režonja**, generalni direktor Direktorata za gozdarstvo in lovstvo, ki deluje pod okriljem Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

Poudaril je pomen sodelovanja in dialoga različnih deležnikov pri reševanju vprašanj s področja lovstva. Predsednik Strokovno-znanstvenega sveta LZS dr. **Boštjan Pokorny** pa je povedal, da se veseli dogodkov, predavanj in razprave na koncu. »Prepričan sem, da smo vsi udeleženci v tem prostoru veseli, da se ris vrača,« je še dejal.

Predsednik LZS mag. **Lado Bradač** je poudaril pomen skrbi za naravo in ohranjanje biotske raznovrstnosti, glede sejma, ki ga leta 2021 ni bilo zaradi epidemije covid-19, pa je povedal: »Res je čas, da pridemo, da pogledamo, kaj je novega, in se pogovorimo.«

Prireditve je povezoval **Tilen Hvala**, svetovalec za projektno delo na LZS.

Poleg predsednika LZS mag. Bradača so predavali še **Vedran Slijepčević**, **Rok Černe**, dr. **Ivan Kos**, dr. **Tomaž Skrbinišek**, **Jernej Javornik**, **Miha Marolt**, **Peter Benedik**, **Stanko Anzeljc**, dr. **Hubert Potočnik**, dr. **Matija Stergar**, **Tomaž Berce** in mag. **Uršula Belaj**. Predavanjem je sledila razprava.

Povzetki s strokovnega posveta so objavljeni na spletni strani LZS. Več o dogodku bomo objavili v eni od prihodnjih števil *Lovca*.

Jasna Kovačič Siuka

Umrli je Đuro Dečak, aktualni predsednik Hrvaške lovske zveze (1952–2022)

Đuro Dečak je postal lovec leta 1975, ko je pri 23 letih opravil lovski izpit. Prelomnica, ki bo zaznamovala hrvaško lovstvo, je leto 1998, ko je Dečak postal predsednik **Hrvaške lovske zveze** (Hrvatski lovački savez – **HLS**), svojo funkcijo pa je opravljal do smrti. Hrvaški lovci so mu zaupali šest zaporednih mandatov. Dečak je bil predsednik z najdaljšim stažem v vseh 97 letih obstoja Hrvaške lovske zveze.

Hrvaško lovsko zvezo, ki združuje več kot 65.000 lovcev in več kot 1100 lovskih društev, je vodil kar 24 let. Hrvaška lovska zveza je pod njegovim vodstvom članica mednarodnih lovskih združenj **CIC** (Mednarodni svet za lovstvo in ohranjanje divjadi) ter **FACE** (Združenje zvez za lov in varstvo divjadi v EU). S svojim delom

Vir: Hrvaška lovska zveza

Đuro Dečak (1952–2022)

je izboljšal hrvaško lovstvo in ga popeljal v novo tisočletje ter v **Evropsko unijo** s promocijo lovske tradicije in etike.

Od vsega začetka je sodeloval pri obrambi Hrvaške, leta 1991 ga je aretirala **Jugoslovanska ljudska armada**. Po izpustitvi 22. maja 1991 je postal častnik hrvaške vojske, organiziral obrambo Hrvaške in postal poveljnik sektorja *Pakrac*, nato pa poveljeval *127. Virovitiški brigadi*. Bil je načelnik pehote **Hrvaške vojske**, leta 1992 je bil imenovan za načelnika II. vojaškega okrožja Đakovo.

Za prefekta je bil izvoljen leta 1997, leto pozneje je postal predsednik Hrvaške lovske zveze. Leta 2000 je bil ponovno izvoljen v hrvaški sabor, kjer je opravljal funkcijo predsednika saborskega odbora za vojne veterane. Dolga leta je bil predsednik **Zveze prostovoljcev in veteranov domovinske vojne**.

Povzeto po zapisu Hrvaške lovske zveze

Lovci v Prekmurju so s čistilno akcijo pripomogli k lepšemu okolju

V okviru **Zveze lovskih druščin Prekmurja** zelo uspešno deluje **Lovska družina (LD) Bogojina**, ki poleg tega, da skrbi za lovski dom in druge objekte, ureja tudi zimsko hranjenje prostoživečih živali, ki živijo na njihovem lovnem območju. V LD Bogojina je včlanjenih 35 članov zelene bratovščine, še posebno ponosni pa so na lovko **Jožico Sakač**.

Kar nekaj članov LD Bogojina se je v soboto, 19. marca, udeležilo občinske čistilne akcije, ki jo

je pripravila **Občina Moravske Toplice**. Lovci so se najprej zbrali pri lovskem domu, od koder so šli pobirati najrazličnejše odpadke in smeti, ki jih nevestneži odmetavajo v obcestne jarke, bližnje gozdove in na jase. Odpadke so pobirali na relaciji ob cesti Bogojina–Bukovnica. V plastične vreče so nabrali različno plastiko in pločevinke ter drugi odpadni material, ki ne sodi v naravo. Vodja čistilne akcije je bil gospodar LD Bogojina **Anton Klar**.

Na čistilni akciji so nabrali kar nekaj vreč odpadkov, ki so jih nato delavci **Javnega komunalnega podjetja Čista narava Tešanovci** odpeljali na zbirno mesto za odpadke. Sočasno so lovci iz koruznjaka, ki je name-

Foto: Bojan Žerdin

Lovci LD Bogojina so zavihali rokave in na čistilni akciji nabrali veliko količino odpadkov.

ščen pri lovskem domu, v lovski revir Bukovnica odpeljali nekaj kilogramov koruze. Sicer pa LD Bogojina na svojih poljih seje

koruzo in ohrovit, ki sta namenjena izključno za hranjenje divjih prašičev in jelenjadi.

Bojan Žerdin

Koronavirus nam je v marsičem spremenil življenje. V zadnjih nekaj letih je zelo vplival na naša srečanja, družinja, kar je ena izmed pomembnih lastnosti naše organizacije. Marsikateri lovec je imel v tem času »okroglo« obletnico, in sicer rojstva ali staža v lovski organizaciji. Po lovskih »nenapisanih pravilih« takim dogodkom po navadi sledi druženje lovcev, sledijo darila, čestitke, zahvale in lepe želje za naprej. Sedaj so ukrepi za preprečevanje okužb nekoliko zrahljani, zato nastajajo previdna srečanja in tudi praznovanja. Eni so praznovanja prestavili, drugi pa so kar pozabili.

Naš lovec **Vinko Bosilj**, član Lovske družine (LD) Boč na Kozjaku, je eden izmed tistih, ki je čakal ugodno priložnost, da bi se skupaj s člani lovske družine povsede vsaj s skupno večerjo. Tako je tudi storil. In kdo je Vinko Bosilj? Preprosto: tih, skromen, suhat mož s sivimi lasmi in brčicami, ki so krasile njegov mladi obraz tudi v rosnih mladih letih. Brčice so zdaj nekoliko posivele oziroma so pepelnate barve. Pri svojih 20 letih je vstopil v lovske vrste. Njegov vzornik je bil njegov oče Anton, sicer zelo znan lovec, ki pa je ob zaviljivi starosti pred nekaj leti odšel v večna lovišča. Kot mlad in strasten lovec je doživel vse, kar je bilo mogoče v njegovih letih, mogoče znatno več kot drugi. Pač, »jagal« je dolga leta po starem zakonu s področja lova.

Od vstopa je Vinko zvest LD Boč na Kozjaku. Pri pregledu njegovega matičnega lista, ki ne zajema vsega,

kar je delal pred letom 2004 (z uvedbo aplikacije Lisjak), spoznamo, da je aktiven član lovske družine. Končal je veliko izobraževanj z lovskega področja, vrsto let je bil član različnih komisij in delovnih teles v lovski družini, bil je lovski čuvaj in član upravnega odbora lovske družine. Naj naštejemo zgolj nekaj funkcij: bil je član nadzornega odbora, kar je še vedno, član upravnega odbora, mentor pripravniku, blagajnik, preglednik divjačine. Skratka, aktiven mož.

Po vsem navedenem bi lahko rekli, da je lovec, kakršnih je veliko. V bistvu pa naš Vinko le ni povprečen lovec; ima še veliko odlik in dobrih lastnosti, ki so značilne zanj. Omenjeni oče Anton, ki je umrl v zaviljivi starosti, je bil oseba, na katero je bil Vinko zelo navezan, saj je pred tem izgubil svojo mater. Ko se je poslovil od očeta, mu je ostala še Romana, za katero je skrbel in se od nje poslovil prav tako v njeni zaviljivi starosti. Večino svojega življenja, ko je skrbel za očeta in Romano, je namenjal njima, sebe je vedno in tudi zdaj postavljal na stran. Zgodilo se mu je, da kljub prijateljem v veliki hiši ostaja sam. Verjetno bi bil že čas za navedbo Vinkove starosti – naš Vinko je februarja dopolnil 70 let, rodil se je namreč 3. februarja 1952.

V naši lovski družini po navadi slavljenju izročimo darilo, ki ga spomni na tisto drugo družino, lovsko družino. Vinko je to darilo hvaležno odklonil, se za pozornost zahvalil in lovec pogostil po običnem zboru na skupni večerji. Ob stisku rok in dobrih željah solovcev je bil zelo ganjen in ne ravno gostobeseden.

Skupna večerja se bo najbrž marsikateremu lovcu LD Boč na Kozjaku vtisnila v spomin. Čeprav je bil do-

godek slavnosten in vesel, je bilo na Vinkovem obrazu poleg zadovoljstva zaznati tudi skrb. Očitno mu je misel ob večerji ušla na vprašanja, s katerimi se srečamo v starosti. Ob misli, koga imamo okoli sebe, kdo so ti ljudje? Ali so zgolj lovski tovariši, ki pridejo in gredo, ali so kaj več? Kolikor ga poznamo, nas jemlje kot nekaj več. Zanj smo dejanska družina, kar je navedeno tudi v imenu naše lovske organizacije.

Verjetno se marsikateri lovec kdaj vpraša, ali je lovska družina res dru-

žina? Je to neka pristna skupnost ali je samo beseda? Na to vprašanje je tistega večera, čeprav je bil zgolj po naključju prvi april, odgovoril Vinko. Ne z besedami, ampak z izrazom na obrazu. Da, lovska družina je družina. In za Vinka, ki ostaja sam v prazni hiši, smo člani lovske družine njegova družina.

Dragi Vinko, še na mnoga zdrava leta z željo, da bi se v naši družini dobro počutil. Ker smo družina.

LD Boč na Kozjaku – S. F. K.

V TEM MESECU PRAZNUJEJO SVOJ ŽIVLJENJSKI JUBILEJ*

95 let

Vjekoslav Gabrijelič,
LD Cerklje ob Krki

90 let

Savo Avsec, LD Mirna Peč
Alojz Rožman, LD Šmarje
Ivan Žagar, LD Sela pri Kamniku

85 let

Alojzij Burjak, LD Koprivna - Topla
Anton Fištravec, LD Markovci
Silvan Furlan, LD Jezero Komen
Jožef Gorec, LD Velika Loka
Jože Hodnik, LD Bohinjska Bistrica
Milan Krajnik, LD Boris Kidrič
Vekoslav Lončarič, LD Negova
Stanislav Mišmaš, LD Suha krajina
Ivan Srabočan, LD Trbovlje

80 let

Franc Grošelj, LD Izlake
Stanislav Hren, LD Turjak
Rajko Klavara, LD Soča
Milan St. Kos, LD Kočevje
Marko Lindič, LD Kras Dutovlje
Lambert Logar, LD Trnovo
Franc Mask, LD Gorica
Ivan Pavlič, LD Sela pri Kamniku
Martin Petric, LD Suhor
Đorđo Rogić, LD Izola
Gracjan Simčič, LD Dobrovo
Ivan Slapničar, LD Novo mesto
Jožef Herbert Šetinc, LD Dobova
Alojz Žvanut, LD Vojkovo

75 let

Anton Bergant, LD Tabor
Stanko Breznik,
LD Strojna Ravne na Koroškem
Dušan Cebe, LD Boč na Kozjaku
Janez Cimperman, LD Ig
Srečko Devjak, LD Velike Lašče
Bogomir Fegic, LD Ribnica
Jožef Fratik, LD Gorica
Janez Gaser, LD Sorica
Ivan Habjanič, LD Petišovci
Drago Jelinič, LD Raka
Mirko Kaluža, LD Prestranek
Zvonko Kandare, LD Bukovca
Alojz Kralj, LD Benedikt
Drago Krošelj, LD Raka
Anton Mandelj, LD Tomaž
Janez Marolt,
LD Martin Krpan Bloke
Franc Miklavc, LD Žabnik Obrov
Cvetko Milanič,
LD Trstelj Kostonjica
Janez Mlakar, LD Planina
Branko Ogrizek, LD Mala Nedelja

Božidar Podpečan,

LD Smrekovec Šoštanj
Jožef Poznič, LD Ljubno
Jože Pregrad, LD Bistrica ob Sotli
Stanislav Razgoršek, LD Oljka
Branko Ražman, LD Istra Gračišče
Ljubomir Rus, LD Dobrova
Boris Sabadin, LD Koper
Oskar Špacapan, LD Lijak
Danilo Štemberger, LD Kozlek
Jožef Ivan Terlikar, LD Kobarid
Janko Valenko,
LD Dornava - Polenšek
Alojz Vesel, LD Loški Potok
Anton Zupanec, LD Sveta Ana

70 let

Franci Ameršek, LD Sevnica
Janez Armič, LD Dobrova
Alojz Babič, LD Ivanjkevci
Silvester Benčina, LD Col
Janez Bizjak, LD Oljka
Janko Brunčič, LD Malečnik - Košaki
Alojz Cergol, LD Šmarje
Miro Črjenica, LD Kočevje
Bojan Fakin, LD Jezero Komen
Maks Filipčič, LD Slavnica - Materija
Ivan Furman, LD Šmartno na Pohorju
Pavel Garmut, LD Kapla
Matija Hozjan,
LD Dobrova v Slovenskih goricah
Marjan Iztok Janežič, LD Mengeš
Mehmed Jusufović, LD Rače
Maks Juvan, LD Ljubno
Anton Kenig, LD Borovnica
Ladislav Kirm, LD Jurklošter
Bojan Kovačič, LD Cirkovce
Anton Kreft, LD Videm ob Ščavnici
Milan Krevs, LD Raka
Danilo Kure, LD Podvelka
Mirko Miščevič, LD Padež
Franc Ošlak, LD Dolič
Norbert Pann, LD Dobrna
Bogdan Petrovič, LD Gorica
Dušan Pivk, LD Javornik Postojna
Vladimir Predikaka, LD Rače
Milan Rupnik, LD Jelenk
Slavko Štandeker,
LD Lenart v Slovenskih goricah
Mirko Troha, LD Babno Polje
Boris Vasle, LD Javornik Postojna
Daniel Vehar, LD Gorenja vas
Ivan Volavšek, LD Loka pri Žusmu
Milan Vomer, LD Janžev Vrh
Simo Vrlinič, LD Vinica
Bogdan Zabavnik, LD Tuhinj
Jože Zakrajšek, LD Žilce
Joško Zofič, LD Čatež ob Savi
Marjan Zupančič, LD Grosuplje
Peter Žula, LD Begunjska

Vsem jubilantom iskrene čestitke!

* Po podatkih iz lovskega informacijskega sistema Lisjak.

Narisal: Milan Samar

Učenje o gozdu v gozdu

Gozdovi so čudovit kraj, kamor vsi radi zahajamo. Otrokom so najbolj priljubljene tiste učne ure, ki jih lahko preživijo v naravi. Tam lahko izkoristijo vse svoje potenciale in se izražajo na drugačne načine, kot od njih pričakujemo v učilnicah. Na **Srednji lesarski in gozdarski šoli Maribor** imamo specializirane učilnice za poučevanje strokovnih gozdarskih predmetov. Toda kljub temu se z dijaki najraje odpravimo v našo najlepšo učilnico, ki nima stropov in sten, to je naš bližnji šolski gozd. V njem se dijaki učijo večplastnega razumevanja gozdnega ekosistema, medtem ko je lahko gozd za mlajše otroke čudovit prostor za učenje in nabiranje novega znanja.

Študenti razrednega pouka in njihovo učenje o gozdu

Naše znanje o gozdovih in hkrati različne pedagoške pristope pri poučevanju smo delili s študentkami in študenti **Pedagoške fakultete Univerze v Mariboru**, ki so vpisani v četrti letnik programa razredni pouk. Prišli so pod vodstvom profesorice dr. **Vlaste Hus**. Nekaj terenjskih ur so namenili spoznavanju šole, bolj pa so se poglobili v različne aktivnosti, ki jih lahko načrtujejo in vključujejo v svoje prihodnje delo z učenci. Na šoli sva jih sprejela **Renato Vovk** in dr. **Mateja Kišek**, oba učitelja strokovnih gozdarskih predmetov v srednješolskih programih gozdar in gozdarški tehnik.

Aktivno delo s študenti je bilo razdeljeno v tri sklope. V prvem delu smo skupaj spoznavali in odkrivali prednosti ter slabosti dela z učenci na terenu. Izmenjali smo si številne pozitivne in tudi negativne izkušnje s terenskim delom. Seznanjali smo se z osnovami gozdne pedagogike in to temeljno znanje v nadaljevanju prenesli še na terensko delo.

Kako dobro poznamo drevesa?

Terensko delo je bilo razdeljeno na dva dela. V prvem, dendrološkem smo prek različnih aktivnosti spoznavali drevesa, zakonitosti njihove rasti, osnove gozdne ekologije in povezanost med različnimi organizmi v gozdnem ekosistemu. Vse študentke in študenti so se udeležili tudi kviza, s katerim smo iskali najboljše poznavalce sveta dreves. Na videz preproste naloge so se nekaterim kar precej zapletle in

vedno znova smo ugotavljali, da na splošno ljudje prav zares ne poznajo dobro sveta dreves. Vse več je namreč odtujenosti od naravnega okolja in utapljanja v sodobnem svetu digitalizacije, kar s seboj prinaša tudi vedno slabše znanje o našem naravnem okolju, v katerem živimo in od katerega smo odvisni. Še en razlog več, zakaj se odločiti za aktivno poučevanje o naravi. Namen dogodka je bil spodbuditi prihodnje učiteljice in učitelje, da bodo v svoj pouk vnašali čim več vsebin, povezanih z varstvom narave in okolja, kar bi pripomoglo k pozitivnemu odnosu učencev do narave in njenih prebivalcev.

Narava je lahko učno okolje

V drugem sklopu terenskih aktivnosti smo velik poudarek namenili poznavanju gozdnih živali. Predvsem karizmatične vrste so bile tiste, ki so se udeležencem najbolj vtisnile v spomin. Z daljnogledom so v goščavi iskali srnjake, jelene, divje prašiče in vse skupaj je bilo zanimivo kot na pravem lovu. Strinjali smo se, da smo učitelji pri svojem delu najbolj učinkoviti s svojim aktivnim pristopom in doživljajskimi učnimi urami. Priprave na takšne učne ure terjajo veliko truda in energije, toda vse vloženo delo je poplačano z dobrim znanjem udeležencev izobraževanja.

Aktivnosti v gozdu ali v kateremkoli drugem naravnem okolju (na primer jezera, potoki, reke, naravni travniki in podobno) bi morale biti vse bolj v ospredju pri načrtovanju in izvajanju učnih vsebin. Naravno okolje dokazano dviguje raven koncentracije pri otrocih s posebnimi potrebami, ki v takšnem okolju lažje dosegajo svoje cilje, prav tako pozitivno vpliva na motorične sposobnosti učencev. Narava je pedagoško okolje, znotraj katerega lahko delujemo na različne načine, pri tem pa se je treba zavedati, da to okolje ni blizu vsem. Učiteljeva naloga je, da si prizadeva za vzpostavitev pozitivnega odnosa do narave in ustvarja priložnosti za drugačna učna okolja, od učitelja pa to terja odmik od tradicionalnih načinov poučevanja.

Namen delavnice gozdnih aktivnost za prihodnje učitelje

Aktivna udeležba na delavnici gozdnih aktivnosti je bila za študentke in študente razrednega pouka eden izmed pomembnih korakov, da bodo v prihodnje tudi sami pri svojem delu izbirali načine dela, ki bodo blizu naravi. Učitelj, ki ne pozna narave in se

Foto: Mateja Kišek

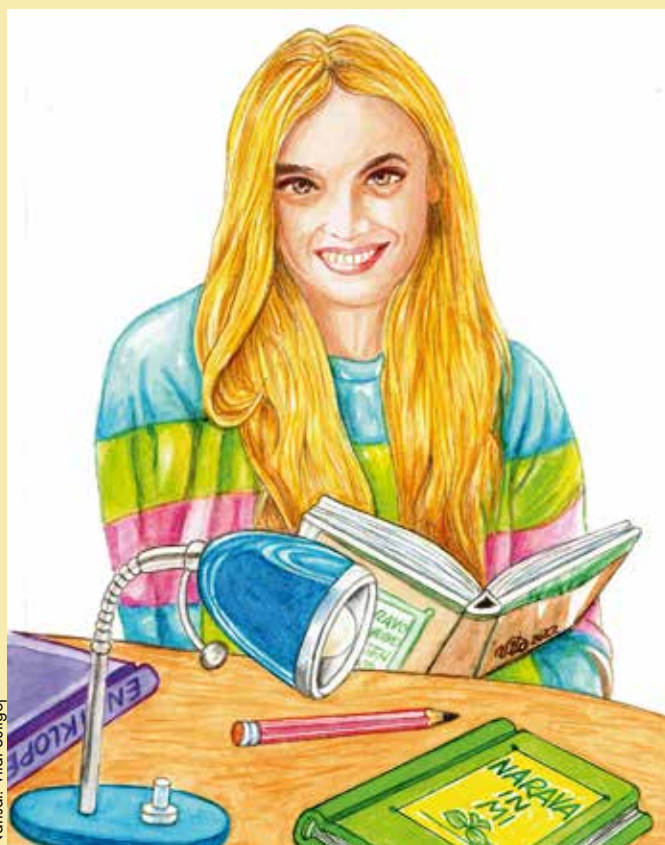
Gozdne aktivnosti so spoznavali v treh sklopih. Poudarek je bil na poznavanju drevesnih vrst, ekologije gozda in gozdnih živali.

o njej ni pripravljen učiti, namreč tudi pri drugih ne more zbuditi zanimanja za naravo ter za vso pisano in barvito življenje v njej.

Naj bo glavno vodilo vseh učiteljev predvsem, da se ne bi zgodila situacija, o kateri go-

vori naslednji citat neznanega avtorja: »Pred šolo je bral lise na drevesnem lubju, listne žile, stopinje, odtise ... Ko je prišel v šolo, zna brati le še besede.« Naj ne ostane le pri besedah.

Dr. Mateja Kišek

Narisal: Vital Šuligoj

DIVJAD NA TRAVNIKIH IN POLJIH

V maju vse bujno cveti in zeleni. Med večernim sprehodom čez travnike in polja lahko opazimo številne živali, ki se veselijo vse toplejših dni. Tam ob polju lahko srečamo fazana s svojo družico ali pa morda uzremo katero v naravi vse redkejšo jerebico. Zvečer bodo na pašo na travnike prišle srne in srnjaki, med njivami pa bodo sem ter tja skakljali poljski zajci. Morda bomo za hip uzrli še lisico, ki bo na gozdnem robu stikala za svojim plenom. Najraje se bo najedla poljskih miši in voluharic. Če bomo dobro prisluhnili naravi, bomo slišali petje kukavic ali pa zavijanje šakalov iz daljave. Prav zares lep je ta naš svet v maju!

PREBERI SPODNJE STAVKE IN SI OB TEM DOBRO OGLED ILUSTRACIJE, KI SO DEL STAVKA. MANJKAJOČE BESEDE VPIŠI NA ČRTE. POPOLN STAVEK ŠE ENKRAT PREBERI.

MED

LAHKO
VIDIMO

IN

KI IŠČE

MED _____ LAHKO VIDIMO _____, POLJSKEGA _____ IN _____, KI IŠČE _____.

ČE JE VREME

LEPO, JE TO
DOBRO ZA

IN

ČE JE VREME _____ LEPO, JE TO DOBRO ZA _____ IN _____.

NA

SE V

RADE
PASEJO

, MLADE

PA SE
IGRAJO NA

NA _____ SE V _____ RADE PASEJO _____, MLADE _____ PA SE IGRAJO NA _____.

Domača naloga za mladega lovca

Mladi lovci bodo z zabavnimi in poučnimi domačimi nalogami spoznavali gozdni prostor in živali v njem. Vsaka domača naloga naj bo napisana na svojem listu in vložena v mapo z naslovom Mladi lovec.

V začetku maja veliko gozdnih živali hodi na pašo na zelene travnike. Začne se tudi lov na srnjaka, ki terja veliko zbranosti in potrpežljivosti. Živali moramo dobro poznati, oceniti moramo njihovo starost in vitalnost.

V prijetnem majskem večeru se z lovцем sprehodita ob domačih travnikih in poljih. Hoditi morata kolikor je mogoče tiho in previdno. Če bosta dovolj pazljiva, bosta na paši uzrla srnjad. Prepoznajta spol živali in ocenita, koliko približno je žival stara. Vidita srno ali starega srnjaka? Ali pa morda mladega gumbarja? Doma na list papirja narišita živali, ki sta jih videla, in označita, kakšne so razlike v videzu med srnami in srnjaki.

Foto: Milan Cerar

Logaški lovci sodelovali na Gregorjevem sejmu

Gregorjevo je praznik, ki ga praznujemo 12. marca. Nekateri ga imenujejo tudi slovensko valentinovo ali ko se ptički ženijo. Noč se skrajša in dan postane daljši, počasi začnemo pozdravljati pomlad. V Logatcu na gregorjevo organizirajo *Gregorjev sejem*.

Gregorjevo je dan ljubezni in ker gre ljubezen skozi želodec, smo se tej ljubezni pridružili tudi logaški lovci z lovskim jelenjim golažem. Starešina Lovske družine (LD) Logatec **Vinko Vidmar**, ki je odličan organizator, je z ekipo (**Samo Kenk** z devetletnim sinom **Valterjem**, **Milan Kenk** (Valterjev dedič), **Samo Čamerlik**, **Aleš Lampe**, **Andrej**

Brus, **Sandi Petkovšek**, **Rajko Žakelj**, **Janez Slabe** in jaz) popestril ponudbo na sejmu. Brus, izvrsten mojster lovskega golaža in drugih tovrstnih dobrot, se je z ljubeznijo lotil priprave že dan prej, tako da je bil golaž narejen ob času. Sodelovanje logaških lovcev na *Gregorjevem sejmu* je bila po naši oceni dobra promocija slovenske tradicije lovstva. Ob okusnem golažu je lovcem naše lovsko udejstvovanje morda oprostil še kateri pripadnik nelovske javnosti. Pri žametnih straneh lovstva, kot sta kulinarika in kultura, nam namreč tudi nekateri nasprotniki lova včasih vsaj malo pogledajo skozi prste.

Ob res velikem zanimanju navdušenih obiskovalcev se mi je nehote porodila misel, da smo lovci premalo neposredno med nelovci. Večkrat bi lahko pripravili kakšne

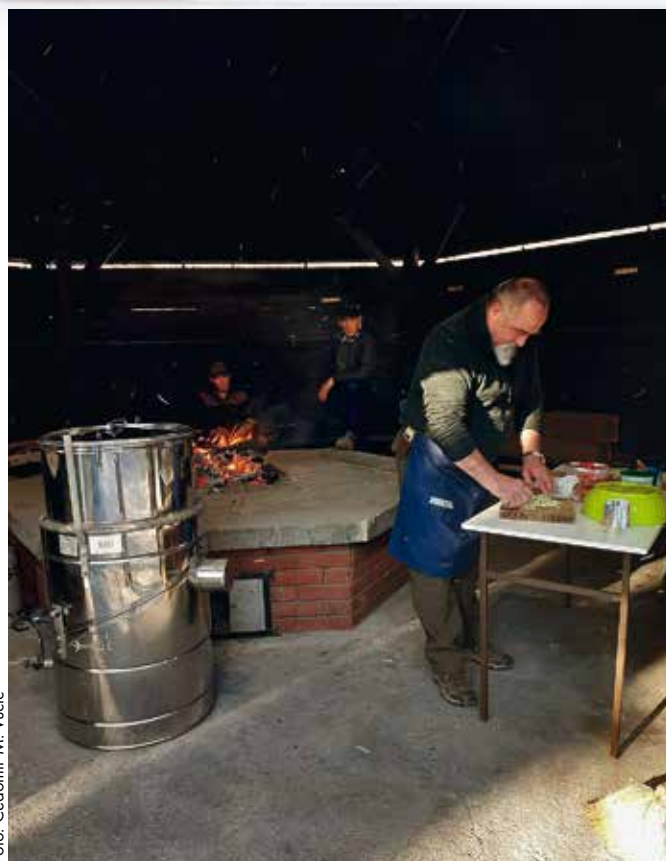

Foto: Čedomir M. Vučič

Aktivna priprava pred odprtjem Gregorjevega sejma v Logatcu

Foto: Čedomir M. Vučič

Stojnica LD Logatec

lovske razstave, morda ne bi dali poudarka orožju in trofejam; lahko bi na primer pokazali daljnogled, nahrbtnike, oblačila, klobuke, piščali ... Lahko bi predstavili lovsko literaturo. Lovske trofeje bi pokazali le toliko, da bi obiskovalcem lahko pojasnili, kako jih pripravljamo, imenujemo in ocenjujemo. Morda bi bile pri

gradnji odnosov z javnostmi dobrodošle tudi lovske vitrine oziroma izložbena okna na primernih mestih, kjer bi predstavili lovsko dejavnost kraja in nasploh.

Obiskovalci so z naročili potrdili kuharjev in naš trud. Gneča ob stojnici je bila velikanska. Na svidenje prihodnje leto.

Čedomir M. Vučič

Poslovil se je 32-letni Jure Novak

Pomlad je prišla v lovišče **Lovske družine (LD) Handil** in te iskala. Iskala in neotolažljivo jokala. Iskala je svojega ljubega mladega lovskega zaupnika, ki je vedno vestno, načrtno in preudarno vzel iz lovišča tisto, kar mu je ponudila narava. Pomlad se je sprehodila čez najlepše predele lovišča, kjer so čudoviti gozdovi, prepredeni s številnimi dolinami, žuborečimi potočki, gričevjem in hribi, urejenimi in zapuščenimi vinogradi. Iskala te je v Lazah, Javorju, na Handilu, iskala te je

Foto: Arhiv LD Handil

Jure Novak (1989–2022)

v Čretah in Bukovju ... Pa te ni več našla.

Naš lovski tovariš **Jure Novak** se je rodil 30. marca 1989. V LD Handil se je včlanil januarja 2012, lovski izpit pa je z odliko opravil 30. maja 2013. Več let je, kljub zahtevnemu pilotskemu delu v tujini, opravljal tudi vlogo člana disciplinske komisije. Nepredvidljiva nesreča ga je 18. januarja 2022 iztrgala iz tuzemskega življenja.

Dragi Jure, vedno boš ostal z nami. Zaznali te bomo v vsakem brstenju nežnega bukovega listja, zaznali te bomo v tišem nočnem preletu sove, zaznali

te bomo v polnih strugah potočkov, ki po dežju napajajo naše lovišče. Zaznali te bomo v vsakem ptičjem petju, otožnem lisjakovem laježu v temni noči, veličastnem letu kanje, zaznali te bomo v najlepšem srnjaku v lovišču. Zaznali te bomo v vsakem mladiču in v vsaki sledi divjadi. Začutili te bomo v nočeh, ko kresnice v črni noči preletavajo praproti v naših gozdovih. Pogrešali te bomo, dragi Jure, zato prihrani mesto v najlepšem lovišču na drugi strani za svoje lovske tovariše.

LD Handil

Franc Kangler – lovec, kinolog, kmetovalec in domoljub

Franc Kangler, letnik 1965, je že 30 let član slovenske zelene bratovščine. Na to je izjemno ponosen in nikoli se ne sramuje ne lovskega klobuka ne lovskega kroja. Za nameček pa vedno doda, da je lovec in kinolog ter da bi bil njegov lov brez zvestih spremljevalcev špringer španjelov osiromašen. Pravnik po poklicu in še bolj politik, ki kljub obilici delovnih obveznosti vedno najde čas za sprostitev v lovišču. Ne zgolj za lov, pač pa tudi za delo. Zadnja leta v **Lovski družini (LD) Gaj na Kozjaku**, včasih pa tudi v matični **LD Duplek**, kjer je opravil lovsko pripravnništvo med uglednimi lovci, ki so po znanju in praktičnih izkušnjah sloveli daleč naokoli. Spominja se jih z veliko hvaležnostjo, saj so pomagali tlakovati njegovo lovsko pot. Tako lovski pot kot tudi življenjsko-poklicna Franca Kanglerja sta izjemno razgibani in bogati. Doživel in preživel je številne, tudi težke osebne preizkušnje. Od leta 2020 je državni sekretar na **Ministrstvu za notranje zadeve v Vladi Republike Slovenije**. To delo terjaja veliko angažiranja in časa, ki ga je zato za lov manj, a še vedno se najde, nam je med prijetnim klepetom pripovedoval brez dlake na jeziku. Možno verjetne energije in globoke, lahko bi celo zapisali prvobitne povezanosti z naravo. Rodna gruda je zanj sveta stvar in daje ji del sebe.

Tisti, ki ga poznamo dlje časa in nekoliko поблиže, lahko o njem odkrito povemo, da je lovec z dušo in da še kako ceni 114-letno tradicijo slovenskega lovstva. Pozna dogajanje v lovstvu in v

Franc Kangler in njegov neločljivi štirinožni spremljevalec Zen

preteklosti je v okviru možnosti tudi kot politik pomagal predstavljati skupna lovska načela in stališča do aktualnih težav v **Državnem zboru in Državnem svetu**. Lovsko »funkcionarstvo« ga sicer ni nikoli preveč zanimalo ali privlačilo, a mu je kljub temu treba izreči priznanje za njegov osebni prispevek, zlasti še pri nastajanju nove lovske zakonodaje in tudi pri premagovanju mnogih tranzicijskih težav. Je mož beseda, vedo povedati njegovi lovski tovariši in prijatelji, kar samo po sebi pove vse. Na lov in lovska doživetja ima nadvse lepe spomine. »Poln sem prijetnih doživetij iz narave, ki mi je vedno pri srcu in mi daje nov navdih za ustvarjalno delovanje. Doživel sem veliko prijetnih scen, še zlasti v prsku srnjadi, ko sem z lovskimi prijatelji izzival srnjake s piščalko. Jutro v naravi je nekaj prečudovitega in lovski klepet v lovskem domu mi prav tako veliko pomeni, še zlasti med dobrimi prijatelji, ko si lahko povsem sproščeni in veseli. Rad bi ob tem povedal, da kot dolgoletni lovec pogrešam več

Vse foto: Osebni arhiv Franca Kanglerja

Na lov s puško in psom; brez njega ne gre v lovski revir.

iskrenega, pravega lovskega tovarištva in prijateljstva. Tudi medsebojnega spoštovanja je danes premalo, sploh mlajših lovcev do starejših, ki jim je treba pomagati, da ostanejo do konca povezani z lovom in naravo. Dolga leta prijateljsem z lovcem **Milanom Krajncem** iz LD Duplek, še vedno rad prisluhnem njegovim nasvetom, saj ni samo dober lovec, pač pa tudi velik kinolog. In kinologija tudi mene od nekdaj zanima, saj sem vodnik psov špringer španjelov. Milana vsako leto avgusta za njegov rojstni dan povabim na lov na divjega prašiča v LD Gaj. Grem po njega, odpeljeva se v lovski revir in uživa med čakanjem na preži. **Diana** nama ni vedno naklonjena, a ko upleni prašiča, sva na koncu oba lovsko presrečna. Morda bo moja izkušnja vredna posnemanja. Če bodo mladi znali spoštovati starejše, jim bo Diana še bolj naklonjena. Sam zelo zaupam mladim, a treba jim je pomagati, da osvojijo vse vrednote, ki krasijo slovensko lovsko organizacijo. Omenil sem kinologijo, z njo se ukvarjam z

velikim veseljem. Zagovarjam namreč načelo, da mora pravi lovec po duši in po lovsko-etičnih dejanjih imeti šolanega in uporabnega lovskega psa, če mu le dovoljujejo razmere. Pred leti sem imel zanimiv pasji dvojec – špringer španjela, prečudovitega »Dolenjčka«, polnega kondicije in volje do dela –, in nekoliko starejšo kratkodlako jazbečarko, ki mi je bila v njenih mlajših letih, pravo veselje. Bila je moja hrabra in zvesta spremljevalka. Zdaj je moj spremljevalec **Zen**, saj brez psov preprosto ne morem biti; veliko mi pomenijo, tako kot mi veliko pomenijo tudi iskreni lovski tovariši in prijatelji, s katerimi v okviru možnosti zelo rad poklepeta in prisluhnem njihovi lovski latovščini. Sploh po lovih na divje prašiče, ki so mi izredno pri srcu in moji lovski duši povzročajo večni nemir.«

Med klepetom se je spomnil, kako zahtevno je bilo pred leti, ko so podeljevali prve koncesije lovskim družinam. Takrat se je kot državnozbornski poslanec izjemno potrudil, da so koncesijo dobile obstoječe lovske družine. Verjame, da bo tako ostalo tudi po letu 2029. Kot državni sekretar dobro sodeluje s predsednikom Lovske zveze Slovenije mag. **Ladom Bradačem**. Povedal je, da je predsednik Bradač skupaj z njim in državnim sekretarjem dr. **Božem Predaličem** najbolj zaslužen za sprejete spremembe Zakona o orožju. »Iskali smo optimalne strokovne rešitve in na koncu je bil naš »trio« zadovoljen, saj so bile sprejete spremembe, pisane na kožo slovenskim lovcem. Zaradi osebnega truda in vloženih naporov se ne želim trkati po prsih in ne pričakujem nobenih medalj; pomagam, kjer pač lahko,« je odkrito povedal Kangler, ki je prepričan, da je slovensko lovstvo

v dobro kondiciji. Morda je med lovci še vedno nekoliko preveč nevoščljivosti in premalo enotnosti. Skupaj je treba držati, ko go za vitalne interese slovenskih lovcev, ne glede na stan in še manj glede na politično pripadnost. Sam zagovarja izvirne, Lovrenčičeve vrednote slovenskega lovstva iz leta 1907. Enako ocenjuje tudi slovensko lovsko organizacijo, v katero je treba pritegniti več mlajših članov. To je po njegovem mnenju ena od nujnih nalog, saj se članstvo stara. Delo z mladimi sicer lepo poteka, a še več bi moralo biti sodelovanja z vrtni in osnovnimi šolami. Spomnil je tudi na zanimiv model finančne pomoči lovcem iz časov, ko je kot župan vodil **Mestno občino (MO) Maribor**. V njegovih dveh mandatih so vse lovske družine z območja MO Maribor dobile na leto po 1.500 evrov pomoči iz mestnega proračuna; polovica je bila namenjena za usposabljanje in delovanje lovcev v primeru naravnih nesreč v okviru službe zaščite in reševanja, druga polovica pa za programe varstva okolja (zatiranje

stekline, ukrepi za preprečevanje ptičje gripe in podobno). Ta model bi lahko uporabili še dandanes, in

mi je povedal, da je nekoč lovil srnjaka v družbi uglednega lovskega tovariša **Janeza Fluherja**

Po enem od uspešnih pogonov na divje prašiče v dobri lovski družbi

to ne samo za Maribor, pač pa za celotno Slovenijo, je prepričan Kangler.

Za konec namesto epiloga nad vse zanimiva anekdota. Kangler

iz LD Kamnica. Doživela sta lep lov, večkrat sta bila v lovišču, na koncu pa mu je Fluher pokazal srnjaka z zanimivo trofejo v vinogradu. Ker je sam že težko hodil

»Slovensko lovstvo je v dobri kondiciji, manjka nam le malo več lovskega tovarštva, medsebojnega spoštovanja in zaupanja,« meni Franc Kangler.

navkreber, ga je Kangler zalezoval sam in na koncu lovsko pravično uplenil. Po zadnjem grizljaju, zeleni vejici in stisku rok sta srnjaka spravila do hladilnice in lov zaključila v Fluherjevi lovski sobi. Tam je Kangler spoznal nežno dušo starega kamniškega »jagra«, ki je poznal lov in lovce do obisti. Med pripovedovanjem je Fluher večkrat naredil odmor, saj je vmes pripravljaval lovski cvrček. »Tako okusnih jetrc doslej še nisem jedel in tako globokih lovskih misli in doživetij tudi še nisem slišal,« je sklenil pripoved Kangler. Iskreno, lovsko prijazno, človeško toplo, odkrito in prepričljivo. »Res je dobro biti človek,« bi dejal akademik dr. **Anton Trstenjak** in ravno tega nam tudi med lovci (najbolj) manjka.

Marjan Toš

OGLASNO SPOROČILO
NAROČNIK:
Optics Trade, d. o. o.
www.optics-trade.eu

Predstavljamo: kombinacija termovizijskega monokularja Pulsar Axion XM30F in digitalnega nočnega nastavka Pulsar Forward FN455S

V zadnjih letih na področju lova navdušujeta digitalna nočna optika in termovizija. Te naprave so zaradi svojih lastnosti koristne pri preprečevanju širjenja afriške prašičje kuge, ki so jo zaznali na naši meji s Hrvaško in Madžarsko. Veliko je slišati o kombinirani uporabi nočne optike in termovizije, saj ima vsaka od obeh skupin naprav določene prednosti. Najbolj uporabna je kombinacija termovizijskega monokularja in digitalnega nočnega nastavka. Za tiste, ki se šele spoznavate s to napredno tehnologijo in zaenkrat vanjo še niste pripravljeni vložiti ogromno denarja, vseeno pa prisegate na kakovost, priporočamo nakup

termovizijskega monokularja Pulsar Axion XM30F (1190 evrov) in digitalnega nočnega nastavka za strelni daljnogled Pulsar Forward FN455S (1350 evrov).

Zakaj je ravno kombinacija termovizijskega monokularja

mo v opaženo žival. Le-ta nam koristi pri prepoznavi divjadi, saj bomo na sliki videli več podrobnosti v primerjavi s cenovno dostopno termovizijo. Slednja torej služi pri zaznavanju, digitalna nočna optika pa pri ocenjevanju divjadi.

Digitalni nočni nastavek Pulsar Forward FN455S in termovizijski monokular Pulsar Axion XM30F

in digitalnega nočnega nastavka med najbolj priljubljenimi? S termovizijskim monokularjem lahko tudi v popolni temi zaznamo divjad v le nekaj sekundah, četudi se skriva za grmičevjem ali meglicami. Ko divjad zaznamo, pride na vrsto digitalna nočna optika, v našem primeru nastavek, ki ga usmeri-

Serijski Pulsar Axion je med izjemno priljubljenimi. Te naprave navdušijo že s svojo kompaktnostjo in kakovostnim ohišjem, narejenim iz magnezija. Axion XM30F, ki je na trg prišel letos, je izboljšana različica predhodnika Axion XM30 Key. Nov model lahko povežete s pametnim telefonom

(aplikacija Stream Vision 2), omogoča pa še zajemanje slik in snemanje videov. Izboljšali so kakovost slike in podaljšali življenjsko dobo baterije; eno polnjenje je dovolj za do neverjetnih sedem ur uporabe, baterijo pa je mogoče zamenjati v nekaj sekundah.

Serijski Forward FN455S ni treba posebej opisovati, saj še vedno velja za najbolj priljubljeno serijo digitalnih nočnih nastavkov pri nas. Divjad lahko zaznamo do razdalje 500 metrov, k čemur pripomoreta izboljšana programska oprema in močnejši osvetljevalec. Ob nakupu je treba kupiti še adapter za namestitev na objektiv strelnega daljnogleda. Priporočamo nakup adapterja znamke Smartclip.

Taka izvrstna kombinacija naprav je na voljo za okoli 2500 evrov. Še pred petimi leti bi bilo treba za kombinacijo podobnega kova odšteti 5000 evrov ali več, kar kaže, da napredna tehnologija postaja vse bolj dostopna lovcom.

Nakup je mogoč na spletni strani www.optics-trade.eu in v vseh bolj založenih lovskih trgovinah. Za več informacij nas pokličite na 031/770-520 (Optics-Trade).

LOVSKE SPOMINČICE, NABRANE NA SLOVENSKEM

NE DRUŠTVO, NE BRATSTVO IN NE TOVARIŠIJA, DRUŽINE NAJ BODO!

V zajetnem svežnju gradiva, ki sem ga zbral za knjigo o prvakih slovenske lovske organizacije za obdobje 1907–2021,¹ hranim veliko uporabnih dokumentov, s pomočjo katerih lahko odgovorimo na mnoga vprašanja, ki tarejo zlasti mlajše lovce. Eno od njih je tudi, od kdaj je v rabi izraz *lovska družina*. Izraz na neki način skriva tudi naš prepoznavni lovski znak z vidno kratico SLD, ki sicer pomeni **Slovensko lovsko društvo**, v katerega se je leta 1907 ustanovljeni **Slovenski lovski klub** (SLK) preimenoval leta 1909, kot so nas nekoč učili na tečajih za lovske pripravnike. Takoj pa so dodali, da je to veljalo samo do konca druge svetovne vojne, potem pa je kratica SLD pomenila **Slovenske lovske družine**. Kako pa je nastalo to ime, vsaj moji generaciji niso povedali. V igri je bilo namreč več predlogov za novo poimenovanje predvojnih lovskih društev. Novi časi – nova imena!

Dr. Janko Lavrič, ki je po osvoboditvi, leta 1945, prevzel vodenje krovne lovske organizacije na Slovenskem, je po mojem skromnem poznavanju gradiva doslej najbolj preprosto razložil in opisal izbor imena *lovska družina*. Takoj po vojni smo dobili lovske zadrage, ki pa se med lovci niso uveljavile. Tudi sicer je bilo zaradi prisilnega vključevanja v zadrage na Slovenskem veliko hude krvi, nezadovoljstva, sodnih procesov in celo samomorov kmetov, ki v zadrage niso hoteli za nobeno ceno. Lovske zadrage so bile kratkega daha in jih je odpravil *Pravilnik o lovski organizaciji*, ki ga je pripravil minister za gozdarstvo v skladu z določbami začasnega *Zakona o lovu*.² Novi pravilnik je namesto zadrug prinesel *lovske družine* (LD), ki naj bi jih organizirali in vodili po zakonskih predpisih, veljavnih za društva. Pravilnik je predpisal obvezne lovske funkcionarje, ki so bili starešina (in ne predsednik, kar bi bilo dobro vedeti tudi danes, ko ponekod pišejo o predsednikih in ne o starešinah lovskih drušin), tajnik in gospodar. Blagajnik ni bil funkcionar lovske družine, saj so bile funkcije gospodarja večje in njegova pooblastila širša od pooblastil blagajnikov. Med predlogi za novo ime lovskih organizacij so bili: *društvo*, *bratstvo*, *tovarišija* in *družina*. Slednja je dobila največ podpore in takšno poimenovanje temeljnih lovskih organizacij je bilo po mnenju vodilnih mož povojne krovne lovske organizacije najprimernejše. Družino vodi starešina – izraz so prevzeli od starih Slovanov –, ki naj kot prvi mož lovskega kolektiva vodi in predstavlja družino navzven. Navznoter, torej v lovišču, pa ni imel glavne besede starešina, temveč gospodar, ki je moral skrbeti za gospodarski del družine. Vsa administrativna opravila so bila v tajnikovih rokah. To so bili trije najpomembnejši lovski funkcionarji »novega časa«, ki so bili zadolženi za vodenje lovske družine kot skupnosti, za dobro katere morajo delati vsi njeni člani.

Lovskemu kolektivu kot skupnosti lovcev je od takrat pripadala »v mejah njegovega lovišča vsa živa in mrtva divjad, nje posamezni deli, odvrženo rogovje in jajca«.³ Lovska družina v skladu z določbami omenjenega pravilnika iz leta 1946 ni imela občnih zborov in sestankov tako kot druga društva, »ker bi to preveč spominjalo na stara lovska društva«⁴, ki so bila »vodenjena močno birokratsko«.⁵ Lovske družine so sprejemale odločitve o delu in ukrepih na posvetih. Izraz *posvet* je odražal domačnost, ki je potrebna v vsaki družini, torej tudi v lovski. Pa še to – takrat se je lovska družina poimenovala po lovišču, na območju katerega je imela svoj sedež. Tako je pač bilo!

Pripravi: dr. Marjan Toš

¹ Marjan Toš: Zeleno, srčno, častno in odgovorno: prvaki slovenske lovske organizacije v ogledalu časa od 1907 do 2021; izdala Lovska zveza Slovenije leta 2021 kot 44. knjigo v Zlatorogovi knjižnici.

² Ur. list LRS, št. 53 -190/48, z dne 10. avgust 1946.

³ 6. člen začasnega Zakona o lovu.

⁴ Dr. Janko Lavrič, Lovska družina, Prispevek za zgodovino našega lovstva, Lovec 1957, str. 391.

⁵ Dr. Janko Lavrič, Lovska družina, Prispevek za zgodovino našega lovstva, Lovec 1957, str. 391.

OKUSI NARAVE

Nadevano
srnje meso
s kaprami

Za štiri osebe potrebujemo:

600 g srnjega mesa brez kosti, sol in poper, tri žlice olivnega olja, deciliter rdečega vina, 50 g pora, 50 g kuhane šunke, 100 g šampinjонов, 10 g vloženi kaper, 70 g malo posušenega kruha, jajce, ½ dl mleka, nožovo konico sveže mletega popra, 10 g svežega peteršilja, 10 rezin slanina za ovitje »pečenke«, kuhinjsko nit ali močan sukanec, deciliter olivnega olja, 250 g korenja, 85 g krompirja, tri stroke česna, vejico svežega rožmarina, žlico masla in dve žlici naribanega parmezana,

Iz kosa srnjega mesa, ki smo mu odstranili kitasto kožico in krvne strdke, naredimo velik zrezek, ga malo solimo in popramo s sveže mletim črnim poprom, prelijemo z vinom in uro dolgo kvasimo. Meso mlade srnjadi, ki je po okusu najbolj podobno telečjemu in je zelo lahko prebavljivo, pa kvašenja ne potrebuje.

Kruh, ki naj bo malo suh, zrežemo na majhne koščke, vanj vlijemo mešanico mleka, jajca in zrezanega svežega peteršilja. Lahko tudi popramo. Dobro premešamo.

V večji ponvi, lahko tudi voku, in olivnem olju pražimo na kolesca zrezan por. Šunko, gobe in kape zrežemo in jih dodamo v ponev. Dobro premešamo in še nekaj časa pražimo. Počakamo, da se del nadeva malo ohladi, nato dodamo že pripravljeno zmes kruha, jajc, peteršilja in dobro premešamo v homogeno zmes.

Na desko zložimo rezine slanina in nanje položimo »zrezek«. Nadev razporedimo po mesu in ga skupaj s slanino zvijemo v rulado. Povežemo z nitjo. Če tega nismo vešč, zvito meso pečemo v ožji posodi. ☺ Olivno olje zelo segrejemo in polijemo po mesu, da zacvrči. Pečemo ga v pečici (brez ventilatorja) pri 150 stopinjah Celzija eno uro, temperaturo povečamo na 180–200 stopinj Celzija in nadaljujemo s pečenjem še za približno pol ure.

Med tem pripravimo okusno zelenjavno prilogo. Zrežemo korenje, krompir in rožmarin, česen stremo. Stresemo v posodo, dolijemo toliko vode, da je zelenjava pokrita, in malo solimo. Ko je skuhan, vodo odlijemo, zelenjavo pretlačimo. Dodamo surovo maslo, nariban parmezan in surovo jajce ter premešamo. Tako pripravljeno zelenjavno prilogo bomo kratek čas (3–4 minute) pekli v pečici pri najvišji temperaturi.

Pečeno meso zrežemo in ga polijemo s sokom od pečenja, zraven ponudimo zelenjavo. Dober tek. ☺

O kaprah: so cvetni popki grmičkov, ki zelo dobro uspevajo v sredozemskem okolju tudi na skalnatih pobočjih in imajo zelo dolge korenine. Vsebujejo snovi, ki krepijo imunski sistem, razstrupljajo in preprečujejo vnetja. Surovi sadeži so neužitni; če so vloženi v slanico, kis ali olje, v katerem fermentirajo, pa so odličen dodatek pri pripravi omak, ribjih, zelenjavnih jedi, namazov ...

Ponudimo z veliko žlico ljubezni in spoštovanja do hrane in živali!

Žan in Eva

Med lovce Štajerske in Koroške, predvsem pa med lovce Lovske družine (LD) Gornji Grad je 24. novembra 2021 udarila vest, da nas je v 73. letu prerano za vedno

zapustil naš dolgoletni član, izredni mojster preparator in nezamenljiv lovski prijatelj **Rafko Potočnik** iz Slovenj Gradca, ki je imel za seboj 58 let neprekinjenega prepariranja uplenjene divjadi slovenskih in mnogih tujih lovcev.

Rodil se je 29. oktobra 1949 v Tiroseku v Novi Štifi v družini lovca Janeza Potočnika kot drugi od štirih sinov. Odraščanje v krogu družine z lovsko tradicijo je bilo zanj nekaj najlepšega. Rodil se je s prirojenim talentom oblikovanja, slikanja in občutka do lepote narave. Kmalu je v sebi začutil, kaj bo njegov poklic. Že med osnovno šolo je z očetom zahajal na lovske dogodivščine in v naravi videl več kot kdor koli drug, kar je znal tudi izraziti z risanjem in oblikovanjem. Osnovno šolo je končal še ne star štirinajst let in tako mlad se je vpisal na preparatorsko šolo, ki jo je v Centru strokovnih šol za Bežigradom v Ljubljani tudi končal. Šolo je takrat vodil najbolj znan slovenski mojster preparator Viktor Herfort s Kodeljevega. Šola je trajala samo dva letnika, od leta 1963 do leta 1965, nato so jo ukinili, ker naj ne bi bilo več potreb po tem poklicu.

Rafko je sprva imel delavnico v Celju, nato pa se je preselil v Slovenj Gradec. Z ženo Anico sta zgradila hišo in preparatorsko delavnico ter ustvarila družino z dvema sinovoma, Hubertom in Boštjanom. Oba sinova sta doštudirala in doktorirala, vsa družina pa je vseskozi včlanjena v LD Gornji Grad, sedaj že tudi prvi vnuk. Sin dr. Hubert Potočnik je biolog, zaposlen na Biotehniški fakulteti v Ljubljani. Svoje znanje razdaja tudi v lovski organizaciji in pri mnogih raziskavah divjadi v slovenskem prostoru ter širše, je tudi predsednik Kamniško-Savinjskega območnega združenja upravljalcev lovišč.

Rafko je bil pravi mojster pri klicanju srnjaka in gozdnega jereba. Pri tej dejavnosti mu ni bilo para. Veščino je prenesel tudi na oba sinova, Huberta in Boštjana. Vsako leto, v času prska, konec julija in avgusta, je celotna družina prihajala na oddih in lov v lovsko kočjo na Tomanovem, kjer so doživljali lov na klic in lovski blagor.

S poznavanjem telesne zgradbe živali je bil Rafko eden največjih mojstrov preparatorjev v Sloveniji! Poznalo ga je veliko slovenskih lovcev, ki so pri njem naročili prepariranje uplenjene divjadi z lova v Sloveniji in po svetu. Niso znane številke, koliko je naredil preparatov, a številke so gotovo v nekaj deset tisoč primerkih. Njegovi preparati so obsegali predvsem evropsko divjad, pa tudi afriško, kanadsko, rusko in drugo. Njegove roke so izdelale preparate od polha do medveda in velikih afriških antilop, od šoje do velikega divjega petelina. Sodeloval je tudi pri postavitvi in pripravi dermoplastičnih preparatov za lovski muzej Polovič v Dobovi. Veliko njegovih lovskih razstav je bilo na Koroškem, v domači LD Gornji Grad, mnogo je bilo tudi malih lovskih razstav ob vsakoletnem Dnevu Menine v Planinskem domu Smrekovec na Menini planini, in sicer

Narisal: Milan Samar

za ogled planincem. V Gornjem Gradu je sodeloval pri vsaj štirih velikih lovskih razstavah, ena je še posebej izstopala. To je bila petdnevna lovska razstava leta 1997 ob petdesetletnici LD Gornji Grad z imenom Narava-divjad-človek s spremljajočimi dogodki, prvim vseslovenskim srečanjem lovskih čuvajev in lovskih tehnikov Slovenije ter 23. Srečanjem lovskih pevskih zborov in rogov. Pri tej razstavi sta z ženo Anico neutrudno veliko dni in ur postavljala notranjo in zunanjo lovsko razstavo brez vsakega honorarja, tako kot vedno tudi vsa dela v lovišču, pri lovskih kočah ali na strelišču, kjer je bilo njegovo delo povsod prisotno!

V organih lovske družine je pustil sledi v večkratnem mandatu strelskega referenta, kadrovskih in disciplinskih komisijah. Največ mandatov pa je bil član gojitvene komisije, kar je bilo zahtevno glede na oddaljenost njegovega stalnega bivališča v Slovenj Gradcu.

Za svoje delovanje v LD Gornji Grad je prejel znak za lovske zasluge in red za lovske zasluge III. stopnje ter jubilejna znaka za 40 in 50 let članstva v lovski organizaciji.

Njegova stališča do medsebojnih odnosov med lovci so bila vedno jasna ter v duhu tovarštva in etičnega kodeksa slovenskih lovcev. Rafko

nam je bil vzor pravega delavnega in pravičnega lovca. Tak bo ostal tudi v našem spominu. Njegovi dermoplastični preparati med nami domačimi lovci in širom Slovenije bodo lovce vedno spominjali nanj, na velikega lovca in odličnega preparatorja, ki je odšel k zadnjemu počitku v večna lovišča na pokopališče na Metuljem griču k Sv. Mariji Zvezdi v Novi Štifi pri Gornjem Gradu pod Menino planino, ki jo je oboževal od rojstva.

Rafko, hvala za vse!

LD Gornji Grad – I. S.

Svojo življenjsko pot je 16. februarja 2022 sklenil naš lovski tovariš in prijatelj **Jože Bregant**, član Lovske družine (LD) Mirna Peč. Od njega smo se poslovili po lovskih običajih oziroma z lovskim pogrebom na pokopališču v Karteljevem.

Rodil se je v Gorenjem Karteljevem 26. januarja 1939. Po končanem osnovnošolskem izobraževanju se je izučil za ključavničarja. Večji del svojega delovnega staža je preživel na železnici kot strojevodja.

V lovske vrste je vstopil leta 1970 in bil zvest član LD Mirna Peč vse do svoje smrti. Vseskozi je bil marljiv in vreden član in je lovstvu dal veliko dobrega. Zaupane so mu bile številne obveznosti; starešina naše lovske družine je bil kar dva mandata, opravljal pa je tudi druge naloge – bil je član in pozneje predsednik nadzornega odbora, predsednik komisije za odlikovanja pa tudi referent za kinologijo.

Za svoje cenjeno delo je prejel številna priznanja in odlikovanja, med njimi znak za lovske zasluge, bronasto odlikovanje oziroma red za lovske zasluge III. stopnje, srebrno odlikovanje oziroma red za lovske zasluge II. stopnje ter jubilejna znaka za 40 in 50 let članstva v lovski organizaciji. Kot pravi lovec je imel lovskega psa in za delo v kinologiji je prejel tudi srebrni znak Kinološke zveze Slovenije.

Aktiven je bil vse do pred nekaj leti, ko se zaradi bolezenskih težav ni mogel več udeleževati na lovu. V pričujočem besedilu je navedenih samo nekaj najpomembnejših lovskih aktivnosti, ki jih je opravljal, čeprav jih je bilo še veliko več.

Jože, bil si dober prijatelj in lovski tovariš. Spomin na tvojo pokončno držo, brezmejno hudomušnost in iskriv nasmeh bo med nami, ki smo te poznali, še kako živ. Hvala ti za vse, kar si dobrega storil v prid narave in divjadi v našem mimopeškem lovišču. Naj ti Diana dodeli najlepše stojšče, podobno tebi ljubemu revirju Hmelnic.

Za konec pa besede starih Latincev ob smrti: *Non obit, abiit* ali po naše *Ni umrl, odšel je*.

LD Mirna Peč – K. Z.

Iz lovskih vrst so za vedno odšli:

Maksimiljan Polanec, LD Pernica,
* 10. 1. 1930, † 11. 3. 2022.
Željko Marinič, LD Dobrovo,
* 5. 12. 1946, † 11. 3. 2022.
Ivan Kokalj, LD Gorenja vas,
* 17. 10. 1924, † 18. 2. 2022.
Branko Krajnc, LD Velike Lašče,
* 28. 2. 1961, † 17. 12. 2021.
Ludvik Lavrič, LD Toplice,
* 5. 8. 1940, † 12. 2. 2022.
Marijan Lavrin, LD Izlake,
* 17. 5. 1936, † 5. 3. 2022.
Vincenc Bricman, LD Libeliče,
* 10. 1. 1951, † 8. 3. 2022.

Ivan Tovornik, LD Laško,
* 2. 7. 1935, † 6. 3. 2022.
Jože Krošl, LD Slovenske Konjice,
* 7. 6. 1961, † 12. 3. 2022.
Jurij Viljem Pfundner, LD Rakitna,
* 15. 7. 1942, † 15. 3. 2022.
Jože Nagelj, LD Gorjanci,
* 31. 7. 1948, † 11. 3. 2022.
Vincenc Pšeničnik, LD Libeliče,
* 24. 3. 1940, † 25. 3. 2022.
Jože Bregant, LD Mirna Peč,
* 26. 1. 1939, † 16. 2. 2022.
Dušan Jerkovič, LD Suha krajina,
* 20. 6. 1946, † 21. 3. 2022.

Umrli časten spomin!

Jelen, jêsen in ABC

Dogodek izpred skoraj treh let. Pravzaprav dva dogodka, ki se navezujeta drug na drugega in kjer se izkaže, kako nepogrešljiv je na lovu dobro izšolan lovski pes. In tudi, kako delujejo različne lovske krogle.

Prijatelj **Matjaž** iz Lovske družine (LD) Dreta me je vabil na lov na divje prašiče, ki so redno zahajali v širne koruzne njive. Končno sva se proti koncu septembra le uskladila. Najprej sva šla čakati ob stečini v zaraščen gozd, pozneje pa sva se odpravila proti njivam. Pripeljala sva se do kozolčka ob gozdu v vasi Potok, mimo katerega so divji prašiči redno hodili v koruzo in je tam enega že uplenil. Pod kozolcem je bila skladišnica polen in povzpela sva se nanjo. Če bi šli tam mimo, bi jih res imel kot na dlani. Že kmalu sva v gozdu slišala divje prašiče, ki so lomili skozi trstičje ob potoku in se bližali travniku.

Čakanje na divje prašiče in klic o lovu na jelena

Ravno takrat pa me je klical **Aleš** iz LD Radeče. V dolini pod Vetrnim vrhom je streljal močnega jelena, ki je čez čas vstal in pobegnil. Komaj sem mu šepetaje uspel dopovedati, da čakam divje prašiče, ki ravno prihajajo iz gozda in da se bova slišala pozneje. Tik preden bi morali divji prašiči izstopiti, pa je mimo sprednje kmetije in kozolca pripeljal neki avto, pri naslednji hiši obrnil in se odpeljal nazaj. Divji prašiči zato niso prišli iz gozda tam kot vedno, ampak so šli po trstičju ob travniku nazaj in izstopili na plano na drugi strani kozolca, kjer jih nisem mogel videti. Matjaž, ki je sedel čisto na koncu, pa jih je lahko. Obrnil se je okrog, polena

Nastrel je bil v dolini pod Vetrnim vrhom.

so pri tem nekoliko zaropotala, vendar tega niso slišali. In že je počilo.

Hitro je splezal z drv in svetil ob robu gozda. Pujska nisa našla, krvi pa tudi ne. Zmajeval je z glavo, saj je bil prepričan, da je dobro pomeril. Rekel sem mu, naj pripelje avto in **Bruna**, mojega posavca, sicer strastnega lisičarja in tudi odličnega krvosledca, ki je čakal v prtljažniku. Na slednem jermenu sem ga peljal na nastrel in preden je potegnil za sledjo v gozd, se je vprašujoče zazrl v žico pozabljenega električnega pastirja, potem pa previdno zlezal pod njo. Po tridesetih metrih je že bil pri mrtvem ozimcu, ki je bil zadet v sredino trupa. Krogla (češka SPCE) ga ni prebila, zato je bil Matjaž prepričan, da je najbrž zadel še enega pred njim. Toda krvi ni bilo in menil sem, da ga ni. Tudi Bruno ni kazal kakšnega posebnega zanimanja. Vseeno sva še enkrat preverila okolico in kos poti za tropom. Ozimca sva z Matjažem spravila v prtljažnik in poklical sem Aleša.

Lov na jelena

Aleš je jelena videl že prejšnji večer na 150 metrov, pa je bilo pretemno, da bi ga lahko dobro zadel, zato se je naslednji večer pritajil bližje. Ob robu gozda je sedel k nagnjeni jablani, kjer je imel za naslon vodoravno vejo. Jelen je v mraku rukajoč prišel na sredo travnika in obstal, obrnjen proti njemu. Aleš je videl veliko rogovje in čakal, da bi se jelen obrnil, pa se ni in ni premaknil in vse bolj se je temnilo. Zato se je Aleš odločil, da bo proti jelenu ustrelil kar od spredaj v široke prsi. Jelen je v trenutku padel in še malo otepal z nogami. Aleš je repetiral in ga še dolgo meril, da so mu že otrpnile roke. Potem je v roke vzel telefon in poklical kolege, naj mu pridejo pomagat jelena odpeljati v dolino.

Ko so prišli, so skupaj šli na nastrel. Jelena pa tam ni bilo več, le luža krvi in nekaj sluzi. Svetili so okrog in ga zagledali, ko se je daleč pred njimi pomaknil v gozd. Še nekaj časa so poslušali pokanje suhih vej pod njegovimi nogami po vse bolj strmem in skalovitem pobočju pod Vetrnim vrhom. Aleš je trdil, da je jelena zagotovo streljal v spodnji del prsi. Na takšno razdaljo ga je bilo res težko zgrešiti, vendar včasih zadržti roka in tudi

Alešem. Odpeljala sva se navzgor in pred travnikom čakala, da bi se zdani. V hladnem jesenskem jutru sva poslušala rukanje vsaj petih jelenov, ki je odmevalo vsepovsod od Kumskega masiva.

Iskanje jelena

Zdani se je in odšla sva proti nastrelu, kjer je bila zaplata posušene krvi. Bruno je takoj potegnil za sledjo. Kri je bila le še 15 metrov, potem pa nič več, a je šel kar naprej proti gozdu. Aleš je potrdil, da je bil jelen res nekje tam. V takrat še mračnem gozdu sem svetil za psom in nisem našel nobene krvi. Po 200 metrih pa sem na listju in suhih vejah spet našel kapljice; Bruno je bil na pravi sledi; vodila nas je poprek po pobočju proti skalnemu robu (v smeri proti Sopotu in Svibnemu). Aleš je že ugotavljal, da tam v skalovju ni prehoda in da je moral jelen iti ali precej nižje ali pa precej višje. Pred skalami se je sled začela zapletati; Bruno je hodil sem ter tja, gor in dol, da sem se komaj motovilil za njim – toda povsod sem našel kakšno kapljo krvi.

Po uspešnem iskanju jelena

mrak naredi svoje, zato sem domneval, da ga je najbrž zadel preveč v stran, med rebri in plečatom. In bil sem prepričan, da bo zjutraj še živ.

Rekel sem mu, da bom pri njem že ob svitu, da ga čim prej najdemo. Iz Kokarij sem se po skoraj uri vožnje pripeljal šele opolnoči, zato sem spal le nekaj ur in se spet odpravil. Vedel sem, kako nepriazen teren me čaka, saj sem tam že večkrat iskal, zato sem po premisleku s sabo vzel očetovo tricevko in ji snel daljnogled. Zanj je postala pretežka in jo je dal meni, z njo pa tudi škaflo že davno kupljenih krogel ABC.

Pred šesto zjutraj sem bil že pod Zagradom, kjer sem se srečal z

Razmišljal sem, da je jelen gotovo še živ in ga bo treba odrešiti muk, zato se mi je zdelo nesmiselno »štrikati« za sledjo po skalovju in z jermenom ovirati psa. Bruno bi ga našel sam, ne bi pa ga upal napasti. Jelen se ga ne bi bal in bi se pred njim najbrž hitro ustavil. Če bi bilo to kje daleč, je imel pes na ovratnici GPS in bi tudi takrat natanko vedel, kje je pes. Spustil sem ga in Bruno je hitro našel nadaljevanje sledi, ki je vodila navzdol proti globokemu jarku. Kmalu čezenj se je oglasil in gonil po nasprotnem, ravno tako strmem in skalovitem hribu v smeri proti Radečam. Njegov zvonki glas se je za grebenom spremenil v globokega.

Matjaž in Bruno ob najdenem ozimcu

Vse foto: Tomaz Lavrin

Srečni uplenitelj Aleš po zahtevnem spravi

Presenečenemu Alešu sem pojasnil, da je Bruno jelena ustavil in da je le-ta še živ. Hotel je že planiti za njim, pa sem ga zadržal, da se nič ne mudi, saj je najpomembnejše, da jelena neopazno zalezeva, sicer bo zbežal še naprej, preden se bo spet ustavil. Odšla sva navzdol in nekoliko nazaj, da sva lažje prečkala jarek, potem pa po nasprotnem pobočju proti laježu. Raje sem šel višje, da bi ga zalezal od zgoraj. Tricevko sem šele tam napolnil z naboji. Bruno je nepretrgoma oblaževal jelena, vse bolj ga je bilo slišati in ko sva previdno zlezla čez rob, sem ga med gostim in tankim drevjem kmalu zagledal, ko je krožil okrog jelena. Tudi njega sem opazil kot temno gmoto na polici od izruvanega drevesa, 60 metrov daleč. Ležal je in gledal psa, ki je na razdalji več kot pet metrov krožil okrog njega.

Alešu sem šepnil, naj ostane zadaj, sam pa sem se pomaknil nekoliko nižje, kjer je bila manjša vrzel in sem jelena bolje videl. Bruno je bil takrat ravno precej nižje in na varnem pred kroglo, zato sem jelena, ki je nekaj zaslutit in hotel vstati, hitro prek muhe pomeril v pleče in sprožil. Zvrnil se je na bok in otepal z nogami in glavo. Šla sva bližje; ponoven strel ni bil več potreben, saj se je počasi umirjal. Bil je res mogočen, pravi kronski dvanajsterak z debelimi vejami, star od šest do deset let, težak okrog 180 kg. Prejšnji večer je bil s .308 zadet v spodnjo ustnico in vrat tik pod glavo.

Če ga ne bi neopazno zalezla, bi se dvignil in najbrž bežal še več kilometrov, preden bi se spet zaustavil, saj je imel noge in notranje organe cele, krvi pa tudi ni toliko izgubil. Bruno je uvidel, da ni več nevaren in ga je začel grabiti z zobmi, lajal je pa še vedno. Aleš je bil ves vznemirjen in skoraj verjeti ni mogel, da smo ga res dobili. Bruna je kar objel.

Prestreljeni jêsen

Ves čas je imel v rokah telefon: fotografiral je in klical prijatelje. Čez trideset ur sta od spodaj prišla dva kolega z vrvmi.

Kaj pa jêsen?

Šele takrat sem opazil, da sem pred jelenom zadel tudi deset centimetrov debel jêsen. Kroglja ABC iz 7 x 57 R ga je prestrelila in brez težav opravila še z jelenom nekaj metrov za njim. Zadel sem ga visoko v pleče in se sprva čudil dva centimetra veliki vstopni rani. Izstrela pa potem seveda ni bilo. Jelena smo navezali spredaj in zadaj ter ga po ozki stezi vlekli poprek po pobočju proti dolini. Pri tem smo pazili, da nam ne bi zdrsnil v globel, ker ga iz nje ne bi več mogli spraviti. Nasil sem obe puški in varoval na najbolj zahtevnih delih. Vsi preznojeni smo ga spravili do ceste in naložili v prikolico. Ustavili smo se na pijači pri Ježu, potem pa me je Aleš povabil še na „trgatev“ k njemu domov, kar pa sem prijazno odklonil, saj me je čakala še dolga vožnja.

Lani poleti je Bruno odšel v večna lovišča. V najboljših letih ga je premagala zahrbtna bolezen. Za njim je ostal njegov sin **Hugo**, ki postaja vse bolj izkušen in kaže, da bo ravno tako vrhunski lovski pomočnik, kot je bil Bruno.

Tomaž Lavrin

Predvidena legla lovskih psov

Nemški lovski terier (SLRLt):

O: tuj plemenjak, m: 5/I, 10. 4. 2022.
Jernej Markelj,
Brezje 78 a, 4243 Brezje.
Tel.: 031/387-351.

O: 5/I, m: 4/I, 16. 4. 2022.

Tadej Radkovič,
Šutna 7, 8312 Podbočje.
Tel.: 041/244-287.

O: 5/I, m: 5/II, 18. 4. 2022.

Tadej Radkovič,
Šutna 7, 8312 Podbočje.
Tel.: 041/244-287.

O: 5/I, m: 5/I, 25. 4. 2022.

Matjaž Bosilj,
Pod gonjami 63, 2391 Prevalje.
Tel.: 041/255-102.

O: 5/I, m: 5/I, 7. 5. 2022.

Bojan Pajk,
Velika Račna 5 a, 1290 Grosuplje.
Tel.: 031/204-878.

Kratkodlaki jazbečar (SLRJk):

O: 5/II, m: 5/II, 16. 4. 2022.

Dušan Gregorič,
Lokve 6 k, 8340 Črnomelj.
Tel.: 040/753-430.

O: tuj plemenjak, m: 5/I, 30. 4. 2022.

Srečko Novak,
Dolnje Vreme 26, 6217 Vremski Britof.
Tel.: 041/852-992.

O: 5/II, m: 5/II, 10. 5. 2022.

Tadej Hrovat,
Podsobotin 6, 5211 Kojsko.
Tel.: 040/348-771.

Resasti jazbečar (SLRJr):

O: tuj plemenjak, m: 5/I, 4. 5. 2022.

Mirko in Gorazd Slemšek,
Dolnje Brezovo 33, 8283 Blanca.
Tel.: 041/423-917.

O: tuj plemenjak, m: 5/I, 6. 5. 2022.

Martina Krančan in Robert Cintauer,
Kočno pri Polskavi 25,
2314 Zg. Polskava.
Tel.: 031/350-579.

Beagle (SLRBig):

O: 4/II, m: 5/I, 2. 4. 2022.

Andrej Puželj,
Lipovšica 14, 1317 Sodražica.
Tel.: 040/354-590.

O: 5/I, m: 5/II, 23. 4. 2022.

Gašper Marn,
Dolnje Brezovo 20 c, 8283 Blanca.
Tel.: 051/231-857.

Kratkodlaki istrski gonič (SLRGik):

O: 5/I, m: 5/I, 24. 3. 2022.

Matej Hafner,
Knezdol 22 c, 1420 Trbovlje.
Tel.: 040/413-120.

O: 5/I, m: 5/II, 3. 4. 2022.

Aleš Mohorčič,
Kamni Vrh pri Ambrusu 1,
1303 Zagradec.
Tel.: 031/597-567.

O: 5/I, m: 5/I, 6. 4. 2022.

Jurij Rihtaršič,
Golniška c. 13, 4000 Kranj.
Tel.: 040/624-278.

Posavski gonič (SLRGp):

O: 5/I, m: 5/I, 30. 3. 2022.

Egon Seljak,
Cesta IV. Prekomorske čete 45 a,
5270 Ajdovščina.
Tel.: 031/333-247.

O: 5/I, m: 4/I, 12. 4. 2022.

Boštjan Grabrijan,
Stična 59 a, 1295 Ivančna Gorica.
Tel.: 041/260-813.

O: 4/III, m: 5/I, 16. 4. 2022.

Tilen Giromi,
Sadinja vas 111 a,
1261 Ljubljana – Dobrunje.
Tel.: 041/990-171.

Slovaški gonič (SLRSK):

O: 4/II, m: 5/II, 3. 5. 2022.

Emil Fabjan,
Ivana Ščeka 3, 5271 Vipava.
Tel.: 041/705-376.

Nemški gonič (SLRNg):

O: 4/II, m: 5/I, 3. 5. 2022.

Anton Resnik,
Mali Jelnik 7, 1223 Blagovica.
Tel.: 031/704-894.

Brandlbrak (SLRBrb):

O: 4/I, m: 4/I, 18. 4. 2022.

Janko Strniša,
Loka pri Zidanem Mostu 21,
1434 Loka pri Zidanem Mostu.
Tel.: 041/750-330.

O: 5/I, m: 5/I, 7. 5. 2022.

Damjan Purg,
Breg 35, 2322 Majšperk.
Tel.: 031/248-507.

O: 5/I, m: 5/II, 8. 5. 2022.

Marko Krašovec,
Jelša 3, 1223 Blagovica.
Tel.: 041/587-807.

Nemški kratkodlaki ptičar (SLRNkp):

O: 4/ŠPP, m: 4/ŠPP, 4. 5. 2022.

Boštjan Lipar,
Blatno 25, 8255 Pišce.
Tel.: 031/202-556.

Nemški žimavec (SLRNž):

O: 5/VUP, m: 3/VUP, 4. 5. 2022.

Tomaž Kogoj,
Bukovica 3 c, 5293 Volčja Draga.
Tel.: 041/788-283.

Nemški prepeličar (SLRPr):

O: tuj plemenjak, m: 5/I, 29. 4. 2022.

Katarina Košir,
Brezovica pri Borovnici 12 a,
1353 Borovnica.
Tel.: 040/231-166.

O: 5/I, m: 4/-, 13. 5. 2022.

Andrej Avsenek,
Dvorska vas 17/a,
4275 Begunje na Gorenjskem.
Tel.: 041/731-991.

Kinološka zveza Slovenije

MALI OGLASI

Orožje in lovška optika

Prodajam gravirano boroveljsko bokarico, kal. 7 x 65 R/12, s cevmi, dolgimi 70 cm, in strelnim daljnogledom Kahles, 6 x 42 (Suhlova montaža). Cena: 1.900 €. Tel.: 040/218-920.

Prodajam repetirno risanico Mannlicher Schönaauer M-72, kal. 7 x 64, s strelnim daljnogledom Leopold VXR, 3–9 x 50, in Meopta

- Artemis 3100, 1–4 x 22. Tel.: 031/331-253.

Prodajam kombinirko Poldi Special-Steel, kal. 12/7 x 57 R, in **MK-risanico** Anshütz, kal. .22. Tel.: 031/433-997.

Zaradi smrti **prodajam repetirno risanico** Lugersuhle, kal. 8 x 57 IS, s strelnim daljnogledom Nikon Prostaff, 3–9 x 40, in **bokarico**, Češko zbrojovko, kal. 12/7 x 57 R.

Puški sta bili zelo malo uporabljani. Tel.: 041/846-522.

Prodajam tricevko Suhl, kal. 12-12/7 x 57 R, s strelnim daljnogledom in optično piko ter vložno cevjo. 22 Mag. Tel.: 031/530-890.

Prodajam borovelsko kombinirko, izdelek puškarskega mojstra Borovnika, kal. 16/8 x 57 JRS, z montiranim strelnim daljnogledom Zeiss Duradi, 3-12 x 50. Tel.: 041/776-384.

Prodajam repetirno risanico CZ, kal. 7 x 64, s strelnim daljnogledom Pro-Lux, 1,5-6 x 42, z osvetljenim križem. Tel.: 031/878-634.

Prodajam češka strelna daljnogleda, nerabljena, zelo poceni: 6 x 42 (130 €), 3-9 x 42 (150 €); ter neuporabljano **pištolo**, kal. .45, na črni smodnik (260 €). Tel.: 068/177-526.

Prodajam tricevko Merkel Suhl, kal. 12-12/7 x 65 R, s strelnim daljnogledom in **bok šibrenico**, kal. 12/12. Obe puški sta v odličnem stanju. Tel.: 041/767-865.

Prodajam kombinirano puško Bentsoli, 6,5 x 57 R/20 Mag., s strelnim daljnogledom Swarovski, 1,5-6 x 42, s Suhlovo montažo. Lahka in ohranjena puška. Cena po dogovoru. Tel.: 041/407-051.

Prodajam revolver Smith & Wesson, mod. 686, inox, cev 4 cole, kal. .357 Mag., s kovčkom in ključavnico ter vso dokumentacijo. Revolver je lepo ohranjen, kot nov. Tel.: 040/321-695.

Lovski psi

V Psarni Prvenski bodo po 23. 5. 2022 za oddajo pripravljeni **mla-**

diči nemških kratkodlakih ptičarjev rjavo seraste barve. Na voljo je šest samčkov. Oče je Justus von Neuarenberg, nemški plemenjak z odlično telesno oceno, odlično delovno oceno in več zmagami na kinoloških prireditvah. Mati je Kala Lovrenška, po očetu iz priznane nemške linije, z odlično telesno oceno, opravljeno širšo poljsko preizkušnjo (SPP), VUP in UP za delo po krvni sledi. Tel.: 041/470-393 (Ivan Šincek).

Prodajam mladiče, resaste jazbečarje, odlično ocenjenih staršev po zunanosti in v delu. Rodovniški psički so čipirani, cepljeni in z vsemi pripadajočimi dokumenti. Tel.: 041/362-366.

Prodajam mladiče pasme labrador retriever odlične delovne linije. Leglo je bilo skoteno 8. 4. 2022. Oče: slovenski plemenjak Ch Slo Charming Tail's Jolty Njord, odl, PNZ/I, LPP/I, CACT, R. CACT, BOB, BOS, J. BOB, CAC, R. CAC, R. CACIB. Mati: Mirakul Before Sunset, db, PNZ I. n. r., lovska preizkušnja za prinašalce I. n. r., uporabnostna preizkušnja po krvni sledi I. n. r., 2. mesto. Tel.: 041/645-433, Ljubljana.

Drugo

Kupim ali zamenjam lovsko literaturo od leta 1910 do 1946 in vse lovske knjige, ki so izšle do tistega leta. Tel.: 051/611-377.

Mali oglasi

Male oglase (besedilo in dokazilo o vplačilu) sprejemamo na elektronski naslov: lovce@lovska-zveza.si ali na naslov uredništva revije.

Cene malih oglasov: do 15 besed 4 €, od 15 do 25 besed 5 €, od 25 do 30 besed 6 €, za vsako nadaljnjo besedo 0,2 €.

Male oglase je treba plačati vnaprej. Položnic ne pošiljamo. Preštejte besede in ustrezno vsoto nakažite na TRR Lovske zveze Slovenije: Nova Ljubljanska banka, d. d., št.: SI56 02010-0015687097; SWIFT oz. BIC koda: LJBASL2X.

Sključ naj se glasi: SI 00 in zraven datum plačila. Primer za nakazilo 18. 9. 2015: SI 00 18092015.

Pod namen plačila morate obvezno napisati: MALI OGLAS.

Obvestilo

Zaradi negotovih razmer, povezanih s COVID-19, vas prosimo, da se glede ažurnega stanja izvedbe dogodkov obračate neposredno na organizatorja dogodka. Uredništvo ne bo imelo podatkov o izvedljivosti organizacije dogodka zaradi morebitnih poostrenih ukrepov v povezavi s COVID-19. V reviji zaradi natančno načrtovanega urnika oddaje gradiva v tiskarno tudi ni mogoče objaviti zadnjih informacij. Mogoče je, da bodo dogodki odpovedani. Na dogodkih poskrbite za svojo varnost in varnost drugih udeležencev. Ostanite zdravi.

Uredništvo

MAJ

Datum	Luna	Sonce	zora/mrak (navt.)
vzide	zaide	vzide	zaide
začet. konec			
1. Ne	6:09	21:01	5:49 20:10 4:35 21:24
2. Po	6:33	22:08	5:47 20:11 4:33 21:26
3. To	7:01	23:13	5:46 20:13 4:31 21:28
4. Sr	7:36	—	5:44 20:14 4:29 21:29
5. Če	8:20	0:13	5:43 20:15 4:27 21:31
6. Pe	9:11	1:06	5:41 20:16 4:26 21:33
7. So	10:11	1:50	5:40 20:18 4:24 21:34
8. Ne	11:15	2:26	5:39 20:19 4:22 21:36
9. Po	12:23	2:55	5:37 20:20 4:20 21:38
10. To	13:32	3:19	5:36 20:22 4:18 21:39
11. Sr	14:42	3:40	5:35 20:23 4:17 21:41
12. Če	15:54	4:00	5:33 20:24 4:15 21:43
13. Pe	17:09	4:20	5:32 20:25 4:13 21:44
14. So	18:28	4:40	5:31 20:26 4:12 21:46
15. Ne	19:49	5:03	5:30 20:28 4:10 21:48
16. Po	21:14	5:31	5:28 20:29 4:08 21:49
17. To	22:37	6:07	5:27 20:30 4:07 21:51
18. Sr	23:51	6:55	5:26 20:31 4:05 21:53
19. Če	—	7:56	5:25 20:32 4:04 21:54
20. Pe	0:51	9:08	5:24 20:33 4:02 21:56
21. So	1:37	10:28	5:23 20:35 4:01 21:57
22. Ne	2:11	11:46	5:22 20:36 3:59 21:59
23. Po	2:38	13:03	5:21 20:37 3:58 22:00
24. To	2:59	14:16	5:20 20:38 3:57 22:02
25. Sr	3:18	15:25	5:19 20:39 3:55 22:03
26. Če	3:36	16:34	5:19 20:40 3:54 22:05
27. Pe	3:54	17:42	5:18 20:41 3:53 22:06
28. So	4:14	18:50	5:17 20:42 3:52 22:08
29. Ne	4:36	19:57	5:16 20:43 3:51 22:09
30. Po	5:03	21:03	5:16 20:44 3:50 22:10
31. To	5:35	22:05	5:15 20:45 3:49 22:11

Društvo ljubiteljev ptičarjev vabi na

SPECIALNO RAZSTAVO VII. FCI PASEMSKE SKUPINE (CAC-SLO)

Dne 4. junija 2022 v LD Boris Kidrič, Zgornja Hajdina 103e, 2288 Hajdina

PROGRAM RAZSTAVE:

09.00-10.00 dohod psov

10.00-10.15, otvoritev razstave

10.15-13.00 ocenjevanje psov

13.30-15.00 best in show program

Specialno razstavo VII FCI skupine sodita sodnika:

Alenka Pokorn (slo) nemške kratkodlake ptičarje in nemške žimavce

Andreja Strajnar (slo) ostale pasme

Informacije dobite pri Lidiji Šmigoc na telefonski številki 031 616 283 oz. elektronskem naslovu siviljstvo.smigoc@gmail.com. Prijavnice najdete na spletni strani DLP, www.dlpslo.si. Zadnji rok prijave je 20. maj 2022.

Društvo ljubiteljev ptičarjev

v sodelovanju z LPN Fazan – Beltinci organizira

10. MEMORIAL VLADIMIRJA PLENIČARJA -

UPORABNOSTNA PREIZKUŠNJA V DELU PO UMETNI KRVNI SLEDI ZA VSE PASME PTIČARJEV

po sedaj veljavnem pravilniku o uporabnosti preizkušnji v delu po umetni krvni sledi. Zbor udeležencev: 11. junija 2022 ob 8. uri pred upravo lovišča LPN Fazan – Beltinci. Preizkušnja je namenjena predvsem vodnikom ptičarjev, za katere ni prijavnine. Število psov je omejeno na 12. Vodnik mora imeti s seboj vso potrebno opremo za psa in zase, veljavno lovsko izkaznico, člansko izkaznico DLP, originalni rodovnik in obvezno veterinarsko potrdilo o cepljenju proti steklini. Prijavo s fotokopijo obeh strani rodovnika pošljite na naslov: Lidija Šmigoc, Bukovci 4, 2281 Markovci. Prijavnico dobite na spletni strani www.dlpslo.si mobilni 031 616 283 ali mail: siviljstvo.smigoc@gmail.com

Zadnji rok prijave: 4. junij 2022.

Termini predavanja majske oddaje Dober pogled

TV STUDIO BISTRICA: 26. 5. 2022 ob 20.00, 28. 5. 2022 ob 20.00 in 29. 5. 2022 ob 20.00

TV VELENJE: 26. 5. 2022 ob 21.20

TV IDEA MURSKA SOBOTA: 31. 5. 2022 ob 19.00 in 20.45

GTV GORENJSKA TELEVIZIJA: 31. 5. 2022 ob 19.35 in 1. 6. 2022 ob 18.00

VAŠ KANAL NOVO MESTO: 26. 5. 2022 ob 22.00 in 27. 5. 2022 ob 10.00

ATM KRANJSKA GORA: 28. 5. 2022 ob 20.00

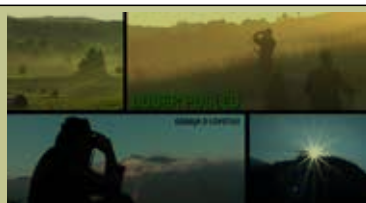
TV PTUJ: 4. 6. 2022 ob 21.00 in 5. 6. 2022 ob 10.00

ETV HD: 2. 6. 2022 ob 20.00

TV ORMOŽ: 3. 6. 2022 ob 20.00, 4. 6. 2022 ob 20.00 in 5. 6. 2022 ob 20.00

Navedeni termini objav so predvideni. Ker lahko nastanejo spremembe, vas prosimo, da spremljate aktualne TV-sporede posameznih TV-postaj.

Če želite, da je v oddaji predstavljeno tudi delo vaše lovske družine, nas lahko pokličete na telefonsko številko 031/273-825 (Erika).

Društvo ljubiteljev ptičarjev in Vzrejna komisija za ptičarje organizirata:

SEMINAR VII. FCI SKUPINE ZA VZREJATELJE, VODNIKE, LJUBITELJE IN ČLANE DRUŠTVA LJUBITELJEV PTIČARJEV

Dne 18. junija 2022 ob 9 uri v LD Boris Kidrič, Zg. Hajdina 103e, 2288 Hajdina. PREDAVATELJI: Ian Koštomaj, Dragan Zemeljčič dr. vet. med., Saša Volarič, Rok Klančnik dr. vet. med.

Prijave oddajte na naslov Lidija Šmigoc, Bukovci 4, 2281 Markovci, mobilni: 031 616 283 ali mail: siviljstvo.smigoc@gmail.com

Zadnji rok prijave zaradi pogostitve je 14. junij 2022

Povsem vodotesen
Dobra vidljivost v mraku
Polnjen z nitrogenom
Gumirano ohišje
10-letna garancija
Ugodna cena: 210,00 €

**LOVSKI DALJNOGLED
SANJU 8x42 WPR**

INFORMACIJE IN NAROČILA
BELUGA, d.o.o., LJUBLJANA; Tel.: 01/25 10 880 ali 041/72 60 11

TEHNOOPTIKA

SMOLNIKAR d.o.o.
Brodjeva ulica 13,
1231 Ljubljana-Gruše
tel./fax: 01/426 32 72
e-mail: tehnooptika@siol.net
www.tehnooptika-smolnikar.si

**NIKON Prostaff5
8x42**
Akcijska cena:
199,00 €

**NIKON Monarch5
8x42**
Akcijska cena:
319,00 €

Nikon

Servis dvogledov in strelnih daljnogledov!

BERGARN
**BA13 TD Camo
Strata**
Cena:
od 890 €

BERGARN
**B-14
Crest**
Cena:
od 1.870 €

BERGARN
**B-14 HMR
Green**
Cena:
od 1.480 €

VUTE
PUŠKARSTVO

Puškarstvo Vute | Kremplova ulica 2, 2000 Maribor | lovskaoprema.si | info@lovskaoprema.si | Tel: 059 108 495

Nova enocevna prelamača Merkel K5

AU
ASE UTRA
Dušilec zvoka ASE UTRA RADIEN

**Puškarstvo
Špendal**

Prodaja vrhunskih izdelkov

Optike: Swarovski, Kahles, Zeiss, Delta, Aimpoint, MTC, Pard, Pulsar
Puške: Merkel, Haenel, Blaser, Steyr Mannlicher, CZ, Heym, FX Airguns, Mauser, pištole Glock
Strelivo: RWS, Geco, Blaser, KJG, Sellier&Bellot, Rottweil, Sax, LFB, Nobel Sport Italia, GGG, Hornady
Oblačila: Chevalier, Sitka, Merkel Gear
Razno: 3HGR jermeni, Niggeloh, Marsupio

gsm 041 399 307 ali 031 393 664 email puskarstvo@siol.net trgovina <http://guns-spendal.com/shop/>

**NAJBOLJ PRILJUBLJENA
KOMBINACIJA**

POKLIČITE STROKOVNJAKA ZA LOV

051 317 939

A-TEC
SCIENCE OF SILENCE
MADE IN NORWAY • DESIGN • EFFECT • QUALITY

A-LOCK MINI

78,84 EUR

A-LOCK mini adapter za preprosto in hitro montažo dušilca v le nekaj sekundah.

A-TEC H2

378,44 EUR

A-TEC H2 dušilec je zelo učinkovit pri zmanjšanju jakosti poka ob strelu.

www.atec.si

ECOTACT

**LOVSKA OBLAČILA
SLOVENSKE KAKOVOSTI**

Prevent&Deloza d.o.o.

Kosova ulica 14

SI-3000 Celje

✉ info@prevent-deloza.si

🌐 www.prevent-deloza.si

☎ +386(0)3 428 0850

FIRECAT GREEN LABEL

Tradicija v zeleni preobleki

CRISPI®

VALDRES LADY GTX®

VALDRES GTX®

ARTISAN HANDMADE

INSTANTFIT

WWW.CRISPI.IT

Jerman-i, d.o.o. - Zastopnik za Slovenijo

Telefon: 064 173 558

E-mail: info@jerman-i.si

CZ

For those
who know

CZ 600

ERGO

.223 Rem, 6,5 Creedmoor,
.308 Win, .30-06 Spring

ALPHA

.223 Rem, 6,5 Creedmoor,
.308 Win, .30-06 Spring

LUX

.223 Rem, .308 Win,
8x57 IS, .30-06 Spring

NOVO

* Slike so simbolične

ANCELJ d.o.o.

Lebanova ulica 3
8000 Novo mesto
tel: ++386 (0)7 / 33 21 081
e-mail: ancelj@siol.net

Delovni čas: pon - pet: 8.30 - 12.00, 13.00 - 16.00

www.ancelj.si

Poiščite nas na facebooku!

zastopstva in distribucija: - Browning - Winchester - Kite Optics

- Česka zbrojovka - Sellier&Bellot - Meopta

- Alfa Proj - Noblex - ATN - Niggeloh

- Norica - Huğlu - Schmidt&Bender - MAK

- Sightmark - Swarovski Optik - STV Group

SlovArms

Lovska trgovina SloVArms d.o.o.

www.slovarms.si

DIVAČA, Kraška cesta 67, Pon.-Pet.: 14:00 - 19:00

Tel.: 05 620 22 08 Sobota: 09:00 - 13:00

E-mail: info@slovarms.si

HÄRKILÄ
Blaser
LIEMKE
THERMAL OPTICS

Vixen

J.P. SAUER & SOHN
ESTABLISHED 1751

SWAROVSKI
OPTIK

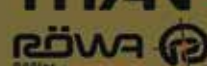

HAWKE

STEEL ACTION

Verney-Carron

TITAN

STEINER
GERMANY

TERMOVIZIJSKI NASTAVEK

OPTICS
TRADE

Hikmicro Thunder Pro TE19C

- Trenutno brez prave konkurence v svojem cenovnem razredu
- Odličen za uporabo do 150 metrov
- Nastavljiv fokus
- Zamenljive baterije
(2x CR123 ali polnilni CR123)

Izjemna cena

1,219 €

Poskenirajte
QR kodo za več
informacij.

Nakup je možen na spletni strani www.optics-trade.eu ali v vseh bolj založenih lovskih trgovinah.
Za več informacij nas pokličite na **031 770 520 (Optics Trade)**.

100 %
ZANESLJIVA
TOČKA ZADETKA

FLEKSIBILNA
UPORABA

ENOSTAVNO
ZA UPORABO

tM 35
ZAZNAJTE
ODLOČITE SE
ULOVITE

SEE THE UNSEEN

SWAROVSKI
OPTIK